

Odpoveď vlády Slovenskej republiky na Správu pre vládu Slovenskej republiky o návšteve Slovenskej republiky uskutočnenej Európskym výborom na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (CPT)

A. – Polícia

K odseku 6 – CPT by chcel tiež pripomenúť, že v zmysle Európskeho dohovoru na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania musí delegácia na návšteve dostať úplné informácie o všetkých miestach, kde sa nachádzajú osoby, ktorým bola obmedzená osobná sloboda, vrátane zariadení, kde osoby držané hoci len na krátke obdobie a nemusia byť formálne umiestnené do cely. Ako príklad možno uviesť, že delegácia navštívila zariadenie na dočasné umiestnenie cudzincov na hraničnom priechode Vyšné Nemecké, ktoré nebolo uvedené na zozname zariadení poskytnutom úradmi Slovenskej republiky.

CPT verí, že zoznam zariadení poskytnutých delegáciám počas návštev bude v budúcnosti obsahovať všetky miesta, kde sa môžu nachádzať osoby, ktorým bola štátnym orgánom obmedzená osobná sloboda.

K vyššie uvedenému odporúčaniu CPT si dovoľujeme uviesť nasledovné vysvetlenie:

Na základe čl. 8 a čl. 2 Európskeho dohovoru na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (ďalej len „Dohovor“) a zároveň v zmysle listu ministra spravodlivosti Slovenskej republiky č. 25452/2008-8202-BK zo 17. decembra 2008 adresovaného ministrovi vnútra Slovenskej republiky bol styčnými zástupcami Ministerstva vnútra Slovenskej republiky pre CPT aktualizovaný zoznam zariadení, v ktorých sa nachádzajú osoby zbavené slobody na základe rozhodnutia štátneho orgánu. Uvedený zoznam obsahoval zoznam zariadení pre osoby v zmysle § 42 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov a zariadenia pre cudzincov, ktorí sú zaistení na základe § 62 ods. 1 zákona č. 48/2002 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o pobyte cudzincov“). Zoznam bol poskytnutý CPT prostredníctvom listu ministra vnútra Slovenskej republiky Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky, ako gestorovi za Slovenskú republiku pre CPT, zaslanom pod č. p.: PPZ-7-11/OKS-2009 zo dňa 13. januára 2009, v rámci príprav Slovenskej republiky na 4. periodickú návštevu Slovenskej republiky CPT v dňoch 24. marca 2009 až 2. apríla 2009.

Dňa 23. marca 2009 sa uskutočnilo stretnutie styčných zástupcov jednotlivých rezortov pre CPT s delegáciou CPT, kde v súvislosti s miestami podliehajúcimi jurisdikcii CPT v zmysle čl. 2 Dohovoru bola vyslovená požiadavka, aby bol zo strany styčných zástupcov Ministerstva vnútra Slovenskej republiky pre CPT doložený zoznam nielen miest, kde sú osoby obmedzené na osobnej slobode na základe „formálneho“ rozhodnutia štátnych orgánov, ale aj miest, kde osoby môžu byť Policajným zborom predvedené na základe príslušných ustanovení zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov. Na základe toho, bol predtým spomenutý zoznam doplnený v podmienkach služby hraničnej polície a služby cudzineckej polície o všetky oddelenia cudzineckej polície Policajného zboru a oddelenia hraničnej kontroly Policajného zboru. V časti Adresy a telefónne čísla základných útvarov, písm. c) Hraničné priechody bol uvedený aj cestný hraničný priechod Vyšné Nemecké, ako jeden zo základných útvarov úradu hraničnej a cudzineckej polície Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, kde sa môžu nachádzať

osoby, ktoré sú predvedené na základe zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov, presne podľa vyslovenej požiadavky delegácie CPT. Tento doplnený zoznam aj s ďalšími informáciami o Útvoroch policajného zaistenia pre cudzincov Medved'ov a Sečovce (ďalej len „ÚPZC“) bol odovzdaný styčným zástupcom pre CPT za Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky delegácií CPT počas stretnutia na Ministerstve vnútra Slovenskej republiky uskutočnenom dňa 24. marca 2009.

Zároveň uvádzame, že pri ďalšej periodickej návšteve CPT v Slovenskej republike, bude pripravený zoznam miest nielen s uvedenými zariadeniami, v ktorých sa nachádzajú osoby zbavené slobody len na základe formálneho rozhodnutia štátneho orgánu, ale aj s uvedenými miestami podľa širšieho poňatia CPT.

K odseku 12 – CPT odporúča, aby slovenské úrady pri regulovaní používania elektrických paralyzátorov venovali náležitú pozornosť uvedeným pripomienkam. Okrem toho CPT požaduje podrobné informácie o taktike a predpisoch súvisiacich s uvedeným, o výbere a výcviku zainteresovaných policajtov, o podávaní správ a monitorovaní postupov v praxi, ako aj štatistické údaje o používaní takýchto zbraní od začiatku ich zavedenia.

Vzhľadom na informácie a odporúčania dané Slovenskej republike v predmetnom bode je potrebné uviesť, že možnosť použitia uvedeného donucovacieho prostriedku je daná v ustanovení § 50 ods. 2 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov, pričom v súčasnosti nie je zavedený do výkonu policajnej služby žiadny elektrický paralyzátor. V systematizácii vybraných donucovacích prostriedkov evidovanej pod č. p.: ORP-PPZ-34-47/VTR-2007 je síce vybraným útvarom predpisovaný elektrický paralyzátor (krátky a tyčový), avšak elektrické paralyzátory boli do predmetnej systematizácie zapracované len výhľadovo. V súčasnom období odbor vedecko-technického rozvoja Prezídia Policajného zboru, ako gesčný útvar, nemá vybrané vhodné typy elektrických paralyzátorov pre ich zavedenie do praxe Policajného zboru a z uvedeného dôvodu nie je taktiež spracovaná taktika respektíve interný predpis Ministerstva vnútra Slovenskej republiky súvisiaci s uvedeným použitím donucovacieho prostriedku.

K odseku 15 – CPT odporúča, aby slovenské úrady prehodnotili policajný výcvik týkajúci sa techník používaných pri zadržiavaní. Ďalej CPT opakovane odporúča, aby nadriadení policajní dôstojníci pravidelne inštruovali svojich podriadených, že udieranie osôb po tom, čo ich dostali pod kontrolu, predstavuje závažnú formu zlého zaobchádzania, že všetky obvinenia z takéhoto správania budú dôsledne vyšetrené a že na tých, ktorí budú usvedčení z toho, že sa dopustili zlého zaobchádzania, budú uvalené prísne sankcie.

V podmienkach Policajného zboru policajný výcvik týkajúci sa používania techník všeobecne pri obmedzení osobnej slobody osôb prebieha od prijatia uchádzača do Policajného zboru na Stredných odborných školách Policajného zboru (ďalej len „SOŠ PZ“) v Pezinku, v Košiciach a v Devínskej Novej Vsi. Ďalej výcvik prebieha v doškoloňovacích kurzoch SOŠ PZ v Devínskej Novej Vsi a na Akadémií Policajného zboru v Bratislave.

Na SOŠ PZ získavajú poslucháči všeobecné základy v predmetoch „Etika a psychológia policajnej práce“, „Právo“, „Policajný manažment“, a v odborných predmetoch podľa špecializácie. V predmete „Etika a psychológia policajnej práce“ je cieľom využívať základné poznatky etiky a psychologických vied v policajnej praxi aplikovaním a cvičením modelových situácií. Predmet sa zaoberá profesionálnou etikou, Listinou základných práv a slobôd, etickým kódexom policajta a pod. V predmete „Právo“ je mimo iného cieľom osvojenie si pojmov z oblasti ľudských práv a slobôd, pochopenie ich obsahu a uvedomenie si možnosti a spôsoby zásahov štátnych orgánov do ľudských práv a slobôd. V predmete „Policajný manažment“ je cieľom zoznámiť policajtov s praktickými funkciami policajnej

profesijnej etiky s akcentom na ľudskú dôstojnosť ako základnú normu. V odborných predmetoch podľa špecializácie sú policajti oboznamovaní s formami a metódami činnosti na základných útvaroch Policajného zboru tak, aby boli schopní samostatne realizovať služobné oprávnenia, používať donucovacie prostriedky a vykonávať služobné zákroky rešpektujúce pritom ľudské práva a v neposlednom rade dodržiavať stanovené zásady pri plnení služobných povinností.

Na Akadémii Policajného zboru v Bratislave sa problematikou ľudských práv zaoberá predmet „Polícia a ľudské práva“ (Európsky koncept). Ťažiskom predmetu je Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd a jeho výklad podávaný Európskym súdom pre ľudské práva.

Tu sa poslucháči podrobujú výučbovému procesu týchto techník pod vedením skúsených inštruktorov tzv. predmetových skupín telesnej prípravy, služobnej prípravy a predmetových skupín jednotlivých služieb polície (poriadková polícia, dopravná polícia a iné služby). Pri výučbe sú využívané techniky zadržovania osôb, ktoré sú štandardne používané Policajnými zbormi ostatných členských štátov Európskej únie. Štruktúra výučby zadržovacích techník je vypracovávaná v úzkej spolupráci s odbornými útvarmi odborom výcviku Prezídia Policajného zboru, odborom poriadkovej polície Prezídia Policajného zboru a odborom kynológie a hipológie Prezídia Policajného zboru. K danej problematike bola týmito odbornými útvarmi vypracovaná nová metodická a taktická príručka vykonávania služobných zákrokov príslušníkmi Policajného zboru v policajnej praxi.

Zo strany nadriadených policajných dôstojníkov dochádza k cyklickému inštruovaniu svojich podriadených o zaobchádzaní s osobami po vykonaní služobného zákroku. Táto činnosť nadriadených je im uložená ako ich povinnosť prostredníctvom interného predpisu Policajného zboru Slovenskej republiky v nariadení prezidenta Policajného zboru č. 17/2008 o činnosti základných útvarov služby poriadkovej polície Policajného zboru v znení neskorších predpisov v čl. 27 písm. h) a taktiež v ustanovení § 49 zákona č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície v znení neskorších predpisov.

Jednotliví príslušníci Policajného zboru pri využívaní oprávnení, ktorými zasahujú do práv občanov musia vychádzať z tretej hlavy zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov. V prvom oddiele s názvom „Povinnosti policajta“ sú v §§ 8, 9, 10, 11, 12 uvedené základné pravidlá zaobchádzania s osobami, voči ktorým príslušník Policajného zboru zakročuje a podmienky, za ktorých môžu byť použité jednotlivé donucovacie prostriedky, činnosti ktoré musí príslušník Policajného zboru vykonať pred samotným zákrokom, počas jeho vykonávania a po jeho ukončení.

Zákonná úprava používaných techník pri obmedzení osobnej slobody osôb je upravená v piatom oddiele tretej hlavy zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov. Tento oddiel nesie názov „Použitie donucovacích prostriedkov“. V tomto oddiele sú v § 50 taxatívne vymenované jednotlivé donucovacie prostriedky, ktoré môže príslušník Policajného zboru využiť.

Okrem týchto nie je možné použiť žiadne iné donucovacie prostriedky. V §§ 51 až 62 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov je použitie týchto taxatívne vymenovaných donucovacích prostriedkov presne upravené, teda za akých podmienok je príslušníkom Policajného zboru povolené ich použiť. Činnosť príslušníkov Policajného zboru po vykonaní služobného zákroku s použitým donucovacím prostriedkom je upravená v šiestej hlave zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších

predpisov s názvom „Povinnosti policajta po použití donucovacích prostriedkov“ v rozsahu §§ 63 – 68a.

V §§ 63 - 64 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov sú uvedené všeobecné povinnosti policajta po vykonaní služobného zákroku s použitím donucovacích prostriedkov. Policajt je povinný ak zistí, že pri použití donucovacích prostriedkov došlo k zraneniu osoby a ak to okolnosti dovoľia, poskytnúť zranenej osobe prvú pomoc a zabezpečiť jej lekárske ošetrovanie. Policajt je povinný neodkladne hlásiť svojmu nadriadenému každý služobný zákrok, pri ktorom použil donucovacie prostriedky. Ak vzniknú pochybnosti o oprávnenosti alebo primeranosti použitia donucovacích prostriedkov alebo ak pri ich použití bola spôsobená smrť, ujma na zdraví alebo škoda na majetku, je nadriadený povinný zistiť, či boli použité v súlade so zákonom. O výsledku zistenia napíše úradný záznam. Ďalej ak policajt použije donucovacie prostriedky mimo miesta svojho služobného pôsobiska, ohlásí ich použitie na najbližší útvar Policajného zboru.

Ustanovenie § 65 obsahuje osobitné obmedzenia použitia donucovacích prostriedkov tzn., že pri vykonávaní služobného zákroku proti tehotnej žene, osobe vysokého veku, osobe so zjavnou telesnou chybou alebo chorobou a proti osobe mladšej ako 15 rokov môže byť použitý z donucovacích prostriedkov iba hmaty, chvaty a putá. Ostatné donucovacie prostriedky môžu byť použité len v prípade, ak útok týchto osôb bezprostredne ohrozuje život a zdravie iných osôb alebo policajta alebo hrozí závažná škoda na majetku a nebezpečenstvo nemožno odvrátiť inak. Ďalej v § 66 je upravené použitie donucovacích prostriedkov v prípade vykonávania služobných zákrokov pod jednotným velením. V tomto prípade o použití donucovacích prostriedkov rozhoduje veliteľ zakročujúcej jednotky, prípadne nadriadený tohto veliteľa. Takéto rozhodnutie o použití donucovacích prostriedkov však musí byť uchované na zvukovom alebo písomnom zázname.

V prípade vykonania služobného zákroku s použitím donucovacích prostriedkov každý takýto služobný zákrok je vyhodnocovaný priamym nadriadeným príslušníka Policajného zboru. V tomto vyhodnovení sa hodnotí služobný zákrok komplexne podľa podmienok, za ktorých bol vykonaný a či použitie donucovacích prostriedkov bolo prípadne nebolo v súlade s platnými právnymi normami Slovenskej republiky a internými aktmi riadenia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky. V prípade, že počas vyhodnocovania služobného zákroku je zistené porušenie interných predpisov Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, je voči príslušníkovi Policajného zboru zo strany jeho priameho nadriadeného bezodkladne začaté disciplinárne konanie. V prípade zistení, ktoré poukazujú, respektíve naplňajú znaky trestného činu uvedeného v zákone č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) prechádza vyšetrovanie veci do právomoci sekcie kontroly a inšpekčnej služby Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, ktorá po riadnom zadokumentovaní a objasnení veci rozhodne v zmysle zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“). Príslušný dozorujúci prokurátor v priebehu vykonávania jednotlivých úkonov súvisiacich s prešetrovaním vecí, vykonáva neustály dozor zákonnosti vykonávaného vyšetrovania. Následne po vznesení obžaloby a jej prijatí príslušným súdom Slovenskej republiky dochádza k posúdeniu veci a vyhláseniu rozsudku v mene republiky v zmysle platných ustanovení Trestného poriadku.

K odseku 17 – Okrem toho listy od slovenských úradov obsahovali rad opatrení, ktoré budú slovenskými úradmi prijaté s cieľom redukovať incidenty zlého zaobchádzania, predovšetkým:

„budú prehodnotené psychologické testy pre výber uchádzačov o povolanie policajta“

Centrum vzdelávania a psychológie sekcie riadenia ľudských zdrojov Ministerstva vnútra Slovenskej republiky na základe rozkazu ministra vnútra Slovenskej republiky č. 21/2009 o úlohách na zabránenie porušovania ľudských práv a slobôd príslušníkmi Policajného zboru a príslušníkmi Železničnej polície pri vykonávaní služobných zákrokov a obmedzovaní osobnej slobody v mesiaci august 2009 prehodnotilo psychologické testy používané pri psychologickom vyšetrení občanov, ktorí podali žiadosť o prijatie do štátnej služby v Policajnom zbore a v Železničnej polícii. Výsledkom prehodnotenia testov bolo sprísnenie kritérií pre posudzovanie agresivity, interpersonálnej vnímavosti a sociálnej citlivosti uchádzačov, ktoré sa začalo uplatňovať pri vyhodnocovaní testov od 15.8.2009.

Súčasne sa začali práce na výbere a spracovaní nových testov, ktoré môžu s využitím zahraničných skúseností adekvátnejšie posúdiť a vyhodnotiť predpoklady uchádzačov o výkon povolania policajta.

Danej problematike bude venovaná pozornosť aj na Medzinárodnom seminári policajných psychológov krajín V4 v mesiaci november 2009. Predpokladá sa využitie poznatkov zo zahraničných policajných zborov.

„policajti v stálej službe sa podrobia psychologickému hodnoteniu každých päť rokov“

V mesiaci september 2009 boli začaté práce na úlohe stanovenej vyššie uvedeným rozkazom t. j. na vypracovaní „Metodiky na uskutočňovanie priebežných preventívnych psychologických vyšetrení príslušníkov Policajného zboru a príslušníkov Železničnej polície v päťročných intervaloch“. Cieľom týchto priebežných preventívnych psychologických vyšetrení je predchádzanie nežiaducim formám a prejavom správania sa policajtov a na predchádzanie zlyhania v ich profesijnej činnosti. Dokončenie metodiky sa predpokladá do 1. októbra 2009 a začatie priebežných preventívnych psychologických vyšetrení príslušníkov Policajného zboru a príslušníkov Železničnej polície od 1. januára 2010.

„policajtom bude poskytnutý špecializovaný výcvik zameraný na zdokonaľovanie ich zručností pri práci s menšinami“

V mesiaci marec 2009 bol schválený vzdelávací projekt doplnujúceho kurzu „Policajní špecialisti pre prácu s komunitami“ na SOŠ PZ, určený pre príslušníkov Policajného zboru v stálej štátnej službe, ktorí získali špecializované policajné vzdelanie v študijnom odbore bezpečnostná služba, so zameraním na poriadkovú políciu a ustanovení do funkcie referent špecialista pre prácu s komunitou, alebo sú pripravovaní na výkon štátnej služby v komunitách. Vzdelávací projekt nadväzuje na „Pilotný projekt policajných špecialistov pre prácu s komunitami“, ktorý bol realizovaný v priebehu roka 2005 v pôsobnosti KR PZ Košice a Prešov. Pilotného projektu sa zúčastnilo celkovo 118 policajtov.

Cieľom vzdelávania v doplnujúcom kurze je oboznámiť účastníkov s charakteristikou, históriou a kultúrou rómskej komunity a možnými formami komunikácie. Ťažisko je zamerané na špecifiká výkonu služby a rešpektovanie základných ľudských práv a slobôd pri riešení konfliktov.

V roku 2009 boli realizované tri vzdelávacie kurzy na SOŠ PZ Devínska Nová Ves. Kurzu sa doposiaľ zúčastnilo 88 policajtov, ďalších cca 32 ho bude absolvovať v decembri 2009. Ďalšie kurzy sa budú realizovať na základe požiadaviek výkonných útvarov predložených odboru poriadkovej polície Prezídia Policajného zboru.

SOŠ PZ Pezinok sa v roku 2009 zapojila do medzinárodného projektu „Leonardo da Vinci“ s názvom „Ľudské práva – spoločné povinnosti a rozdiely problémov v policajnom výcvikovom systéme“. Do projektu je zapojených ďalších 5 krajín (Poľsko, Česká republika, Nemecko, Portugalsko, Rumunsko). Realizácia projektu je v trvaní dvoch rokov (od

septembra 2009 do júla 2011). Na konci projektu bude vyhotovený materiál, ktorý bude slúžiť ako ideálny model vzdelávania v oblasti ochrany ľudských práv a ich výučba na policajných školách zúčastnených krajín.

Cieľom projektu je:

- 1) vytvoriť neformálnu sieť policajtov (policajných učiteľov zo škôl), zaoberajúcich sa otázkami základných práv a slobôd prostredníctvom nich participovať na projekte,
- 2) vytýčiť hlavné problémy ochrany a pochopenia základných práv a slobôd v policajných službách, tak počas služby ako aj policajného výcviku v rôznych krajinách Európskej únie,
- 3) stanoviť hlavné úlohy stredného a vysokého manažmentu v policajných jednotkách v tejto oblasti,
- 4) vybrať najlepšie skúsenosti v práci polície v oblasti základných práv a slobôd a ich implementáciu do metód výučby v inej krajine,
- 5) popísať vnútorné predpisy pre predstaviteľov iných krajín vrátane vnútorných noriem ktoré sa vzťahujú k vyššie uvedenej problematike,
- 6) spracovať oblasti možnej a žiadúcej spolupráce s mimo policajnými inštitúciami.

Prvé stretnutie zúčastnených krajín sa bude konať na Slovenku v termíne 10. – 12. novembra 2009, kde sa stretnú jednotliví riaditelia škôl a koordinátori projektu.

„na Akadémii PZ bude zdokonalený a rozšírený vzdelávací program na tému ochrany ľudských práv a bude zahŕňať okruhy o právnom štáte, menšinách a policajnej etike“

Výučba predmetu ochrany ľudských práv zahrňujúca okruhy o právnom štáte, menšinách a policajnej etike v Akadémii Policajného zboru v Bratislave sa realizuje v týchto predmetoch:

1. Ľudské práva – v rozsahu 48 hodín, predmet je ukončený skúškou.
Stručná osnova predmetu: Ľudské práva a ich ochrana, univerzálny systém ochrany ľudských práv, regionálne systémy ochrany ľudských práv, Rada Európy a Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, právo na život, zákaz mučenia, právo na slobodu a bezpečnosť, právo na spravodlivé súdne konanie, právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života, sloboda myslenia, svedomia a náboženstva, sloboda prejavu, sloboda zhromažďovania a združovania, ochrana majetku.
2. Sociológia etnických skupín – v rozsahu 24 hodín, predmet je ukončený zápočtom.
Stručná osnova predmetu: Úvod do sociológie etnických skupín. Etnická skupina, etnikum, etnicita a rasa. Menšiny a menšinové etnikum. Sociálne aspekty vzniku a formovania národa. Formy existencie etnických spoločenstiev a ich rôzne interpretácie. Identita, etnické a národné vedomie. Etnické predsudky a stereotypy. Sociálna inklúzia a exklúzia v interetnických vzťahoch, etnické asimilácia a diskriminácia. Etnocentrizmus a xenofóbia. Etnické napätie a konflikty. Sociálne príčiny vzniku národnostných konfliktov. Vzostup a spoločenské príčiny rasizmu a nacionalizmu. Rasistické a nacionalistické spoločenské hnutia. Sociologický výskum ako nástroj poznávania etnických vzťahov.
3. Psychológia a etika – v rozsahu 60 hodín, predmet je ukončený skúškou.
Stručná osnova predmetu: Úvod do policajnej psychológie a etiky, kognitívne procesy, sociálna kognícia, morálka a aplikácia etiky v spoločnosti, morálka a jej vzťah k bezpečnostnej problematike, emocionalita a motivácia človeka, hodnotová orientácia právno-bezpečnostnej činnosti, psychológia osobnosti, činnosť bezpečnostných služieb v priestore medzi slobodou a bezpečnosťou, diadická interakcia a hromadné správanie,

dôveryhodnosť a autorita, psychológia obete, psychosomatika a profesionálne deformácie, hodnotová orientácia právno-bezpečnostnej činnosti.

V hodnotenom období do obsahu vzdelávania boli aplikované nové poznatky získané rozvojom policajnej vedy a ďalších vied, ako aj nové skúsenosti z uplatňovaných metód v policajnej a bezpečnostnej praxi.

„vnútorné policajné predpisy budú prehodnotené a v prípade potreby novelizované“

V zmysle hore citovaného rozkazu ministra vnútra Slovenskej republiky vykonali resp. vykonávajú určení riadiaci pracovníci MV SR predmetnú analýzu interných aktov riadenia, ktoré upravujú služobné postupy príslušníkov PZ a Železničnej polície pri služobných zárokoch s cieľom ich precizovania.

„správanie sa policajtov počas zárokoch sa bude vyhodnocovať, pričom sa poukáže na nedostatky a budú prijaté prísne opatrenia“

Od nadobudnutia účinnosti uvedeného ustanovenia rozkazu ministra vnútra Slovenskej republiky boli z úrovne Prezídia Policajného zboru vykonané dve vnútorné kontroly v rámci Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Nitre a v Bratislave, ktorých predmetom bolo taktiež predmetné vyhodnocovanie. V neposlednej rade je potrebné uviesť, že predmetné ustanovenie sú povinní dodržiavať a vyhodnocovať všetci nadriadení v rámci Policajného zboru.

K žiadosti o pravidelné poskytovanie aktuálnych informácií o realizácii jednotlivých vyššie uvedených opatrení je potrebné uviesť, že tieto poskytne Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, prostredníctvom koordinátora styčných zástupcov pre CPT, gestorovi za Slovenskú republiku pre CPT - Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky následne jedenkrát ročne.

K odseku 18 – CPT požaduje poskytnutie informácií o spôsobe, akým samospráva vedie vyšetrovanie obvinení zo zlého zaobchádzania zo strany policajtov mestskej polície. Ďalej CPT požaduje poskytnutie informácií o výsledku vyšetrovania vedeného voči policajtom Mestskej polície v Piešťanoch týkajúceho sa obvinení zo zlého zaobchádzania vo vzťahu ku sťažnosti zo dňa 2. novembra 2008.

Základné úlohy obecnej polície, jej organizáciu a práva a povinnosti príslušníkov obecnej polície upravuje zákon SNR č. 564/4991 Zb. o obecnej polícii v znení neskorších predpisov. Obecná polícia je poriadkový útvar pôsobiaci pri zabezpečovaní obecných vecí verejného poriadku, ochrany životného prostredia v obci a plnení úloh vyplývajúcich zo všeobecne záväzných nariadení obce, z uznesení obecného zastupiteľstva a z rozhodnutí starostu obce. Obecnú políciu zriaďuje a zrušuje obec všeobecne záväzným nariadením. Náčelníka obecnej polície na návrh starostu vymenúva a odvoláva obecné zastupiteľstvo.

K spôsobu akým Mesto Piešťany postupuje pri vyšetrovaní obvinení zo zlého zaobchádzania zo strany príslušníkov mestskej polície treba uviesť, že Mesto Piešťany (a teda aj Mestská polícia mesta Piešťany ako jeho organizačná súčasť bez právnej subjektivity) vychádza zo všeobecne záväzných právnych predpisov upravujúcich danú problematiku. V prípade podania sťažností sa tieto sťažnosti vybavujú v zmysle zákona č. 152/1998 Z. z. o sťažnostiach v znení neskorších predpisov a nadväzujúcich interných predpisov mesta Piešťany, pričom kompetencie orgánov činných v trestnom konaní (a teda aj prokuratúry) zmysle Trestného zákona a Trestného poriadku tým nie sú dotknuté.

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky šetrením prostredníctvom primátora mesta Piešťany a náčelníka Mestskej polície mesta Piešťany (ďalej len „MsPP“) zistilo, že MsPP neevidovala žiadnu sťažnosť X* na zásah jej príslušníkov zo dňa 2.11.2008. X podal sťažnosť až dňa 4.11.2008 v Ústave na výkon väzby v Leopoldove. Dňa 12.11.2008 bola táto sťažnosť postúpená z dôvodu vecnej príslušnosti z Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a Ústavu na výkon väzby v Leopoldove mestu Piešťany (list ..., prijatý a doručený do podateľne MsPP dňa 25.11.2008), kde zadržaný X podal sťažnosť na postup príslušníkov MsPP pri zákroku na jeho osobu. Na základe týchto skutočností a po prešetrení celej veci náčelník MsPP uzatvoril túto sťažnosť ako neopodstatnenú z dôvodu, že zásah bol vykonaný v zmysle platných právnych predpisov Slovenskej republiky.

Načelník MsPP uvádza nasledujúce odôvodnenie:

Podľa záznamu hliadky zo dňa 2.11.2008 pod číslom Dr. 612/hl-378 Št. náčelník MsPP potvrdil, že voči zadržanej osobe boli použité donucovacie prostriedky z dôvodu kladenia aktívneho odporu. (Úradný záznam o použití donucovacích prostriedkov je evidovaný pod č. 23/2008). Osoba bola zadržaná pre podozrenie zo spáchania trestného činu. Poškodená osoba uzamkla podozrivého do svojho vozidla. Podozrivý odmietal vystúpiť z motorového vozidla, z toho dôvodu bol z tohto vozidla vytiahnutý násilím, pričom následne sa snažil z miesta uniknúť, a preto mu boli založené putá na ruky. Pri týchto úkonoch mohlo dôjsť ku zraneniu osoby. Z dôvodu, že bol zadržaný zranený, bol prevezený na ošetrovanie do Nemocnice Alexandra Wintera v Piešťanoch. Zo správy ošetrojúceho lekára vyplýva, že osoba bola zranená na hlave a v oblasti rebier. Výsledok vyšetrenia RTG znie: hlava a rebrá negatívny nález.

- Menovaný nebol hliadkou mestskej polície zadržaný bezdôvodne, ale pri podozrení zo spáchania trestného činu.
- Menovaný nespolupracoval a chcel z miesta uniknúť bez podania vysvetlenia.
- Menovaný pri zásahu ani po ukončení zásahu nepodal sťažnosť na postup príslušníkov mestskej polície.
- Z lekárskej správy vyplýva, že pri vyťahovaní z vozidla a následnom zakladaní pút počas kladenia aktívneho odporu zadržaného mohlo dôjsť k horeuvedeným poraneniam.

Načelník MsPP uvádza nasledujúci záver:

Mestská polícia rieši podobné prípady, keď páchatelia trestných činov kladú aktívny odpor a nie je možné bez použitia donucovacích prostriedkov takúto osobu spacifikovať. Výnimočne sa stáva, že osoba pri týchto zákrokoch zostane zranená, stávajú sa však aj prípady, kde sú naopak zranení príslušníci mestskej polície. Ak by sa skutočnosti, ktoré uvádza vo svojej sťažnosti pán X zakladali na pravde, boli by riešené disciplinárne v zmysle pracovného poriadku mesta Piešťany a Zákonníka práce.

K odseku 19 – Informácie získané počas návštevy v roku 2005 naznačovali, že vyšetrowanie obvinení zo zlého zaobchádzania mohlo byť nedôsledné. Zistenia z návštevy v roku 2009 ukazujú, že v tomto zmysle prišlo k zlepšeniam. Delegácia CPT skúmala kvalitu vyšetrowaní v štyroch prípadoch sťažností na údajné zlé zaobchádzanie, ktoré boli podané vo februári a v marci 2009, z ktorých všetky boli podložené lekáorskými dôkazmi väzenského personálu

* V súlade s článkom 11 ods. 3 Európskeho dohovoru na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania niektoré mená boli vymazané.

pri prijatí do väzenia. Oproti návšteve CPT v roku 2005 boli vyšetrovacie spisy vedené dobre, čo umožňovalo preskúmanie vyšetrovaní externými orgánmi, akým je prokuratúra.

CPT je však nad'alej mierne znepokojený kvôli spôsobu, akým sa vyšetrovania obvinení zo zlého zaobchádzania vedú. Po prvé, len v jednom prípade bol sťažovateľ vypočutý príslušníkmi Sekcie kontroly a inšpekčnej služby. V ostatných troch prípadoch sťažovatelia zjavne odmietli byť vypočutí, v jednom z týchto prípadov však spis neobsahoval dôkaz, že by bol urobený nejaký pokus vypočuť sťažovateľa, a žiadny zo spisov neobsahoval náznaky úsilia presvedčiť sťažovateľov, aby pri vyšetrovaní spolupracovali. V žiadnom zo skúmaných prípadov nebola získaná¹ relevantná informácia, akou je svedectvo očitého svedka alebo záznam z priemyselnej televízie. Navyše vo všetkých prípadoch bolo hodnotenie týkajúce sa vhodnosti a primeranosti policajného zásahu vypracované bezprostredným nadriadeným policajtom, voči ktorým boli sťažnosti pre zlé zaobchádzanie podané, a nepodliehalo externému dozoru.

Stručne povedané, CPT je toho názoru, že vyšetrovania vedené Sekciou kontroly a inšpekčnej služby by sa mohli vykonávať podstatne lepšie. V súčasnosti má vyšetrovanie rutinný charakter a je založené na limitovanom počte písomne doložených informácií. Podľa názoru CPT by bolo adekvátne oveľa podrobnejšie vyšetrovanie spomínaných prípadov, hlavne vzhľadom na závažnosť spôsobených zranení. CPT odporúča, aby slovenské úrady vo svetle hore uvedených pripomienok prijali nevyhnutné opatrenia na to, aby sa zvýšila efektívnosť a nezávislosť vyšetrovaní sťažností na zlé zaobchádzanie zo strany polície.

Podania na príslušníkov Policajného zboru v súvislosti so zlým zaobchádzaním a použitím fyzického násilia voči zadržaným a obvineným sú vo väčšine prípadov realizované na základe oznámenia pracovníkmi ústavu na výkon väzby a ústavu na výkon trestu odňatia slobody Zboru väzenskej a justičnej stráže v súvislosti s plnením hlásnej služby, oznámenia jednotlivými útvarmi Policajného zboru, ale aj na základe samotného oznámenia poškodených, prípadne iným spôsobom. Osoby, ktoré sú dodávané do väzby alebo výkonu trestu odňatia slobody podávajú samostatne oznámenie ojedinele, ale prostredníctvom orgánov Zboru väzenskej a justičnej stráže.

Na základe tejto skutočnosti bol v minulosti dohodnutý model súčinnosti s orgánmi Zboru väzenskej a justičnej stráže a to, že orgán Zboru väzenskej a justičnej stráže vykoná s takouto osobou pohovor, ktorého cieľom je zistiť, ako bola zranená a kto jej zranenia spôsobil. Záznamy o týchto pohovoroch sú súčasťou materiálov, ktoré Zbor väzenskej a justičnej stráže zasiela sekcii kontroly a inšpekčnej služby Ministerstva vnútra Slovenskej republiky v prípade, ak osoba uvedie, že zranenia jej spôsobil príslušník Policajného zboru. Nebyť postupu orgánov Zboru väzenskej a justičnej stráže, o týchto prípadoch by sme neboli informovaní. Každé prijaté podanie je posudzované individuálne so všetkou vážnosťou a je mu venovaná patričná pozornosť aj s ohľadom na predchádzajúce odporúčania CPT. Podanie je vždy doplnené v zmysle § 196 ods. 2 Trestného poriadku tak, aby vyšetrovateľ Policajného zboru mohol objektívne vyhodnotiť jeho obsah a na základe dôkaznej situácie rozhodnúť o ďalšom postupe. Vydané rozhodnutie je vždy doručované poškodenému s poučením o možnosti opravného prostriedku.

Vyšetrovatelia Policajného zboru sú viazaní zákonom a ako orgány štátu sú povinní postupovať pri svojej činnosti v súlade so zákonom a v jeho medziach. Zákon umožňuje na

¹ V jednom spise CPT našiel podpísané prehlásenie osoby, ktorá bola zadržaná spolu so sťažovateľom, uvádzajúce, že policajti sťažovateľa nebili. Dôveryhodnosť tohto prehlásenia je však diskutabilná, keďže dotyčná osoba bola v čase incidentu pod vplyvom alkoholu.

doplnenie oznámenia vypočúť iba oznamovateľa a po novelizácii Trestného poriadku zákonom č. 491/2008 Z. z. aj osobu, ktorá mala spáchať trestný čin, teda nie osobu poškodenú. Z uvedeného vyplýva, že vyšetrovatelia Policajného zboru pred začatím trestného stíhania nie sú oprávnení vypočúvať iné osoby, len zhromažďovať všetky dostupné podklady pre rozhodnutie. Vyšetrovateľ Policajného zboru, ako procesne samostatný a nezávislý orgán sám rozhodne, aké podklady bude považovať za potrebné pre svoje rozhodnutie a tieto podklady potom musí vo svojom rozhodnutí uviesť a zdôvodniť svoje rozhodnutie. Do jeho procesnej samostatnosti má právo zasahovať iba prokurátor. Vzhľadom k tomu, že väčšina možných poranení vzniká pri zadržiavaní osôb dodávaných do výkonu väzby, resp. výkonu trestu odňatia slobody, jedným z takýchto podkladov býva aj vyhodnotenie zákroku nadriadeným zakročujúcich príslušníkov Policajného zboru. Ide o stanovisko k zákonnosti zákroku, ktoré vzniká na základe zákonom (§ 64 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov) stanovenej povinnosti, teda nejde o žiadne svojvoľné vyhodnotenie udalosti. Keďže zákon definoval kontrolný mechanizmus na preskúmanie okolností služobného zákroku tak, ako je to upravené v § 64 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov nie je možné na túto zákonnú povinnosť svojvoľne rezignovať a suplovať ju iným spôsobom (trestným konaním). Vyhodnotenie zákroku podľa § 64 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov má teda zákonom podloženú relevanciu a preto na jeho závery pri rozhodnutiach vyšetrovateľ Policajného zboru prihliada, nakoľko o jeho relevancii nemôžeme *a priori* pochybovať. Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov nepodriaďuje vyhodnotenie zákonnosti služobného zákroku žiadnemu externému orgánu a je tak na osobnej integrite, profesijnej erudovanosti a zodpovednosti každého nadriadeného príslušníka Policajného zboru, akým spôsobom takýto služobný zákrok preskúma a vydá vyhodnotenie v jeho súlade so zákonom.

Osoby, za ktorých oznámenie podáva napríklad Zbor väzenskej a justičnej stráže a ktoré sú predmetom záujmu CPT však nie je možné považovať za oznamovateľov a teda nie je možné ich podľa § 192 ods. 2 Trestného poriadku dopytovať. Tieto osoby neprejavujú vôľu dať podnet na začatie trestného konania a iba sa vyjadrujú k otázkam súvisiacim so zistenými poraneniami počas vstupnej prehliadky tela, resp. lekárskej prehliadky.

Každé jedno podanie vyšetrovateľ Policajného zboru odboru inšpekčnej služby sekcie kontroly a inšpekčnej služby Ministerstva vnútra Slovenskej republiky zákonom predpísaným spôsobom posudzuje a o každom jednom podaní je zákonom upraveným spôsobom rozhodnuté. Taktiež je treba uviesť, že dozor nad dodržiavaním zákonnosti pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní vykonáva prokurátor. Každé vydané rozhodnutie vyšetrovateľa Policajného zboru vo veci samotnej bolo preskúmané príslušnou prokuratúrou.

Takmer všetky poranenia osôb, o ktoré sa zaujímal CPT vznikli pri použití donucovacieho prostriedku. Donucovací prostriedok je zákonom upravená a regulovaná forma násilného pôsobenia voči osobe a z povahy takéhoto prostriedku je možné, že po jeho aplikácii budú osobe spôsobené isté poranenia. Pri rozhodovaní o týchto podaniach prihliada vyšetrovateľ Policajného zboru aj na to, či lekárom zistené poranenia na tele takýchto osôb zodpovedajú použitému donucovaciemu prostriedku a miere jeho použitia.

Jedným z opatrení sekcie kontroly a inšpekčnej služby Ministerstva vnútra Slovenskej republiky bolo iniciovanie návrhu novely § 196 ods. 2 Trestného poriadku súvisiaceho s vypočúť osoby so zámerom, aby okrem oznamovateľa bolo možné vypočúť aj poškodeného. Podľa ustanovenia § 201 ods. 2 Trestného poriadku zadováženie podkladov sa týka v rozsahu potrebnom na posúdenie prípadu. Tento rozsah je ohraničený výkonom dozoru prokurátora, ktorý je garantom zabránenia svojvoľného stanovenia tohto rozsahu. Zastáva sa

názor, že každý prípad je potrebné posudzovať individuálne a nezovšeobecňovať nutnosť vykonania výsluchov oznamovateľov. Predmetný návrh novely bol zaslaný na posúdenie a vybavenie na príslušnú sekciu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, ktorá ho bude konzultovať s vecným gestorom.

K odseku 20 – Kvalitu vyšetrovania piateho prípadu údajného zlého zaobchádzania nemohla delegácia CPT preskúmať, keďže obvinenia neboli vyšetované Sekciou kontroly a inšpekčnej služby. Podľa všetkého správa o obvineniach zo zlého zaobchádzania spísaná pracovníkmi bratislavskej väznice dňa 12. februára 2009, v ktorej sa jasne uvádza, že bola postúpená na Sekciu kontroly a inšpekčnej služby, a navyše uvádza zoznam spôsobených zranení, tejto službe nebola doručená. CPT požaduje vysvetlenie slovenských úradov k tejto záležitosti. Ďalej CPT odporúča, aby sa uskutočnilo vyšetrowanie vo veci hore uvedených obvinení zo zlého zaobchádzania.

Dňa 1. 4. 2009 sa na Prezídiu Policajného zboru uskutočnilo z podnetu členov CPT pracovné stretnutie. Na tomto pracovnom stretnutí, ktorého sa zúčastnil aj predseda CPT pán Mauro Palma, požadoval konkrétne informácie, aké kroky vykonala inšpekčná služba vo veci Y*, pričom odovzdal písomnosť spracovanú Ústavom na výkon väzby Bratislava pod č. ..., vo veci označenú ako: „predvedenie so zranením – predbežné hlásenie.“ s dátumom 12. 2. 2009.

Po následnej telefonickej konzultácii s riaditeľom Ústavu na výkon väzby Bratislava bolo zistené, že daný podnet na sekciu kontroly a inšpekčnej služby Ministerstva vnútra Slovenskej republiky nebol zaslaný.

Vo vzťahu k osobe X 1. inšpekčné oddelenie odboru inšpekčnej služby sekcie kontroly a inšpekčnej služby Ministerstva vnútra Slovenskej republiky eviduje spis pod č. ..., pričom podnet obdržali z Ústavu na výkon väzby Bratislava so spisovou značkou č. ... dňa 6. 4. 2009. Vyšetrowateľ Policajného zboru 1. inšpekčného oddelenia odboru inšpekčnej služby sekcie kontroly a inšpekčnej služby Ministerstva vnútra Slovenskej republiky vec realizoval podľa § 197 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku a to odmietnutím.

K odseku 22 – Ako tomu bolo v roku 2005, aj počas návštevy v roku 2009 sa veľa vypočúvaných osôb sťažovalo, že boli na policajnom oddelení pripútaní k zabudovanému predmetu (napr. kovové kruhy alebo radiátory), niekedy v nepohodlných pozíciách alebo tak, že sedeli na podlahe. Tieto tvrdenia boli niektorými policajcami potvrdené a delegácia sama videla armatúry, ako sú kovové kruhy a tyče siahajúce od zeme po strop, ktoré zjavne slúžili na tento účel. Jedna osoba uviedla, že bola pripútaná k radiátoru, pričom bola nahá, čo by v prípade, že je to pravda, bolo úplne neakceptovateľné a podľa názoru CPT by to predstavovalo ponižujúce zaobchádzanie.

Vzhľadom na vyššie uvedené odporúčanie CPT si dovoľujeme uviesť nasledovné vysvetlenie súčasného stavu potreby používania vhodných predmetov na pripútavanie, ktoré Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky poskytlo na základe žiadosti predsedu CPT z 30. 1. 2009 a pripomienky Ministerstva vnútra Slovenskej republiky k správe predsedu CPT prednesenej na pracovnom stretnutí so slovenskými predstaviteľmi dňa 2. 4. 2009 na záver 4. periodickej návštevy Slovenskej republiky CPT.

* V súlade s článkom 11 ods. 3 Európskeho dohovoru na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania niektoré mená boli vymazané.

Je potrebné uviesť, že súčasná právna úprava príslušníkom Policajného zboru poskytuje možnosť používať pripútavanie osôb k vhodnému predmetu a to podľa § 52 ods. 2 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov, pričom však je potrebné uviesť, že v súčasnej dobe sa za vhodný predmet nepovažuje radiátor a pevne zabudované armatúry. Ďalším dôvodom ponechania uvedených predmetov je fakt, že tieto sa používajú len ojedinele a to hlavne v prípadoch ak je na útvare Policajného zboru väčšie množstvo osôb obmedzených na osobnej slobode, tieto sú agresívne, alebo je potrebné z taktického hľadiska vykonávania služobných úkonov osoby obmedzené na osobnej slobode vzájomne oddeliť. Ak dôjde k pripútaniu k vhodnému predmetu, toto sa deje na miestach, ktoré nie sú verejnosti prístupné, resp. kde je obmedzený prístup verejnosti, pričom pri týchto vhodných predmetoch je umiestnená stolička, alebo lavica. V prípade, ak preukázateľne dôjde k takýmto prípadom, jedná sa o zlyhanie jednotlivcov, ktorému nie je úplne možné zabrániť ani systémovými opatreniami. Dôkazom vhodných systémových opatrení, ktoré majú zabrániť takýmto pochybeniam zo strany príslušníkov Policajného zboru je samotný zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov. V jeho úvodnom ustanovení § 1 „Úvodné ustanovenie“ v ods. 3 je uvedené:

„Policajný zbor sa vo svojej činnosti riadi ústavou, ústavnými zákonmi, zákonmi a ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi a medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná.“

Ďalším významným ustanovením potvrdzujúcim túto dikciu je ustanovenie § 8 „Povinnosti policajta“ zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov, ktoré tieto povinnosti priamo prenáša na príslušníkov Policajného zboru, ako osoby, ktoré v mene štátu vystupujú voči občanom a priamo zasahujú do ich práv garantovaných Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi, zákonmi a ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi a medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná. Predmetné ustanovenie § 8 v ods. 1 znie:

„Pri vykonávaní služobnej činnosti je príslušník Policajného zboru povinný dbať na česť, vážnosť a dôstojnosť osoby i svoju vlastnú a nepripustiť, aby v súvislosti s touto jeho činnosťou vznikla osobe bezdôvodná ujma a aby prípadný zásah do jej práv a slobôd prekročil mieru nevyhnutnú na dosiahnutie účelu sledovaného jeho služobnou činnosťou. Pri vykonávaní služobnej činnosti je policajt povinný dodržiavať etický kódex policajta, ktorý vydá minister.“

V súvislosti s týmto ustanovením je potrebné upriamiť pozornosť na pojem „služobná činnosť“, ktorým sa podľa § 8 ods. 3 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov rozumie činnosť policajta spojená s plnením úloh podľa zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov alebo iných všeobecne záväzných právnych predpisov.

Ďalšie opatrenia sú zafinované v interných predpisoch vydaných na zabránenie takémuto konaniu zo strany príslušníkov Policajného zboru. Jedným z interných predpisov je nariadenie prezidenta Policajného zboru č. 17/2008 o činnosti základných útvarov služby poriadkovej polície Policajného zboru v znení neskorších predpisov, kde sú upravené postupy, ktoré je potrebné zo strany policajtov dodržať pri svojej služobnej činnosti s osobami obmedzenými na osobnej slobode.

Taktiež je potrebné uviesť, že v prípade preukázania neoprávneného použitia a aplikovania oprávnenia príslušníka Policajného zboru podľa § 52 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov je postihované podľa platnej legislatívy Slovenskej republiky a to v disciplinárnej rovine, respektíve v trestnoprávnej rovine.

K postihovaniu takýchto konaní uvádzame, že občan má možnosť využiť kontrolné mechanizmy, ktorými disponuje samotný Policajný zbor a v neposlednom rade samotné Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Jedná sa pritom o viacstupňový systém. Základným stupňom je kontrola, ktorú vykonávajú nadriadení dôstojníci pri vyhodnocovaní služobnej činnosti policajtov, ktorá povinnosť im vyplýva z § 64 ods. 1, 2 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov, následne v ďalšom stupni pôsobia oddelenia, resp. odbor kontroly jednotlivých krajských riaditeľstiev Policajného zboru v rámci svojej miestnej príslušnosti. V ďalšom stupni pôsobí odbor kontroly Prezídia Policajného zboru, ktorý je organizačne priamo podriadený prezidentovi Policajného zboru a v poslednom stupni sekcia kontroly a inšpekčnej služby Ministerstva vnútra Slovenskej republiky. Do pôsobnosti odboru kontroly Prezídia Policajného zboru patria všetky útvary Prezídia Policajného zboru, jednotlivé krajské riaditeľstvá Policajného zboru a útvary v ich pôsobnosti, pričom do pôsobnosti sekcie kontroly a inšpekčnej služby Ministerstva vnútra Slovenskej republiky patria všetky útvary Ministerstva vnútra Slovenskej republiky. Tento systém rozlišuje dva režimy. Jedným je kontrolný režim, ktorý vychádza zo zákona č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe v znení neskorších predpisov. K tomuto zákonu sú pre podmienky Policajného zboru a Ministerstva vnútra Slovenskej republiky vydané interné predpisy a to, nariadenie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 69/2008 o vnútornom kontrolnom systéme a nariadenie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 44/2009 o vykonávaní neplánovaných a operatívnych kontrol a o zmene a doplnení nariadenia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 69/2008 o vnútornom kontrolnom systéme. Druhým je sťažnostný režim, ktorý vychádza zo zákona č. 152/1998 Z. z. o sťažnostiach v znení neskorších predpisov a nariadenia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 55/2009 o vybavovaní sťažností fyzických a právnických osôb. V oboch režimoch je pre kontrolné orgány určená povinnosť v prípade zistení poukazujúcich na spáchanie trestného činu, túto skutočnosť oznámiť sekcii kontroly a inšpekčnej služby Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

K odseku 23 – CPT verí, že aktívny dohľad nad policajnými oddeleniami vykonávaný určenými prokurátormi bude trvať aj naďalej a že počas svojich návštev budú prokurátori preverovať všetky aspekty súvisiace so zaobchádzaním so zadržanými osobami: záznam o zadržení, informácie poskytované zadržaným osobám o ich právach a skutočné uplatňovanie týchto práv; dodržiavanie predpisov o vypočúvaní podozrivých z trestnej činnosti a materiálne podmienky zadržania. Navyše CPT verí, že v prípade, ak zadržaná osoba obviní policajtov zo zlého zaobchádzania, prokurátori budú oznamovať obvinenie Sekcii kontroly a inšpekčnej služby, alebo vec sami vyšetriť. CPT požaduje v príhodnom čase zaslanie kópie ročnej správy o návštevách na policajných oddeleniach za rok 2009. CPT požaduje v príhodnom čase zaslanie kópie ročnej správy o návštevách na policajných oddeleniach za rok 2009.

Kópiu ročnej správy o činnosti prokuratúry SR za rok 2009 na úseku výkonu dozoru prokuratúry SR v celách policajného zaistenia nie je možné v súčasnosti poskytnúť, nakoľko správa na rok 2009 je zo strany Generálnej prokuratúry SR spracovávaná na začiatku roku 2010 a následne je generálnym prokurátorom SR predkladaná Národnej rade SR. Po predložení predmetnej správy za rok 2009 Národnej rade SR a oboznámení sa s ňou, bude jej znenie verejne prístupné na internetovej adrese Generálnej prokuratúry SR www.genpro.gov.sk.

Na základe vykonanej lustrácie a spisových podkladov príslušných krajských prokuratúr predložených Generálnej prokuratúre SR však možno konštatovať, že v období od 1.1.2009 do konca mesiaca októbra 2009 bolo podľa § 18 zákona č. 153/2001 Z. z.

o prokuratúre v znení neskorších predpisov v súlade s príslušnými ustanoveniami Príkazu generálneho prokurátora SR por. č. 9/1997 z 12.8.1997 o výkone dozoru prokurátora nad dodržiavaním zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v celách policajného zaistenia vykonaných príslušnými poverenými prokurátormi okresných prokuratúr a príslušnými poverenými prokurátormi krajských prokuratúr celkom 645 previerok zachovávanía a dodržiavania zákonnosti v celách policajného zaistenia zriadených na príslušných útvaroch Policajného zboru SR.

Pri prokurátorských previerkach nebola zistená nezákonne držaná osoba umiestnená v cele policajného zaistenia (ďalej len „CPZ“).

Celkový počet CPZ zriadených na príslušných útvaroch PZ, v ktorých sú umiestnené zadržané osoby, a v ktorých sú poverenými prokurátormi vykonávané previerky zachovávanía a dodržiavania zákonnosti je 76.

Z toho územnej pôsobnosti Krajskej prokuratúry Bratislava:	1 CPZ,
v územnej pôsobnosti Krajskej prokuratúry Trnava:	6 CPZ,
v územnej pôsobnosti Krajskej prokuratúry Nitra:	5 CPZ,
v územnej pôsobnosti Krajskej prokuratúry Trenčín:	6 CPZ,
v územnej pôsobnosti Krajskej prokuratúry Banská Bystrica:	13 CPZ,
v územnej pôsobnosti Krajskej prokuratúry Žilina:	12 CPZ,
v územnej pôsobnosti Krajskej prokuratúry Košice:	18 CPZ,
a v územnej pôsobnosti Krajskej prokuratúry Prešov:	15 CPZ.

CPZ sú zriadené a umiestnené v rámci jednotlivých útvarov Policajného zboru na príslušných Obvodných oddelení Policajného zboru a na Okresných a Krajských riaditeľstvách Policajného zboru.

V rámci vykonávania previerok zachovávanía a dodržiavania zákonnosti sú tieto previerky vykonávané aj v Útvare policajného zaistenia cudzincov Sečovce (územná pôsobnosť Krajskej prokuratúry Košice) a v Útvare policajného zaistenia cudzincov Medveďov (územná pôsobnosť Krajskej prokuratúry Trnava), kde sa celý policajného zaistenia, ako také nenachádzajú, je tu však preverovaná dôvodnosť a priebeh, ako i zákonné lehoty umiestňovania cudzincov.

V sledovanom období boli zaznamenané v CPZ dve mimoriadne udalosti.

V prvom prípade išlo o pokus o samovraždu obvineného Milana Kulicha umiestneného v CPZ na Obvodnom oddelení PZ Námestovo. V súvislosti s touto udalosťou poverený prokurátor Okresnej prokuratúry Námestovo vykonal dňa 4.6.2009 mimoriadnu previerku zachovávanía a dodržiavania zákonnosti v CPZ na Obvodnom oddelení PZ Námestovo, pričom previerkou neboli zistené nedostatky, či už v technickom vybavení cely alebo v postupe policajtov, ktoré by viedli k prípadnému prijatiu príslušných prokurátorských opatrení.

V druhom prípade išlo o úmrtie štátneho občana Poľskej republiky Eugeniusa Marcina Wydrzyskeho dňa 9.2.2009, ktorý bol umiestnený v čase úmrtia na Oddelení policajného zaistenia a eskorty operačného odboru Krajského riaditeľstva PZ Bratislava. Z výsledkov súdno-lekárskej pitvy vyplýva, že príčinou smrti u tejto osoby bolo zlyhanie srdca a zo súdno-lekárskeho hľadiska išlo o úmrtie z chorobných príčin.

V predchádzajúcich rokoch došlo postupne v jednotlivých CPZ k ich dobudovaniu a prestavbe, čím spĺňajú predpísané požiadavky vyplývajúce z Prílohy č. 1 k nariadeniu ministra vnútra SR č. 41/2003 o celách policajného zaistenia v znení nariadenia ministra vnútra SR č. 52/2005. Obdobne je tomu tak aj v prípade materiálneho vybavenia CPZ podľa Prílohy č. 2 citovaného nariadenia. V naznačenom smere pri vykonávaní previerok zachovávanía a dodržiavania zákonnosti poverenými prokurátormi neboli zistené žiadne nedostatky.

V prípadoch, v ktorých osoba umiestnená v CPZ nemá k dispozícii vlastné finančné prostriedky, jej stravovanie je vykonávané podľa ustanovenia § 47 zákona č. 171/1993 Z. z. Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov z vyčlenených finančných prostriedkov polície.

Ohľadom vychádzok a osobnej hygieny v CPZ neboli zistené taktiež žiadne nedostatky, uvedené je vykonávané v súlade s príslušnými ustanoveniami citovaného nariadenia ministra vnútra SR.

V sledovanom období nebola zaevidovaná žiadna sťažnosť osoby umiestnenej v CPZ, ktorá by bola podaná príslušnému poverenému dozorovému prokurátorovi.

V územnej pôsobnosti Vyššej vojenskej prokuratúry Trenčín neboli v roku 2009 zo strany príslušných vojenských obvodných prokuratúr vykonané žiadne previerky zachovávanía a dodržiavania zákonnosti v CPZ, nakoľko k 1.3.2008 bola na základe rozhodnutia ministra obrany SR zrušená posledná CPZ vojakov vo Vojenskom útvere 2790 Žilina, spadajúca do územnej pôsobnosti Vojenskej obvodnej prokuratúry Banská Bystrica.

K odseku 24 – Väčšina policajných zariadení, ktoré boli určené na umiestnenie zadržaných osôb cez noc bola v dobre udržiavanom stave s celami postačujúcej veľkosti a dobre vybavené, s posteľou, toaletou a stolom a dostatočným vstupom prirodzeného svetla a prístupom k umelému osvetleniu. Na niektorých policajných oddeleniach však bolo nedostatočné vetranie. Obzvlášť cely na Krajskom riaditeľstve Policajného zboru v Košiciach boli, tak ako v roku 2005 slabo vetrané. Navyše okná na niektorých celách (napr. v Prešove – sever) boli pokryté fóliou, ktorá zamedzovala vnikaniu prirodzeného svetla. Rovnako toalety v celách pre dvoch, ako napr. na policajnom oddelení v Rožňave neboli oddelené.

Nie všetky navštívené policajné oddelenia boli vybavené na prenocovanie (vytvorený vyhradený priestor pre dočasné obmedzenie osobnej slobody osôb). Napriek tomu delegácia CPT dostala informácie od mnohých účastníkov rozhovorov vrátane policajtov, že príležitostne sa na týchto policajných oddeleniach zadržané osoby zdržiavajú cez noc (napr. policajné oddelenia v Šamoríne, Moldave nad Bodvou).

CPT odporúča, aby boli všetky zadržané osoby cez noc umiestnené v zodpovedajúcich podmienkach (napr. v celách zariadených posteľou s matracom a prikrývkou).

Na základe uvedeného podnetu bolo Krajským riaditeľstvom Policajného zboru v Prešove prekrytie okien na celách policajného zaistenia (ďalej len „CPZ“) odstránené. Sklenená výplň okien bola zrealizovaná tzv. mrazeným sklom, ktoré zabezpečuje nepriehľadnosť do priestorov z otvoreného priestoru v okolí budovy Obvodného oddelenia Policajného zboru Prešov - sever a súčasne zabezpečuje dostatok prirodzeného svetla v zmysle zásad pre budovanie cieľ policajného zaistenia.

Všetky CPZ na Krajskom riaditeľstve Policajného zboru v Košiciach budú do 31. 12. 2009 rekonštruované, pričom rekonštrukcia bude zameraná aj na to, aby bolo zabezpečené ich kvalitnejšie vetranie.

Na Okresnom riaditeľstve Policajného zboru v Rožňave boli zriadené dve CPZ s kapacitou dvoch lôžok. Za uplynulé obdobie roka 2009, ako aj v predchádzajúcich rokoch nebol prípad, aby v CPZ s dvoma lôžkami boli súčasne umiestnené dve osoby. V týchto CPZ bola vždy umiestnená iba jedna osoba. Teda aj napriek tomu, že toalety v uvedených CPZ nie sú oddelené, pri umiestnení osoby do CPZ, bolo zabezpečené primerané súkromie.

Vzhľadom k tomu, že v obidvoch CPZ s dvomi lôžkami nie je možné realizovať oddelenie toaliet od ostatných priestorov stavebno-technickými úpravami, bolo v obidvoch uvedených CPZ demontované jedno lôžko. Cely sú v súčasnej dobe jednolôžkové.

CPZ na Krajskom riaditeľstve Policajného zboru v Bratislave sú vybudované podľa prílohy č. 1 nariadenia ministra vnútra Slovenskej republiky č. 41/2003 o celách policajného zaistenia v znení nariadenia ministra vnútra Slovenskej republiky č. 52/2005 (ďalej len „N MV SR č. 41/2003“), kde sú umiestňované osoby obmedzené na osobnej slobode z celého Bratislavského kraja v zodpovedajúcich podmienkach.

Vychádzajúc z údajov, kde bolo konštatované, že delegácia CPT dostala informácie od mnohých účastníkov rozhovorov, vrátane policajtov Obvodného oddelenia Policajného zboru Moldava nad Bodvou, „že príležitostne sa na policajných oddeleniach osoby obmedzené na osobnej slobode zdržiavajú aj cez noc“ konštatujeme, že uvedený stav sa od mesiaca apríl 2009 výrazne zmenil. Zmena nastala v tom, že na operačnom stredisku vnútorného odboru Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Košiciach – okolie bol koncom mesiaca marec 2009 nainštalovaný kamerový systém monitorovania osôb v CPZ. Týmto sa všetky osoby obmedzené na osobnej slobode, u ktorých sa predpokladá, že budú musieť v nočných hodinách zotrvať na základných útvaroch Policajného zboru eskortujú do CPZ zriadených pre tento účel na operačnom stredisku vnútorného odboru Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Košiciach - okolie. Týka sa to aj osôb, ktoré sú pod vplyvom alkoholu, pričom v takomto prípade policajti základných útvarov doručia aj súhlas lekára s umiestnením osoby v CPZ. Na základných útvaroch sa od tohto termínu zadržané osoby v nočných hodinách nezdržiavajú ani vo výnimočných prípadoch.

Vo vyhradených priestoroch na dočasné obmedzenie osobnej slobody na útvaroch v pôsobnosti Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Nitre sú osoby umiestnené len v čase vykonávania procesných úkonov. Všetky CPZ v pôsobnosti predmetného krajského riaditeľstva Policajného zboru sú vybavené posteľou s matracom a prikrývkou v zmysle platného N MV SR č. 41/2003.

Osobám, ktorým bola obmedzená osobná sloboda a sú umiestnené v CPZ je zabezpečený režim upravený N MV SR č. 41/2003.

V ostatných prípadoch sú osoby umiestňované výsostne v priestoroch, ktoré nie sú verejnosti prístupné, kde je prostriedok na sedenie za využitia inštitútu v zmysle § 52 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov - Použitie pút.

S osobami, ktoré boli obmedzené na osobnej slobode v nočnej dobe, sú ihneď vykonávané potrebné úkony a v prípade, že tieto úkony nie je možné z objektívnych dôvodov vykonať, sú osoby umiestňované cez noc v CPZ.

K odseku 25 – Leták s opisom denného režimu určený osobám umiestneným v celách pre zadržaných bol k dispozícii v rôznych jazykoch, vrátane angličtiny, nemčiny a ruštiny na

tých navštívených policajných oddeleniach, ktoré boli zariadené na prenocovanie. Leták uvádza, že osoby umiestnené v CPZ majú právo, okrem iného, na osprchovanie, ak sú zadržané dlhšie ako 24 hodín, na poskytnutie stravy a na možnosť stráviť každý deň jednu hodinu pohybom vonku. Avšak s výnimkou oddelenia na Krajskom riaditeľstve Policajného zboru v Trnave a oddelenia Prešov – sever žiadne navštívené policajné oddelenie nebolo vybavené dvorom na pohyb vonku. Namiesto toho mali zadržané osoby dovolené buď prechádzať sa po chodbe, alebo boli vyvedení von pripútaní k dvom policajtom.

CPT odporúča, aby slovenské úrady prijali nevyhnutné opatrenia s cieľom zaistiť, aby mali všetky osoby zadržané dlhšie ako 24 hodín možnosť pohybu vonku za vhodných podmienok; za týmto účelom, by mali byť policajné oddelenia vybavené zabezpečeným dvorom.

Oddelenie policajného zaistenia a eskorty Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Bratislave sídli na Račianskej ul. č. 45, v budove vo dvore na 1. poschodí, kde už aj v minulosti boli snahy o vybudovanie priestoru na vychádzku osôb obmedzených na osobnej slobode vonku, avšak z bezpečnostných dôvodov toto nebolo zrealizované; vychádzky sú zabezpečované vo vetranom „koridore“, ktorý je vybudovaný medzi celami.

Všetky osoby obmedzené na osobnej slobode dlhšie ako 24 hodín v CPZ v rámci Košického kraja majú možnosť pohybu vonku na dvore, ktorý je zabezpečený plotom a monitorovacou technikou. V žiadnom prípade nie sú zadržané osoby pripútané k dvom policajtom.

Všetkým osobám, ktorým bola obmedzená osobná sloboda a sú umiestnené v CPZ na dobu dlhšiu ako 24 hodín je v zmysle čl. 6 ods. 3 N MV SR č. 41/2003 umožnená vychádzka na čerstvom vzduchu, buď v priestoroch, ktoré sú na tento účel zriadené, alebo v prítomnosti najmenej dvoch policajtov v priestoroch útvaru.

N MV SR č. 41/2003 v čl. 6 „Režim ciel“ ods. 4, ukladá povinnosť policajtom umožniť osobe umiestnenej v CPZ po dobu dlhšiu ako 24 hodín vychádzku na čerstvom vzduchu najmenej jednu hodinu denne v priestore útvaru, pri ktorom sú cely zriadené.

Výkon tohto ustanovenia si vyžaduje uzatvorený priestor dvora budovy Policajného zboru a stráženie osoby počas jej vychádzky minimálne dvoma príslušníkmi Policajného zboru, ktorí sú za uvedenú osobu zodpovední. V podmienkach Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Trenčíne je toto umožnené dvoma spôsobmi a to v uzatvorenom dvore budovy Okresného riaditeľstva Policajného zboru a Krajského riaditeľstva Policajného zboru za prítomnosti hliadky Policajného zboru, ktorá je za týmto účelom stiahnutá, alebo tam kde nie je uzatvorený samostatný dvor, je možné vychádzku osoby z CPZ umožniť len na chodbách, pričom tieto chodby sú dostatočne prevetrávané čerstvým vzduchom. Vychádzka osoby umiestnenej v CPZ mimo priestor budovy, by bola vykonávaná na miestach voľne prístupných verejnosti, čím by dochádzalo k sťaženiu zabránenia úteku osoby, prípadne jej napadnutia a určite k ohrozeniu jej dôstojnosti. Skúsenosti príslušníkov Policajného zboru, ktorí zabezpečujú ochranu CPZ sú však i také, že osoby umiestnené v cele nepožadujú pohyb vonku.

V podmienkach Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Trnave sa osobe umiestnenej v CPZ umožňuje vychádzka najmenej na jednu hodinu denne na dvore. Ohradený priestor na vychádzky osôb sa nachádza aj na Okresnom riaditeľstve Policajného zboru v Senici. Ostatné okresné riaditeľstvá Policajného zboru vykonávajú vychádzky priamo v budove, na dvore budovy, prípadne pred budovami jednotlivých útvarov Policajného zboru.

Krajské riaditeľstvo Policajného zboru v Žiline odporúča CPT v súčasnej dobe nespĺňa, nakoľko dislokácia väčšiny základných útvarov Policajného zboru neumožňuje

vybudovať samostatne zabezpečený dvor pre pohyb zadržaných osôb. Osobám, umiestneným v CPZ dlhšie ako 24 hodín, je umožnený pohyb na čerstvom vzduchu v prítomnosti policajta vykonávajúceho nevyhnutné opatrenia na zabránenie úteku takejto osoby.

K odseku 26 – Členovia delegácie CPT si všimli, že na niektorých navštívených policajných oddeleniach, ako napr. v Trnave, Rožňave a vo Zvolene, boli celý monitorované priemyselnou televíziou. CPT uznáva, že osoby sú zadržané na policajných oddeleniach iba na krátku dobu a že mnohé z nich možno vyžadujú sledovanie vzhľadom na ich fyzický a duševný stav v čase zadržania. Preto CPT nemá námietky proti využívaniu uzatvoreného systému video sledovania, aby boli priestory pre zadržaných pod kontrolou, za predpokladu, že sa pre osoby, ktorým bola obmedzená osobná sloboda, zabezpečí primerané súkromie pri používaní toaliet, vaní a sprch. Avšak systémy ako sú tieto nemôžu nahrádzať priamy kontakt s personálom a navyše môžu vytvoriť klamný pocit bezpečnosti; nemali by nahrádzať pravidelné kontroly cieľ personálom oddelenia pre zadržaných, aby sa zaisťila bezpečnosť zadržovaných osôb.

Oddelenie policajného zaistenia a eskorty Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Bratislave je vybavené monitorovacím zariadením všetkých CPZ, pričom je zabezpečené aj súkromie osoby pri používaní toalety, vybudovaním múrika podľa odporúčania CPT z predošlých rokov a výkon dozoru v CPZ je zabezpečený podľa čl. 8 ods. 2 N MV SR č. 41/2003.

V CPZ na Okresnom riaditeľstve Policajného zboru v Rožňave, ktoré sú monitorované kamerovou technikou je osobám umiestneným v nich zabezpečené primerané súkromie pri používaní toaliet vzhľadom na tú skutočnosť, že monitorovacou technikou nie je monitorovaný priestor, kde sa nachádza toaleta. Monitorovacia technika v žiadnom prípade nenahrádza osobné kontroly vykonávané policajtmi zodpovednými za ochranu CPZ. Policajti vykonávajú kontroly osôb umiestnených v celách policajného zaistenia pravidelne každú hodinu, o čom sú vedené záznamy, ktoré sú evidované a uložené v spise osoby umiestnenej v cele policajného zaistenia.

Povinnosť vykonať priebežne, najmenej jedenkrát za hodinu kontrolu správania osoby umiestnenej v CPZ, ak táto nevyžaduje stálu kontrolu a o kontrole spracovať záznam do výkazu kontrol, ktorý je uložený v spise osoby, je daná čl. 8 ods. 2 N MV SR č. 41/2003. Na realizáciu upozornenia CPT bude upravený uvedený ods. 2 tak, aby ukladal vykonať policajtovi najmenej raz za hodinu „fyzickú“ kontrolu správania sa osoby v CPZ.

Vo všetkých celách policajného zaistenia umiestnených na teritóriu Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Trnave je zabezpečené monitorovanie cieľ priemyselnou kamerou s vývodom snímaného obrazu na operačné stredisko. Kamera sníma priestor celý tak, aby bolo zabezpečené primerané súkromie pri používaní toalety. V zmysle N MV SR č. 41/2003 však policajt, ktorý vykonáva ochranu celý priebežne, najmenej jedenkrát za hodinu, kontroluje správanie osoby umiestnenej v cele. O vykonanej kontrole správania osoby umiestnenej v cele spracuje záznam do „Výkazu kontrol“, ktorý sa zakladá do „Spisu osoby umiestnenej v CPZ“.

Všetky monitorovacie kamery sú nastavené tak, aby toaletu nezaberali, sprchovanie osôb prebieha v priestoroch, ktoré nie sú monitorované. Video systém k sledovaniu osôb umiestnených v cele nenahrádza pravidelné kontroly cieľ zodpovedným personálom. Všetky osoby umiestnené v celách sú pravidelne kontrolované policajtmi vykonávajúcimi ochranu cieľ. Kontroly sú zaznamenávané vo výkaze kontrol podľa N MV SR č. 41/2003, ktorý je súčasťou spisu osoby umiestnenej v CPZ. Za každých okolností je sledovaná bezpečnosť osoby, najmä jej ochrana pred seba poškodzovaním zdravia.

V súvislosti s potrebou zapracovania legislatívnej definície „vyhradené priestory“ (pre osoby, ktorým bola obmedzená osobná sloboda) sa navrhuje v rámci novelizácie N MV SR č. 41/2003:

- priestor s ohľadom na stavebno-technické možnosti budovy orientovať mimo priestorov pre vybavovanie stránok, oznamovateľov a poškodených,
- z definície by malo byť jasné, že ide o iný priestor ako CPZ, alebo miestnosť na vykonávanie výsluchu,
- priestor je opatrený uzamykateľnými mechanickými zabezpečovacími zariadeniami, ktoré slúžia k zabráneniu úteku osoby,
- „vyhradený priestor“ nemusí byť celá miestnosť, ale aj časť miestnosti opatrená horeuvedenými zariadeniami,
- v prípade, že priestor nemôže byť pod sústavným priamym dohľadom stálej služby, resp. inej určenej osoby, vybaviť povinne monitorovacou technikou,
- priestory upraviť tak, aby nemohlo aj napriek vykonanej bezpečnostnej prehliadke (za účelom zistenia, či nemá predvádzaná osoba u seba zbraň alebo iné predmety, ktorými by mohla ohroziť život alebo zdravie iných osôb, alebo sebe samej) dôjsť k seba poškodzovaniu umiestňovanej osoby, prípadne ohrozeniu zdravia iných osôb,
- všetky stavebno-technické úpravy priestorov konzultovať pri projektovaní so služobným hygienikom, ktorý posúdi súlad predpokladaných úprav s platnou legislatívou.

K odsekom 27, 28, 30 – CPT pripisuje mimoriadnu dôležitosť trom základným zárukám brániacim zlému zaobchádzaniu s osobami zdržanými orgánmi presadzovania práva. Sú to: právo na prístup k obhajcovi, právo na prístup k lekárovi vrátane práva požadovať lekársku prehliadku lekárom podľa vlastného výberu a právo, aby bola o jeho/jej zadržaní vyrozumená tretia osoba podľa vlastného výberu (člen rodiny, priateľ). Podľa názoru CPT sa mali tieto práva uplatňovať hneď od samého začiatku obmedzenia osobnej slobody. Počas predchádzajúcich návštev na Slovensku bol CPT opakovane svedkom toho, že zadržané osoby nemali právny nárok na všetky tieto základné práva a ak aj na ne nárok mali, nie vždy sa v praxi uplatňovali. Napriek odporúčaniam zo strany CPT smerujúcim k náprave tejto situácie, doteraz sa len málo zlepšilo.

K odseku 28 – CPT opakovane vyzýva slovenské úrady, aby zaistili v praxi v plnej miere účinné právo na prístup k obhajcovi od samého začiatku obmedzenia osobnej slobody. CPT odporúča vyvinúť ďalšie úsilie, aby zaistili efektívne uplatňovanie systému právnej pomoci osobám zadržaným políciou; malo by sa tak udiť v spolupráci s príslušnými advokátskymi komorami.

K odseku 30 – CPT odporúča, aby slovenské úrady prijali nevyhnutné opatrenia zabezpečujúce to, že právo na vyrozumenie tretej strany podľa vlastného výberu od samého začiatku obmedzenia osobnej slobody bude priznané všetkým zadržaným a uplatňované v praxi. Akékoľvek výnimky z tohto práva by mali byť jasne definované a prísne časovo vymedzené a doplnené zodpovedajúcimi zárukami (napr. akékoľvek omeškanie oznámenia o zadržaní bude písomne zaznamenané s uvedením dôvodov a podmienené súhlasom nadriadeného policajného dôstojníka, ktorý nie je na prípade zainteresovaný, alebo prokurátora).

Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov v § 19 ods. 6 (oprávnenie na zaistenie osoby) upravuje právo zaistej osoby a to na jej požiadanie vyrozumieť o svojom zaistení niektorú z blízkych osôb a požiadať advokáta o poskytnutie právnej pomoci. Toto oprávnenie sa vzťahuje podľa § 19 ods. 1 písm. c) zákona č. 171/1993

Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov aj na osobu, ktorá bola zaistená z dôvodu, že sa pokúsila o útek pri predvedení podľa § 17 alebo § 18, a dôvodná obava z jej úteku trvá. To znamená, že toto oprávnenie zaistenej osoby priamo uvedené v §19 sa priznáva aj osobám ktoré boli zaistené po tom, ak sa pokúsili o útek pri predvedení podľa § 17 a § 18 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.

Jednotlivé úkony, ktoré s osobami policajti vykonávajú v zmysle §§ 17, 18 a 19 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov sú formalizované v tlačivách, ktoré sú používané na tieto účely. Jedná sa o tlačivo Úradný záznam o predvedení, zaistení osoby.

Trestný poriadok priznáva právo na obhajobu podľa § 2 ods. 9 každému, voči komu sa vedie trestné konanie.

Podľa čl. 6 ods. 3 prílohy č. 1 k nariadeniu prezidenta Policajného zboru č. 17/2008 o činnosti základných útvarov služby poriadkovej polície Policajného zboru v znení neskorších predpisov policajti vykonávajúci stálu službu na obvodných oddeleniach Policajného zboru zapisujú do protokolu udalostí všetky prípady predvedenia, zaistenia, zadržania alebo zatknutia osôb, ako aj osôb, ktoré boli priamo predvedené na súd či iný orgán na základe písomného dožiadania týchto orgánov. V takomto zápise stála služba vždy v zápise uvedie:

- a) čas, kedy došlo k obmedzeniu osobnej slobody osoby,
- b) meno, priezvisko, dátum narodenia a bydlisko osoby, ktorej bola obmedzená osobná sloboda,
- c) dôvod a zákonné ustanovenie obmedzenia osobnej slobody,
- d) čas poučenia osoby o jej právach,
- e) známky zranenia osoby alebo jej zranenie,
- f) subjektívne zdravotné problémy osoby,
- g) známky duševnej poruchy osoby,
- h) kontaktovanie a návštevy lekára,
- i) kontaktovanie a návštevy právneho zástupcu,
- j) kontaktovanie a návštevy konzulárneho pracovníka,
- k) kontaktovanie a návštevy príbuzných,
- l) čas vykonania výsluchu alebo zistenia totožnosti osoby,
- m) čas prepustenia alebo odovzdania príslušnému orgánu,
- n) hodnosť, meno a priezvisko policajta, ktorý uvedený služobný úkon vykonal,
- o) iné závažné skutočnosti podľa okolností prípadu.

Ďalej je potrebné uviesť, že jednotlivé vyššie uvedené práva občanov sú garantované Ústavou Slovenskej republiky a to v danom prípade v čl. 16, v ktorom je uvedené:

- (1) Nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia je zaručená. Obmedzená môže byť len v prípadoch ustanovených zákonom.
- (2) Nikoho nemožno mučiť ani podrobiť krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.

To znamená, že nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia možno obmedziť v súlade so zákonom, napríklad pri služobnej činnosti príslušníkov Policajného zboru, ktorí sú oprávnení vyžadovať preukázanie totožnosti podľa § 18 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v

znení neskorších predpisov, zaistiť osobu podľa § 19 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov . V tejto súvislosti je ďalej potrebné uviesť čl. 17 Ústavy:

- (1) Osobná sloboda sa zaručuje.
- (2) Nikoho nemožno sťahť alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.
- (3) Obvineného alebo podozrivého z trestného činu možno zadržať len v prípadoch ustanovených zákonom. Zadržaná osoba musí byť ihneď oboznámená s dôvodmi zadržania, vypočutá a najneskôr do 48 hodín prepustená na slobodu alebo odovzdaná súdu. Sudca musí zadržanú osobu do 48 hodín a pri obzvlášť závažných trestných činoch do 72 hodín od prevzatia vypočuť a rozhodnúť o väzbe alebo o jej prepustení na slobodu.
- (4) Obvineného možno zatknúť iba na odôvodnený písomný príkaz sudcu. Zatknutá osoba musí byť do 24 hodín odovzdaná súdu. Sudca musí zatknutú osobu do 48 hodín a pri obzvlášť závažných trestných činoch do 72 hodín od prevzatia vypočuť a rozhodnúť o väzbe alebo o jej prepustení na slobodu.
- (5) Do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.
- (6) Zákon ustanoví, v ktorých prípadoch možno prevziať osobu do ústavnej zdravotníckej starostlivosti alebo ju v nej držať bez jej súhlasu. Takéto opatrenie sa musí do 24 hodín oznámiť súdu, ktorý o tomto umiestnení rozhodne do piatich dní.
- (7) Skúmanie duševného stavu osoby obvinenej z trestného činu je možné iba na písomný príkaz súdu.

Z vyššie uvedeného článku Ústavy Slovenskej republiky vyplýva, že je potrebné rozlišovať pri posudzovaní správnej aplikácie oprávnení príslušníkov Policajného zboru a poskytnutí ochrany práv občanov zo strany CPT v troch rovinách:

- a) prvá rovina sa týka ktorejkoľvek osoby,
- b) druhá rovina sa týka osôb obvinených alebo podozrivých zo spáchania trestného činu,
- c) tretia rovina osôb dodávaných do ústavnej zdravotnej starostlivosti.

K písmenu a) - V tejto skupine osôb je forma zákonných zásahov do osobnej slobody upravená najmä zákonom č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov, kde príslušníkovi Policajného zboru dáva právo osobu predviesť za podmienok uvedených v § 17 ods. 2 a § 18 ods. 3 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov. Pri obmedzení osobnej slobody, ktoré s predvedením nevyhnutne súvisí, musí osoba strpieť i ostatné súvisiace úkony, ktoré sú zákonom č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov presne definované. Do tejto roviny patrí i oprávnenie zaistiť osobu podľa § 19 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov. V tomto ustanovení je presne určené za akých podmienok k zaisteniu môže dôjsť a aké povinnosti z tohto inštitútu vyplývajú pre príslušníka Policajného zboru, ktorý predmetné oprávnenie použil.

K písmenu b) – v súvislosti s obmedzením osobnej slobody osôb obvinených alebo podozrivých zo spáchania trestného činu sa používajú termíny zadržanie a väzba. Sú to trestno-procesné inštitúty, ktorými sa na účely trestného konania obmedzuje osobná sloboda osôb, proti ktorým sa vedie trestné konanie. Tieto inštitúty sú upravené Trestným poriadkom. Zadržanie je upravené v štvrtej hlave s názvom zaistenie osôb a vecí, kde prvý diel má názov väzba a jej podmienky a jednotlivé povinnosti sú upravené v §§ 71 – 84, tretí diel pojednáva o zadržaní v §§ 85 – 88.

K písmenu c) – osobná sloboda môže byť obmedzená aj výkonom ochranného liečenia. Súd obmedzí slobodu občana v prípadoch, ak sa dopustí činu inak trestného a pre nepričetnosť nie je trestne zodpovedný, alebo môže tak urobiť i v prípadoch, že sa dopustil takého činu v stave zmenšenej pričetnosti, pričom uloží ochranné liečenie.

K odseku 29 – CPT vyzýva slovenské úrady, aby bezodkladne zaviedli v plnej miere uplatňované právo na prístup k lekárovi vrátane prístupu k lekárovi podľa vlastného výberu zadržanej osoby od samého začiatku obmedzenia osobnej slobody; uplatňovanie tohto práva by nemalo závisieť od úsudku policajta.

Podľa § 44 ods. 2 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov ak osoba, ktorá má byť umiestnená do cely je zranená alebo upozorní na svoju závažnú chorobu alebo zranenie, policajt zariadi jej lekárske ošetrovanie. Podľa § 63 citovaného zákona ak policajt zistí, že pri použití donucovacích prostriedkov došlo k zraneniu osoby, je povinný, ak to okolnosti dovoľia, poskytnúť osobe prvú pomoc a zabezpečiť jej lekárske ošetrovanie. Zo strany Policajného zboru je teda zabezpečené rýchle lekárske ošetrovanie osoby a v daných prípadoch je irelevantné, či ošetrovaná osoba má trvalý pobyt v mieste dislokácie príslušného útvaru Policajného zboru (ktorý zabezpečuje lekárske ošetrovanie) alebo na území iného štátu. Nie je však možné, aby zo strany Policajného zboru bolo na žiadosť osoby zabezpečené lekárske ošetrovanie na území iného štátu.

K odseku 31 – CPT odporúča, aby slovenské úrady zabezpečili, že zadržané osoby budú bezodkladne informované o svojich právach. Navyše informačná brožúra a formulár svedčiaci o tom, že zadržaná osoba bola informovaná o svojich právach, by mali byť doplnené tak, aby obsahovali právo na prístup k obhajcovi a po tom, ako bude novelizovaná príslušná legislatíva, aj právo na vyrozumenie tretej strany podľa vlastného výberu a právo na prístup k lekárovi.

Podľa § 8 ods. 2 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov je policajt povinný vždy pri vykonávaní služobnej činnosti, ktorou zasahuje do základných práv a slobôd osoby túto poučiť o jej právach, ktoré sú ustanovené v zákone č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov alebo v iných všeobecne záväzných právnych predpisoch. To znamená, že je povinný takúto osobu poučiť aj o práve na obhajobu, práve na návštevu lekára, práve na vyrozumenie príbuzných osôb.

Policajti obvodných oddelení Policajného zboru majú zároveň k dispozícii služobnú pomôcku na poučovanie osôb, ktorým bola obmedzená osobná sloboda, ktorá je preložená do ôsmich jazykov. Táto bola distribuovaná v roku 2006 zo strany úradu justičnej a kriminálnej polície Prezídia Policajného zboru na jednotlivé krajské riaditeľstvá Policajného zboru v nasledovných počtoch:

Útvar policajného zboru	Počet zasielaných služobných pomôcok
Krajské riaditeľstvo PZ v Bratislave	2.148
Krajské riaditeľstvo PZ v Trnave	1.019
Krajské riaditeľstvo PZ v Trenčíne	1.010
Krajské riaditeľstvo PZ v Banskej Bystrici	1.284
Krajské riaditeľstvo PZ v Košiciach	1.937
Krajské riaditeľstvo PZ v Prešove	1.322

Krajské riaditeľstvo PZ v Žiline	1.218
Krajské riaditeľstvo PZ v Nitre	1.040

Odbor poriadkovej polície Prezídia Policajného zboru pod č. p.: PPZ-66-5/OPP-2009 zo dňa 4. 9. 2009 vykonal úpravy, resp. doplnenie tlačiva MV SR č. 23-0151 XII/2006 Úradný záznam o predvedení, zaistení osoby a pod č. p.: PPZ-177/OPP-2009 zo dňa 20. 2. 2009 spracoval stanovisko k služobnej pomôcke na poučovanie osôb, ktorým bola obmedzená osobná sloboda s návrhmi na zmeny a doplnenie tejto služobnej pomôcky, ktorej vecným gestorom je úrad justičnej a kriminálnej polície Prezídia Policajného zboru.

K odseku 33 – CPT odporúča, aby slovenské úrady prijali nevyhnutné opatrenia, ktoré by zaistili, že policajti budú presne zapisovať všetky relevantné informácie v záznamoch o zadržaní vrátane akýchkoľvek stôp po zraneniach, ktoré zatknuté a zadržované osoby majú na tele.

Tak ako je uvedené v odpovedi k bodom 21., 27., 28., 29., 30. a 31. jednotlivé úkony, ktoré s osobami príslušníci Policajného zboru vykonávajú v zmysle §§ 17, 18 a 19 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov sú formalizované v tlačivách, ktoré sú používané na tieto účely. Jedná sa o tlačivo Úradný záznam o predvedení, zaistení osoby.

Ďalším významným ustanovením je § 8 „Povinnosti policajta“ zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov, ktorý tieto povinnosti priamo prenáša na príslušníkov Policajného zboru, ako osoby, ktoré v mene štátu vystupujú voči občanom a priamo zasahujú do ich práv garantovaných Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi, zákonmi a ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi a medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná.

Podľa čl. 6 ods. 3 prílohy č. 1 k nariadeniu prezidenta Policajného zboru č. 17/2008 o činnosti základných útvarov služby poriadkovej polície Policajného zboru v znení neskorších predpisov policajti vykonávajúci stálu službu na obvodných oddeleniach Policajného zboru zapisujú do protokolu udalostí všetky prípady predvedenia, zaistenia, zadržania alebo zatknutia osôb, ako aj osôb, ktoré boli priamo predvedené na súd či iný orgán na základe písomného dožiadania týchto orgánov.

V zmysle § 44 ods. 2 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov ak osoba, ktorá má byť umiestnená do cely je zranená alebo upozorní na svoju závažnú chorobu alebo zranenie, policajt zariadi jej lekárske ošetrovanie. Podľa § 63 citovaného zákona ak policajt zistí, že pri použití donucovacích prostriedkov došlo k zraneniu osoby, je povinný, ak to okolnosti dovoľia, poskytnúť osobe prvú pomoc a zabezpečiť jej lekárske ošetrovanie.

Predmetné povinnosti vyplývajúce z hore uvedených všeobecne záväzných právnych predpisov a interných aktov riadenia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky sú zo strany nadriadených preškoľované pravidelne v priebehu výkonu štátnej služby príslušníkov Policajného zboru. Samotné všeobecne záväzné právne predpisy a interné akty riadenia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky sú príslušníci Policajného zboru povinní dodržiavať v zmysle ustanovenia § 48 ods. 3 písm. a) zákona č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície a v prípade ich nedodržania dochádza zo strany príslušníka Policajného zboru k porušeniu citovaného zákona a následne k vyvodu

právnej zodpovednosti.

K odseku 38 – Materiálne podmienky zaistenia v útvaroch v Medved'ove boli zistené ako vcelku akceptovateľné. Miestnosti na ubytovanie boli čisté a primerane zariadené, poskytujúce dostatok životného priestoru pre počty zaistených osôb a dostatočné prirodzené svetlo aj umelé osvetlenie. Niektoré spoločné priestory však potrebovali údržbu: televízna miestnosť na prvom poschodí ubytovacieho bloku pre mužov bola špinavá a hygienické zariadenia v tom istom sektore boli v biednom stave. CPT odporúča, aby boli tieto nedostatky odstránené.

Útvar policajného zaistenia pre cudzincov Medved'ov (ďalej len "ÚPZC Medved'ov") v zmysle § 64 ods. 1 zákona o pobyte cudzincov musí zodpovedať účelu, na ktorý bol zriadený, musí byť hygienicky nezávadný a vybavený tak, aby zabráňoval ohrozeniu života alebo poškodeniu zdravia. Pre potreby zabezpečenia povinnosti hygienickej nezávadnosti sú v ÚPZC Medved'ov okrem iných opatrení, systemizované aj 2 pracovné miesta upratovačiek s pravidelným pracovným časom od 07.30 hod. do 15.30 hod. v pracovných dňoch. Keďže cudzinci žiadny druh pracovnej činnosti nevykonávajú, upratovanie všetkých miestností vrátane ubytovacích a spoločenských využívaných cudzincami, sú vykonávané týmito zamestnankyňami. Upratovanie je vykonané minimálne jedenkrát denne v každom priestore, najmä v doobedňajších hodinách, a ďalej podľa potreby aj v dňoch pracovného pokoja. Činnosť zamestnancov podlieha kontrole najmä priameho nadriadeného, ktorým je správca budovy ÚPZC Medved'ov, z ktorej je vyhotovený záznam. Vzhľadom na termín návštevy delegácie CPT vo večerných hodinách, je pravdepodobné, že uvedený priestor vzhľadom na vyšší stupeň využitia bol od posledného upratania viac znečistený ako iné priestory, avšak tento nedostatok je možné pokladať za odstránený, keďže maximálne na ďalší deň v doobedňajších hodinách vyčistenie všetkých priestorov muselo byť opäť vykonané.

Čo sa týka hygienických zariadení, tieto sú na základe aktuálnej situácie a možnosti rozpočtových prostriedkov predbežne obnovované a udržiavané. Pre uvedené zistenie je taktiež platná predchádzajúca odpoveď, keďže boli aj po návšteve CPT priebežne opravované vodovodné zariadenia, kohútiky, sprchy a toalety.

K odseku 39 – Znamená to, že v skutočnosti žiadne zo zariadení neponúka, okrem stolného tenisu a pozerania televízie, žiadne aktivity. Navyše všetky vypočítané zaistené osoby v Medved'ove sa sťažovali, že sa zriedkavo dostanú k pohybu vonku (napr. dvakrát za štyri týždne).

V správe o návšteve na Slovensku v roku 2000, CPT zdôraznilo potrebu zaistiť, aby režimové aktivity v útvaroch policajného zaistenia pre cudzincov zahŕňali aj pohyb vonku, prístup do dennej miestnosti a k rádiu/televízoru a novinám(časopisom, ako aj k iným primeraným rekreačným možnostiam (napr. stolné hry, stolný tenis)). CPT preto odporúča, aby slovenské úrady podstatne rozšírili program činností v útvaroch policajného zaistenia pre cudzincov. Je potrebné prijať okamžité opatrenia na zaistenie toho, aby mali osoby zaistené v Útvare policajného zaistenia pre cudzincov v Medved'ove možnosť pohybu vonku aspoň jednu hodinu denne.

Napriek skutočnosti, že cudzinci sú zaistení v ÚPZC za účelom výkonu administratívneho vyhostenia alebo výkonu trestu vyhostenia, výkonu prevozu podľa osobitného predpisu alebo vrátenia podľa osobitného predpisu, ak neoprávnene vstúpili na územie Slovenskej republiky alebo sa neoprávnene zdržiavajú na území Slovenskej republiky, teda len na čas nevyhnutne potrebný, ÚPZC vyvíjajú neustále úsilie na rozšírenie aktivít pre cudzincov počas osobného voľna v zmysle časového rozvrhu dňa. V súčasnosti majú cudzinci

možnosť využiť sledovanie televízie so satelitným prijímačom, v ÚPZC Medved'ov bola zriadená malá knižnica s možnosťou vypožičania aj časopisov, v osobitnej spoločenskej miestnosti je možnosť využiť stolný tenis, sú zabezpečené boxerské rukavice so zaveseným boxerským vrecom, v čo najväčšej možnej pravidelnosti sú zabezpečované spoločenské hry, počas vychádzok cudzinci majú možnosť hrať loptové hry. Priestory na sledovanie televízie a spoločenské miestnosti sú pre zaistené osoby prístupné neobmedzene. Uvedenými opatreniami bolo splnené aj odporúčanie CPT z roku 2000. Zároveň má v zmysle § 71 ods. 3 zákona o pobyte cudzincov cudzinec možnosť objednať si aj na vlastné náklady knihy, dennú tlač a časopisy vrátane zahraničných, ak sú distribuované v Slovenskej republike. V mesiaci jún 2009 boli ukončené práce spevnenej plochy vymedzeného priestoru na vychádzky v ÚPZC Medved'ov aj za účelom športových aktivít. Zároveň každý rok sú povolené návštevy a aktivity uskutočňované mimovládnyimi organizáciami v rámci rôznych projektov ako sú: Slovenská humanitná rada – Sociálne, právne a psychologické poradenstvo a asistancia, materiálna starostlivosť a zabezpečovanie voľno-časových aktivít žiadateľom o azyl a azylantom s dôrazom na starostlivosť o maloletých a ostatné zraniteľné osoby na Slovensku, Lepšia kvalita života pre všetkých, Sociálne poradenstvo a materiálna pomoc pre žiadateľov o azyl ubytovaných v táboroch na západnom Slovensku, organizovanie turnajov v mini futbale, v stolnom tenise a vo volejbale, Spoločnosť ľudí dobrej vôle – zabezpečovanie humanitárnej materiálnej pomoci a právneho poradenstva pre cudzincov, zabezpečovanie športových potrieb a spoločenských hier v rámci projektov pri čerpaní prostriedkov z Európskeho fondu pre utečencov.

Nad'alej ÚPZC pokračujú v spolupráci s mimovládnyimi organizáciami v tejto oblasti a taktiež v čo najširšom zabezpečení materiálnych podmienok pre aktivity počas osobného voľna cudzincov z rozpočtových prostriedkov štátu, ako aj v rámci prijatého viacročného programu Európskeho fondu pre návrat na obdobie rokov 2008 až 2013.

K problematike pohybu zaistených cudzincov vonku, tak ako CPT vo svojom odporúčaní vyššie uvádza je nutné uviesť, že v zmysle § 70 zákona o pobyte cudzincov má cudzinec právo na denné vychádzky vo vymedzenom priestore v trvaní najmenej hodinu. Toto právo je cudzincom zabezpečené a zároveň kontrolované prostredníctvom služobných pomôcok vedených na stanovisku vedúceho zmeny ÚPZC Medved'ov, ako aj prostredníctvom archivovaného výstupu z monitorovacieho kamerového systému. Napriek tvrdeniu cudzincov je nutné uviesť, že vychádzky v podmienkach ÚPZC Medved'ov sú zabezpečované v zmysle spomenutej zákonnej úpravy, nie je možné, aby vychádzky boli obmedzené len v trvaní „dvakrát za štyri týždne“. Taktiež uvádzame, že sa nad'alej bude venovať zvýšená pozornosť tejto oblasti zabezpečenia práv zaisteným cudzincom.

K odseku 41 – CPT odporúča, aby sa prijali nevyhnutné kroky na to, aby sa v Útvare policajného zaistenia pre cudzincov v Medved'ove rešpektovala dôvernosc' lekárskeho vyšetrenia.

Oblasť starostlivosti o zdravie zaisteného cudzinca upravuje § 68 zákona o pobyte cudzincov a čl. 10 nariadenia ministra vnútra Slovenskej republiky č. 26/2007 o postupe pri umiestňovaní cudzincov do útvaru policajného zaistenia pre cudzincov, podľa ktorých je cudzinec povinný podrobiť sa lekárskej prehliadke v rozsahu určenom lekárom a policajt útvaru zaistenia je oprávnený vyžadovať od cudzinca, aby sa podrobil lekárskej prehliadke v rozsahu určenom lekárom. Zároveň však cudzinec má aj právo na zdravotnú starostlivosť, ktorá nepriamo vyplýva z § 11 ods. 1 a 2 zákona NR SR 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, podľa ktorého každý má právo na poskytovanie zdravotnej starostlivosti bez diskriminácie. Úprava konkrétneho postupu policajtov pri zabezpečovaní

zdravotnej starostlivosti v podmienkach ÚPZC je v kompetencii riaditeľa, pričom je dôležité, že táto úprava plne korešponduje s vyššie citovanými ustanoveniami zákonov a nariadenia ministra vnútra Slovenskej republiky. Toho dôkazom je aj interný akt riadenia riaditeľa ÚPZC Medved'ov, ktorý v smernici pre výkon služby celodennej zmeny pri ochrane objektu a ubytovacích priestorov v čl. 9 ods. 2 písm. c prikazuje policajnej hliadke pri strážení zaistených osôb v zdravotníckom zariadení útvaru, aby v ambulancii lekára útvaru rešpektoval oprávnené požiadavky ošetrojúceho lekára. To znamená, že nerozhoduje výlučne policajt o prítomnosti počas vyšetrenia, ale ako je vyššie uvedené, rozsah ale aj spôsob zabezpečenia vyšetrenia je v kompetencii lekára, ktorý môže určiť, aby policajt bol za zatvorenými dverami na ním určenú dobu, napríklad aj za účelom rešpektovania dôvernosti lekárskeho vyšetrenia.

Zároveň aj tu uvádzame, že v súčasnosti pripravovanej novele interného aktu riadenia riaditeľa ÚPZC Medved'ov, ktorý nadobudne účinnosť 1. 1. 2010 bude aj tejto oblasti venovaná zvýšená pozornosť.

K odseku 42 – Je potrebné poznamenať, že oddelený režim nemá podľa zákona stanovený časové obmedzenie ani procedurálny postup vrátane záruk. Delegácia našla záznamy o tomto režime využívanom v trvaní do 14 dní v Medved'ove a do 27 dní v Sečovciach.

CPT znepokojuje neregulovaný charakter oddeleného režimu a nedostatok s ním súvisiacich záruk, akou je postup pri riešení sťažností. Odporúča, aby využitie oddeleného režimu z iných dôvodov ako je karanténa podliehalo presne stanovenému postupu dávajúc dotknutým osobám právo byť vypočutý a právo odvolať sa na vyšší orgán voči akémukoľvek uloženému opatreniu oddeleného režimu.

Do oddeleného režimu zaistenia je možné umiestniť cudzinca len z presne stanovených zákonných dôvodov. Samotné znenie zákona a dôvody napovedajú, že sa jedná o krajné riešenie a opatrenie výnimočného charakteru, ktoré je potrebné vo väčšine prípadov realizovať v krátkom čase od vzniknutej udalosti. Ak je napríklad osoba agresívna, ohrozuje zdravie iných cudzincov alebo svoje, je nutné vzniknutú situáciu riešiť okamžite. Nejedná sa však o svojvôľu policajta, nakoľko v zmysle čl. 4 nariadenia ministra vnútra Slovenskej republiky č. 26/2007 o postupe pri umiestňovaní cudzincov do útvaru policajného zaistenia pre cudzincov umiestnenie cudzinca do oddeleného režimu zaistenia schvaľuje riaditeľ útvaru zaistenia. Zároveň dôvody a priebeh takéhoto umiestnenia je možné kontrolovať na základe úradného záznamu, ktorý je policajt povinný napísať, aj zo služobných pomôcok, ktoré sú v ÚPZC vedené. Časové obmedzenie definuje čl. 4 ods. 1 citovaného nariadenia ministra vnútra Slovenskej republiky, kedy sa cudzinec umiestňuje do oddeleného režimu zaistenia len na nevyhnutnú dobu. Zároveň takémuto opatreniu predchádza výzva na upustenie alebo na strpenie určitého konania. V praxi má cudzinec vždy možnosť na komunikáciu, vypočutie u nadriadených policajtov, ktorí umiestnenie vykonali aj prostredníctvom služobnej pomôcky Kniha návrhov, podnetov a sťažností, do ktorej je policajt povinný všetky návrhy, podnety a sťažnosti zaevidovať a odovzdať riaditeľovi k ďalšiemu riešeniu, a to aj v prípade ústne podaných návrhov, podnetov a sťažností. Pre zabezpečenie všetkých práv ako aj povinností je možné využiť aj služby tlmočníkov za účelom plynulej komunikácie tak, ako to je uvedené v tejto odpovedi k odseku 44 správy.

Cudzinec má možnosť kedykoľvek postúpiť sťažnosť nielen riaditeľovi ÚPZC, ale aj ktorýmkoľvek štátnym orgánom za účelom uplatnenia svojich práv v zmysle § 71 ods. 2 zákona o pobyte cudzincov. Túto možnosť má zabezpečenú aj prostredníctvom osôb poskytujúcich právnu ochranu. Je potrebné ďalej uviesť, že tak ako občan Slovenskej republiky aj cudzinec, vrátane cudzinca umiestneného v oddelenom režime zaistenia, má

možnosť využiť kontrolné a sťažnostné mechanizmy, ktorými disponuje samotný Policajný zbor a v neposlednom rade samotné MV SR. Tento viacstupňový systém je podrobnejšie uvedený v tejto odpovedi k odseku 22. správy.

Okrem toho CPT odporúča, aby bola nepriehľadná fólia na oknách v Medved'ove odstránená, aby nebránila vstupu prirodzeného svetla.

Uvedená fólia bola v zmysle odporúčania odstránená a nahradená priehľadným sklom.

K odseku 43 – CPT nabáda slovenské úrady, aby zaistili všetkým zaisteným cudzincom vrátane osôb s malým alebo žiadnym finančným obnosom možnosť udržiavať adekvátny kontakt s okolitým svetom.

Tak ako v tomto odseku správy samotný CPT uvádza, útvary policajného zaistenia pre cudzincov plnia svoje úlohy v oblasti „kontaktov s vonkajším svetom“ v rozsahu zákonom stanovených povinností. Ustanovenie § 63 písm. b) zákona o pobyte cudzincov dáva za povinnosť vyrozumieť bezodkladne o zaistení cudzinca zastupiteľský úrad štátu, ktorého je cudzinec štátnym občanom, a v zmysle ustanovenia § 63 písm. c) umožniť bezodkladne zaistenému cudzincovi vyrozumieť o zaistení niektorú z blízkych osôb a jeho právneho zástupcu, pričom umožniť nechápeme ako povinnosť pre policajný útvar poskytnúť aj prostriedky na takéto vyrozumenie. V skutočnosti však takáto možnosť je zabezpečená, najmä ak je pre samotného cudzinca potrebný takýto kontakt počas spolupráce s ÚPZC pri jeho návrate do krajiny pôvodu. Cudzinec má možnosť na náklady policajného útvaru zasielať sťažnosti a žiadosti, avšak adresované výlučne štátnym orgánom v zmysle § 71 ods. 2 zákona o pobyte cudzincov. Kontakt s vonkajším svetom je zabezpečený aj právom cudzinca na prijatie návštevy, prípadne zásielky podľa § 72 ods. 1 a § 73 ods. 1 zákona o pobyte cudzincov.

Keďže v ÚPZC sú cudzinci zaistení za účelom vyhostenia, vrátenia alebo prevozu podľa osobitných predpisov, práve zákon o pobyte cudzincov v § 60 stanovuje povinnosť v prvom rade pre cudzinca uhradiť všetky náklady spojené s administratívnym vyhostením. Zároveň však máme za to, že zabezpečenie adekvátneho kontaktu s vonkajším svetom okrem vyššie uvedených práv aj pre cudzincov bez prostriedkov, predstavuje najmä možnosť prijímať telefonáty napríklad prostredníctvom verejných telefónnych automatov. Preto aj ÚPZC Sečovce v čo najkratšej dobe prijme podobné opatrenia ako ÚPZC Medved'ov v zmysle odporúčania CPT.

K odseku 44 – Cudzinci, ktorým bola obmedzená sloboda, by mali byť výslovne bez meškania informovaní, a to v jazyku, ktorému rozumejú, o všetkých svojich právach a procesných postupoch, ktoré sa vzťahujú k nim uplatňujú. Napriek tomu, že služby súdnych tlmočníkov sú teoreticky dostupné, v praxi sa len zriedkavo pribral tlmočník. V oboch navštívených útvaroch policajného zaistenia alebo v zariadení pre dočasný pobyt sa delegácia stretla s niekoľkými zaistenými osobami, ktoré kvôli jazykovej bariére zjavne neboli schopné komunikovať s úradmi a/alebo so zamestnancami zariadení.

Právna pomoc je poskytovaná mimovládnyimi organizáciami žiadateľom o azyl, ktorí vo väčšine prípadov nie sú zaistení v uzavretých zariadeniach na Slovensku, ako aj osobám, ktoré žiadost' o udelenie azylu nepodali. Delegácia CPT však bola svedkom toho, že prístup k právnej pomoci, rovnako ako aj pribratie tlmočníka, nie sú v prípade druhej spomínanej kategórie zaistených osôb v praxi využívané.

Konanie o zaistení cudzinca, ako aj o vyhostení je v zmysle § 78 zákona o pobyte cudzincov konaním, na ktoré sa vzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov. Podľa § 33 ods. 2 správneho poriadku správny orgán je povinný dať účastníkom konania možnosť, aby sa pred vydaním rozhodnutia mohli vyjadriť k jeho podkladu i k spôsobu jeho zistenia, prípadne navrhnúť jeho doplnenie. Preto príslušný správny orgán v rámci služby cudzineckej polície a služby hraničnej polície pred vydaním rozhodnutia o vyhostení prípadne o zaistení vždy spíše zápisnicu o podanom vysvetlení, v ktorej cudzinec má možnosť sa vyjadriť k prejednávanej veci. Za týmto účelom, ako aj pre potreby oboznámenia s rozhodnutím správneho orgánu, poučenia o možnosti podať opravný prostriedok proti rozhodnutiu je pribratý tlmočník, a to v každom prípade. Túto povinnosť upravuje aj § 63 písm. a) zákona o pobyte cudzincov, v zmysle ktorého je policajný útvar povinný zabezpečiť poučenie bezprostredne po zaistení cudzinca v jazyku, ktorému rozumie, o dôvodoch zaistenia a o možnosti preskúmania zákonnosti rozhodnutia o zaistení. V ÚPZC sú umiestnení cudzinci, ktorí už boli správnym orgánom poučení o vyššie uvedených skutočnostiach, ako aj o povinnosti opustiť územie Slovenskej republiky na základe rozhodnutia o vyhostení a zákazu vstupu v jazyku, ktorému rozumeli. Zároveň v uvedených zariadeniach sú zabezpečené ďalšie viacjazyčné poučenia o právach a povinnostiach cudzincov, o kontaktoch za účelom právneho zastúpenia, o možnosti dobrovoľného návratu do krajiny pôvodu, o dôsledkoch zavedenia do informačného systému Eurodac, ako aj o vnútornom poriadku zariadení. Z uvedeného vyplýva, že nie je zabezpečená sústavná prítomnosť tlmočníkov, avšak v prípade potreby títo sú pribratí v čo najkratšom čase, najmä za účelom komunikácie pri výkone rozhodnutí o vyhostení. Zároveň s každým zaistením cudzincom po umiestnení sa vykoná rozhovor. Rozhovor sa uskutoční po preštudovaní spisového materiálu (rozhodnutia o zaistení, rozhodnutia o vyhostení, zápisnice o podaní vysvetlenia) umiestneného cudzinca referentom špecialistom oddelenia cudzineckej polície. Každému cudzincovi je venovaný individuálny prístup a taktiež každý cudzinec má možnosť sa obrátiť so svojimi žiadosťami, sťažnosťami, podnetmi a oznámeniami aj na riaditeľa ÚPZC. Dňom 1. 1. 2006 bola vytvorená aj funkcia samostatného radcu, pričom jeho práca spočíva najmä v poskytovaní potrebnej pomoci formou poradenstva zaisteným cudzincom pri riešení ich osobných problémov vznikajúcich aj počas ich pobytu v ÚPZC a v každodennej komunikácii so zaistenými cudzincami. Ak je to potrebné, v každom z vyššie uvedených prípadov majú možnosť policajti a zamestnanci využiť tlmočníka.

V zmysle § 72 ods. 2 zákona o pobyte cudzincov osoby, ktoré cudzincovi poskytujú právnu ochranu, má cudzinec právo prijímať bez obmedzenia. V súčasnosti v podmienkach ÚPZC poskytuje právnu pomoc Liga za ľudské práva prostredníctvom 2 prebiehajúcich projektov a Spoločnosť ľudí dobrej vôle. V prípade Ligy za ľudské práva sa jedná sa o projekt ERF II. Právna pomoc v azylovom konaní na území Slovenskej republiky Azylová klinika III. a projekt Nadácie otvorenej spoločnosti Právna poradňa pre cudzincov. Tieto sa zameriavajú tak na kategóriu cudzincov, ktorí sú žiadateľmi o azyl, ako aj cudzincov, ktorí o azyl nežiadajú. Okrem uvedených spôsobov majú cudzinci možnosť využiť právnu pomoc aj prostredníctvom právnych zástupcov splnomocnených na výkon právnych úkonov v zmysle príslušných normatívnych právnych aktov (správny poriadok, občiansky súdny poriadok). Zaistený cudzinec má taktiež možnosť vo vlastnom mene na účel uplatnenia svojich práv podávať štátnym orgánom Slovenskej republiky žiadosti a sťažnosti, ktoré je ÚPZC povinný ihneď odoslať. Zároveň v zmysle § 5 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. bolo

zriadené Centrum právnej pomoci ako štátna rozpočtová organizácia, ktorá poskytuje právnu pomoc podľa tohto zákona prostredníctvom svojich zamestnancov a určených advokátov.

Na základe odporúčania CPT však bude Slovenská republika naďalej dbať na odstránenie prípadných nedostatkov v tejto oblasti a zároveň pokračovať pri umožnení prístupu cudzincov k právnej pomoci všetkými vyššie uvedenými formami.

K odseku 45 – CPT požaduje informácie o procesných postupoch uplatňovaných v tejto súvislosti, predovšetkým o možnostiach brániť sa proti rozhodnutiu o vyhostení, ktoré majú osoby vyhosteniu podliehajúce, o vzdelávaní poskytovanom úradníkom, ktorí majú tieto prípady na starosti, ale aj o tom, akými poznatkami o ochrane ľudských práv v dotknutých krajinách títo úradníci disponujú.

Uvedený princíp nevrátenia osoby podľa čl. 3 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv vyhostenia je upravený v § 58 zákona o pobyte cudzincov ako prekážky vyhostenia. Jeho podmienky musia byť v každom prípade rozhodnutia o vyhostení preskúmané. O vyhostení rozhodujú oddelenia cudzineckej polície Policajného zboru a oddelenia hraničných kontrol Policajného zboru. Pri skúmaní prekážok vyhostenia je prvoradé preskúmanie vyjadrení cudzinca v rámci konania o jeho vyhostení. Pre potvrdenie prípadne vylúčenie dôvodov prekážok vyhostenia sú potom dôležité dostupné informácie o krajine pôvodu získané najmä prostredníctvom súčinnosti s odborom dokumentaristiky Migračného úradu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, ktorý zabezpečuje komplexne dokumentačnú a informačnú činnosť, ako aj analytickú činnosť o krajinách pôvodu, ktorá spočíva najmä vo vyhľadávaní, zhromažďovaní, analýze a poskytovaní týchto informácií najmä na účely konania o azyle. Ďalšie informácie sú poskytované Ministerstvom zahraničných vecí Slovenskej republiky, ako aj informácie zaslané policajnými pridelenkami na zastupiteľských úradoch Slovenskej republiky v zahraničí. Neexistenciu prekážok vyhostenia správny orgán uvedie v rozhodnutí, avšak prípadná prekážka administratívneho vyhostenia podľa § 58 zákona o pobyte cudzincov je dôvodom na udelenie tolerovaného pobytu podľa § 43 ods. 1 písm. a) zákona o pobyte cudzincov.

Proti rozhodnutiu o administratívnom vyhostení a zákaze vstupu má cudzinec možnosť podať odvolanie správneho orgánu, ktorý rozhodnutie vydal do 15 dní od doručenia rozhodnutia, o ktorom je cudzinec poučený v jazyku, ktorému rozumie. Ak správny orgán odvolaniu nevyhovie, postúpi tento opravný prostriedok k rozhodnutiu na najbližší vyšší správny orgán. V podmienkach Slovenskej republiky sú to riaditeľstvá hraničnej a cudzineckej polície Bratislava a Prešov, riaditeľstvá cudzineckej polície Nitra a Banská Bystrica a riaditeľstvo hraničnej polície Sobrance. V prípade právoplatného rozhodnutia má možnosť cudzinec sa obrátiť žalobou na príslušný krajský súd podľa § 250c zákona 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku. V uvedenom prípade však rozhodnutie o administratívnom vyhostení je vykonateľné, avšak túto vykonateľnosť môže súd odložiť svojim uznesením.

V každom štádiu rozhodovania, ako aj v štádiu výkonu rozhodnutia o vyhostení, má cudzinec právo na preskúmanie jeho prípadnej žiadosti o medzinárodnú ochranu, teda žiadosti o azyl v zmysle zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V zmysle § 22 citovaného zákona má žiadateľ právo sa zdržiavať na území Slovenskej republiky, čo nepriamo tvorí právnu prekážku výkonu rozhodnutia o administratívnom vyhostení. Migračný úrad Ministerstva vnútra Slovenskej republiky ako prvostupňový správny orgán rozhodujúci o udeľovaní azylu a poskytovaní doplnkovej ochrany cudzincom, postupuje v súlade s ustanoveniami zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých, v ktorom je premietnutý najmä Ženevský dohovor o právnom postavení utečencov z roku 1951, Newyorský protokol týkajúci sa právneho postavenia utečencov z

roku 1967, ako aj príslušné európske smernice či nariadenia upravujúce oblasť medzinárodnej ochrany cudzincov.

Vzdelávanie policajtov, ktorí sú zodpovední za riešenie problematiky v správnom konaní o vyhostení a zaistení cudzincov, je možné rozdeliť do dvoch skupín vzdelávania. Prvú skupinu predstavuje vzdelávanie policajtov vykonávané na jednotlivých policajných školách v rámci základného policajného, špecializovaného policajného a taktiež vysokoškolského policajného vzdelávania na Akadémii Policajného zboru Bratislava. Na všetkých úrovniach vzdelávania sú stanovené učebné osnovy pre vzdelávanie policajtov služby hraničnej polície a služby cudzineckej polície.

V súčasnej dobe je vytvorená špecializácia pre policajtov hraničnej a cudzineckej polície, v škole študujú aj príslušníci Železničnej polície. Súčasťou štúdia sú aj praktické cvičenia, ktoré integrujú učivo viacerých predmetov. Po vykonaní záverečnej skúšky absolventi štúdia získajú základné policajné vzdelanie a zaraďujú sa na funkcie s plánovanou práporčickou hodnotou. Uplatnia sa najmä na základných policajných útvaroch Policajného zboru. Ďalšia odborná príprava a vzdelávanie sa zabezpečuje podľa potrieb Policajného zboru v rozličných druhoch a formách vzdelávania (pomaturitné zdokonaľovacie štúdium, vysokoškolské štúdium, rekvalifikačné kurzy a pod.). Získanú kvalifikáciu si môžu absolventi prehlbovať v systéme ďalšieho vzdelávania policajtov.

V rámci SOŠ PZ Bratislava absolvent pomaturitného zdokonaľovacieho štúdia študijného odboru bezpečnostná služba, zameranie hraničná a cudzinecká polícia získa špecializované policajné vzdelanie. Uvedené štúdium predstavuje vyššiu úroveň odborného vzdelania. Absolventi pomaturitného zdokonaľovacieho štúdia sa uplatnia predovšetkým ako riadiaci pracovníci na úrovni základných útvarov služby hraničnej a cudzineckej polície. Na základe získaných teoretických vedomostí, intelektuálnych spôsobilostí, schopnosti komunikácie, praktických zručností a návykov je absolvent spôsobilý vykonávať zodpovedajúcim spôsobom a samostatne činnosti policajta vyplývajúce zo zaradenia na funkcie s plánovanou hodnotou v 2. skupine hodností v službe hraničnej polície a cudzineckej polície v súlade so zákonom č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov, so zákonom č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Väzenskej a justičnej stráže SR a Železničnej polície v znení neskorších predpisov a ďalších príslušných právnych predpisov.

Akadémia Policajného zboru v Bratislave je štátna vysoká škola univerzitného typu, zabezpečujúca vzdelávanie a výchovu najmä príslušníkov Policajného zboru a ďalších bezpečnostných služieb. V rámci nej katedra hraničnej a cudzineckej polície podieľa na odbornej príprave budúcich policajných manažérov služieb hraničnej a cudzineckej polície, ktorá je nevyhnutná pre zvládnutie úloh spojených s koncepčným prístupom, determinovaným požiadavkami Európskej únie. Ich príprava je orientovaná na zvládnutie riadiacich a špecializovaných funkcií v Policajnom zbore z oblasti ochrany štátnej hranice a cudzineckého režimu, s dôrazom na aplikáciu právnych noriem. Študenti si osvojujú vedomosti potrebné na činnosť služieb Policajného zboru v spolupráci s bezpečnostnými orgánmi štátov Európskej únie pri realizácii Schengenských dohôd. Katedra hraničnej a cudzineckej polície pripravuje vysokoškolsky vzdelaných odborníkov v oblasti kontroly cudzineckého a hraničného režimu, ktorí sú schopní realizovať svoju profesionálnu činnosť v dynamicky sa meniacich podmienkach.

Do druhej skupiny vzdelávania je možné zaradiť systém ďalšieho vzdelávania policajtov, ako aj vzdelávanie v rámci každodenných inštruktáží vykonávaných nadriadenými, školení, inštruktážno-metodických zamestnaní. Pre špecifickú oblasť služby cudzineckej polície tieto vzdelávania vykonáva odbor cudzineckej polície úradu hraničnej a cudzineckej

polície Ministerstva vnútra Slovenskej republiky v rámci svojich pravidelne sa opakujúcich zamestnaní. V praxi sú využívané aj poznatky získané počas medzinárodných stretnutí pracovníkov a expertov aj k téme získavania informácií o krajinách pôvodu, ktoré sa uskutočnilo aj v roku 2009 v Bratislave.

Oblasť vzdelávania o ochrane ľudských práv a slobôd je podrobnejšie uvedená v odpovedi k odseku 15. tejto správy.

B. – Väzenia

K odseku 51 – CPT opätovne zdôrazňuje svoje odporúčanie, že minimálnu ubytovaciu plochu je potrebné zvýšiť na 4 m² pre každého väzňa ubytovaného vo viacmiestnej cele, a že na tomto základe je potrebné prepočítať oficiálne kapacity.

Zbor väzenskej a justičnej stráže (ďalej len „zbor“) v súvislosti s problémom kapacity väznic predpokladá zníženie počtu osôb v ústavoch na výkon väzby a v súčasnej dobe eviduje zvyšovanie počtu osôb vo výkone trestu odňatia slobody. Záujmom zboru je riešiť nedostatočné ubytovacie kapacity výkonu väzby a výkonu trestu odňatia slobody ich ďalším rozširovaním. Realizácia získavania dodatočných ubytovacích kapacít však závisí od možnosti financovania zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky. Zbor v nadväznosti na pridelené finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu bude vytvárať podmienky na to, aby sa naplnenosť ústavov postupne znižovala.

K odseku 52 – CPT si želá byť informovaný o podrobných plánoch týkajúcich sa nového ústavu pre matky s deťmi, ako aj o novom psychiatrickom detenčnom zariadení vrátane projektovaných kapacít oboch zariadení, personálu a iných zdrojov.

a) Nový ústav pre matky s deťmi

Zákon č. 475/2005 Z. z. v znení zákona č. 93/2008 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody účinný od 1. januára 2006 ustanovením § 74 ods. 4 umožnil zriadenie špecializovaného oddelenia pre výkon trestu odsúdených žien s deťmi: „Minister (spravodlivosti) je oprávnený vydať súhlas na zriadenie špecializovaného oddelenia, v ktorom môže byť odsúdenej žene na jej žiadosť povolené, aby vo výkone trestu mala pri sebe a starala sa o svoje dieťa staršie ako jeden rok spravidla do troch rokov, výnimočne až do piatich rokov jeho veku; to neplatí, ak dieťa bolo súdom zverené do výchovy inej osoby.“

Na základe vytvorených legislatívnych podmienok bol v júni roku 2007 spracovaný Návrh projektu špecializovaného oddelenia odsúdených žien „Matiek s deťmi v ÚVTOS Nitra – Chrenová“. Návrh projektu bol zameraný na zriadenie špecializovaného oddelenia na výkon trestu matiek s deťmi v súlade s Európskymi väzenskými pravidlami, vychádzal zo skúseností výkonu trestu matiek s deťmi v niektorých krajinách a aktuálnej právnej úpravy a podmienok výkonu trestu v Slovenskej republike. V júni 2007 bol zároveň v ÚVTOS Nitra

– Chrenová realizovaný prieskum zameraný na zistenie záujmu odsúdených žien – matiek s deťmi o umiestnenie v špecializovanom oddelení. Prieskumu sa zúčastnilo 34 respondentiek, záujem o umiestnenie prejavilo 14 žien, podmienky veku dieťaťa splnilo 8 žien, podmienky pre odporúčenie v súlade so stanovenými kritériami, najmä však s ohľadom na ochranu záujmov a práv dieťaťa, pre umiestnenie do oddelenia splnili iba 4 odsúdené ženy.

S cieľom prípravy špecializovaného oddelenia bola Rozkazom generálnej riaditeľky č. 30/2007 o zriadení komisie generálnej riaditeľky zboru na prípravu projektu zriadenia špecializovaného oddelenia určená dňom 1. augusta 2007 komisia. Komisia sa zamerala na aktivity a rokovania smerujúce k získaniu potrebných finančných prostriedkov na prípravu projektu a zriadenia špecializovaného oddelenia. V rokovaní s predstaviteľmi Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR sa hľadali možnosti získania finančných prostriedkov EÚ z regionálneho operačného programu. Podmienkou získania finančných prostriedkov EÚ bolo ukončiť včas do predloženej výzvy majetkovo-právny prevod pozemku, na ktorom sa mal realizovať projekt plánovanej investičnej výstavby.

V septembri 2007 bola podpísaná Zmluva o prevode správy majetku štátu medzi Ministerstvom obrany SR a Ústavom na výkon trestu odňatia slobody Nitra – Chrenová. Uvedenou zmluvou získal ústav v Nitre – Chrenovej pozemok na rozšírenie svojho areálu a zriadenie špecializovaného oddelenia, v ktorom môže byť odsúdenej žene na jej žiadosť povolené, aby mala pri sebe a starala sa o svoje dieťa staršie ako jeden rok. V auguste 2007 bol pripravený materiál, ktorý predpokladal finančné náklady vo výške 80 – 100 miliónov Sk, rátať s financiami z prostriedkov EÚ i zo štátneho rozpočtu, bol stanovený harmonogram plnenia úloh realizácie projektu v závislosti od podmienok schválenia operačných programov na obdobie 2008– 2013.

Napriek vynaloženému úsiliu a aktivitám zboru sa z dôvodu nedostatku finančných zdrojov nepodarilo zabezpečiť prípravu investičného projektu zriadenia špecializovaného oddelenia, v ktorom môže byť odsúdenej žene na základe jej žiadosti povolené, aby vo výkone trestu mala pri sebe a starala sa o svoje dieťa staršie ako jeden rok. Riešenie uvedenej úlohy s ohľadom na počty odsúdených žien, ktorým súd v súlade s platnou legislatívou v minulých rokoch prerušil výkon trestu z dôvodu tehotnosti, nepovažujeme za súrne.

K informácii poskytujeme v tabuľke prehľad o počte prerušení výkonu trestu odsúdených žien vykonaných Okresným súdom Nitra podľa ustanovenia § 412 ods. 1 Trestného poriadku: „Ak odsúdený, na ktorom sa vykonáva trest odňatia slobody, ochorie na ťažkú chorobu, môže predseda senátu výkon trestu na potrebný čas prerušiť, vždy však preruší výkon trestu na tehotnej žene alebo matke dieťaťa mladšieho ako jeden rok.“

rok 2003	0
rok 2004	0
rok 2005	1 odsúdená
rok 2006	1 odsúdená
rok 2007	3 odsúdené
rok 2008	6 odsúdených
rok 2009	do 15.09.2009 - 4 odsúdené

Súčasná finančná situácia determinovaná hospodárskou krízou a nedostatkom finančných zdrojov núti hľadať riešenia, ktoré budú zohľadňovať narastajúcu kriminalitu

a teda aj zvyšujúce sa počty odsúdených žien. V budúcnosti zbor nebude chcieť zaostávať v špecializovanom zaobchádzaní a ambíciou, ale aj nevyhnutnou potrebou bude prehlbovať zaobchádzanie s jednotlivými kategóriami odsúdených žien a reagovať na vývinové trendy vo vyspelých krajinách Európskej únie. Pri príprave modifikovaného projektu považuje zbor za vhodné v rámci projektu zriadenia oddelenia matiek s deťmi zvýšiť ubytovacie kapacity v Nitre – Chrenovej o oddiely špecializovaného zaobchádzania a vyriešiť prípadne tiež podmienky zaobchádzania s kategóriou obvinených tehotných žien. Uvažuje sa preto nad zmenou legislatívy v oblasti výkonu trestu odňatia slobody tehotných odsúdených žien, a to najmä v prípadoch, ak ide o ženy, ktoré spáchali závažnú násilnú trestnú činnosť. Je to problém pre odbornú diskusiu, resp. posúdenie každého jednotlivého prípadu, čo je prospešnejšie – pobyt takejto odsúdenej s dieťaťom na slobode alebo vo výkone trestu v špecializovanom oddelení s programom zameraným na jej reedukáciu a starostlivosťou o jej dieťa so zabezpečením potrieb jeho emocionálneho rozvoja a podmienok v súlade s medzinárodným Dohovorom o právach dieťaťa, konkrétne vnímajúc najlepšie záujmy dieťaťa, účasť dieťaťa, prežitie a rozvoj dieťaťa.

Prevod pozemku Ministerstva obrany SR do správy ÚVTOS Nitra Chrenová a jeho situovanie i rozloha umožňujú pripraviť projekt so zameraním na zvýšenie kapacity ústavu pre odsúdené ženy. Za efektívnejšie zbor považuje riešenie projektu pre viac kategórií žien, nie iba pre matky s deťmi a to aj s ohľadom na to, že ich počet by sa mohol výrazne meniť. Uvedené by mohlo pozitívne ovplyvňovať efektívnosť zriadeného oddelenia a to nielen v nákladoch na zriadenie a prevádzku oddelenia, ale najmä zabezpečovanie početného a nevyhnutne špeciálne vhodne vyškoleného personálu.

S ohľadom na vyššie uvedené sa zbor snaží získať dostatok informácií o legislatívnej úprave výkonu väzby a výkonu trestu tehotných žien, výkonu trestu odňatia slobody matiek s deťmi vo vybraných európskych krajinách, ako aj podmienkach zaobchádzania s nimi, skúsenostiach a problémoch súvisiacich so zabezpečením výkonu väzby a trestu odňatia slobody týchto kategórií žien v jednotlivých penitenciárnych systémoch. Získané informácie zbor porovná a navrhne vhodné riešenie pre prípravu projektu v ÚVTOS Nitra – Chrenová.

Podotýkame, že projektom vybudovania špecializovaného oddelenia v Nitre-Chrenovej sa bude zbor snažiť prioritne zabezpečiť špecializované zaobchádzanie s tehotnými ženami a to s obvinenými i odsúdenými, odsúdenými ženami matkami a ich maloletými s deťmi. Považujeme však za potrebné zohľadniť súčasné vývinové tendencie a hľadať efektívne a progresívne riešenia zohľadňujúce najmä aktuálne pomery v rastúcom počte väznených žien, tiež potreby ich resocializácie, ale aj aktuálnu finančnú situáciu a reálne možnosti rozpočtu zboru a ekonomiky Slovenskej republiky.

V tejto súvislosti sa zbor podieľa na príprave návrhov legislatívnych zmien, resp. úpravy právnych predpisov o výkone väzby a výkone trestu odňatia slobody, prípadne Trestného poriadku a to v súčinnosti s Ministerstvom spravodlivosti SR, Generálnou prokuratúrou SR, Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR so zámerom vhodnej legislatívnej úpravy a modeli špecializovaného zaobchádzania s tehotnými ženami vo výkone väzby a odsúdenými ženami matkami s deťmi výkone trestu odňatia slobody. Uvedené aktivity v oblasti legislatívy chce zbor iniciovať tak, aby v priebehu roka 2010 boli pripravené nové legislatívne podmienky na prípravu projektu vybudovania a zriadenia špecializovaného oddelenia v ÚVTOS Nitra – Chrenová.

b) Nové psychiatrické detenčné zariadenie

V zmysle požiadaviek CPT obsiahnutých v odseku 52 jeho správy, ktorými si CPT žela byť informovaný o podrobných plánoch týkajúcich sa nového detenčného ústavu vrátane projektovaných kapacít zariadenia, personálu a iných zdrojov Ministerstvo zdravotníctva SR uviedlo nasledujúce informácie:

Rozpočtovým opatrením Ministerstva financií SR č. 22/2009 zo dňa 2.11.2009 Ministerstvo financií SR uvoľnilo finančné prostriedky účelovo určené na zriadenie detenčného ústavu pri Psychiatrickej nemocnici Hronovce.

Súhlasným stanoviskom pána predsedu vlády SR č. 9822/2009/OHP zo dňa 3.10.2009 sa pre splnenie úlohy B.2. uznesenia vlády SR číslo 489/2008 zo dňa 9.7.2009 zriadiť a sprevádzkovať detenčný ústav pri Psychiatrickej nemocnici Hronovce určil termín 31.12.2010.

Posledným podkladom projektovej dokumentácie zo dňa 30.1.2009 a vymedzením podmienok limitných finančných zdrojov prediskutovaných dňa 29.1.2009 na 3. výrobnom výbore bola kapacita nového detenčného ústavu vymedzená 36 lôžkami. Projektová dokumentácia bola dopracovaná na základe podkladov Zboru väzenskej a justičnej stráže a stanoviska hlavného odborníka Ministerstva zdravotníctva SR pre odbor psychiatrie. Kapacita navrhnutého detenčného ústavu 36 lôžok (alebo 72 lôžok) bude dodržaná za predpokladu umiestnenia 1 lôžka (alebo 2 lôžok) v samostatnej izbe. Ministerstvo zdravotníctva SR uverejnilo vo Vestníku MZ SR, čiastka 33-39 Výnos zo dňa 31.8.2009, ktorým boli vykonané niektoré zmeny a doplnky Výnosu MZ SR č. 09812/2008-OL z 10.9.2008 o minimálnych požiadavkách na personálne zabezpečenie a materiálno-technické vybavenie jednotlivých druhov zdravotníckych zariadení v znení výnosu č. 25118/2008-OL z 10.12.2008. Sekcia zdravia na základe uvedených kritérií a podkladov vypracovala návrh na personálne obsadenie a materiálno - technické vybavenie detenčného ústavu, ktorý sa v súčasnosti analyzuje a na schválenie bude predložený po ukončení odborných rokovaní.

Vzhľadom na uvedené fakty Ministerstvo zdravotníctva SR naďalej pokračuje v procese zriadenia detenčného ústavu v súčinnosti so Psychiatrickou Nemocnicou Hronovce.

K požiadavke CPT v zmysle odseku 108, ktorá tiež úzko súvisí s vymedzením cieľovej skupiny klientov detenčného ústavu v zmysle odseku 52 sa uvádza, že Ministerstvo zdravotníctva SR by uvítalo, aby v detenčnom ústave budú umiestnené:

1. osoby, ktoré spáchali trestný čin, ale v dôsledku duševnej choroby neboli odsúdené k trestu odňatia slobody a súd im nariadil ochranné psychiatrické liečenie ústavnou formou,
2. väzni, páchatelia závažných trestných činov, ktorí ochoreli duševnou chorobou počas výkonu trestu odňatia slobody nepodmienečne.

S prihliadnutím na uvedené bude potrebné zosúladiť potreby zaznamenané dlhoročnou psychiatrickou praxou s možnosťami súčasnej platnej legislatívy, ktorá sa zoberá detenciou a detenčným konaním, a to novelizáciou súčasnej legislatívy.

K odseku 54 – CPT privíta poznámky slovenských úradov k rozšíreniu maximálnej dĺžky väzby zo 4 na 5 rokov pre osoby súdené za obzvlášť závažné trestné činy.

Účelom zavedenia § 76a do Trestného poriadku je ochrana osôb, majetku a iných hodnôt a záujmov, chránených Trestným zákonom pred páchatelmi mimoriadne závažných zločinov, za ktoré možno uložiť najprísnejšiu možnú zákonnú sankciu, t.j. trest odňatia slobody na 25 rokov alebo trest odňatia slobody na doživotie.

Aplikačná prax ukázala, že pre túto kategóriu trestných vecí nepostačuje obmedzenie celkovej lehoty väzby v trestnom konaní na obdobie štyroch rokov a túto lehotu bolo potrebné v odôvodnených prípadoch predĺžiť až o jeden rok. Hrozilo, že v súčasne i v budúcnosti vedených konaniach dôjde k prepusteniu osôb, ktoré môžu byť odsúdené na vyššie uvedené tresty, v dôsledku čoho hrozí nebezpečenstvo nielen pre spoločnosť a konkrétne osoby, ale aj z hľadiska narušenia, alebo dokonca degradácie základných princípov spravodlivosti a právneho štátu. Na druhej strane, zavedená zákonná možnosť predĺžiť maximálnu lehotu väzby v trestnom konaní je viazaná na rozhodnutie súdu tak, aby boli splnené kritériá podľa Čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky.

K odseku č. 55 – CPT odporúča, aby väzenský personál v ústave Leopoldov bol upozornený, že všetky formy fyzického útoku väzňov sú neprofesionálne, a že akýkoľvek dôkaz takéhoto konania bude viesť k disciplinárnemu, a ak to bude primerané, aj k trestnému konaniu.

Informácie, ktoré zhromaždil CPT naznačujú, že niektorí členovia personálu Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a Ústavu na výkon väzby v Leopoldove (ďalej len „ústav Leopoldov“) sa príležitostne uchýľovali k neúmernému používaniu sily pri strete s odsúdenými v oddiele s bezpečnostným režimom (ďalej len „OBR“), ktorých správanie bolo ťažké zvládnuť. Je potrebné poznamenať, že CPT pri formulovaní záverov jednostranne vychádzal iba z výpovedí niektorých vybraných odsúdených, nekomunikoval so všetkými odsúdenými umiestnenými v tomto oddiele a ide väčšinou o subjektívne názory odsúdených, nepodložené žiadnymi dôkazmi a často ide o odsúdených, ktorí aj v minulosti mali problémy s dodržiavaním ústavného poriadku. Takisto si CPT v tomto smere nevyžiadal odborné stanovisko od nikoho zo zástupcov ústavu Leopoldov.

V súlade s § 31 ods. 1 zákona č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zbore“) na zamedzenie alebo odstránenie protiprávneho konania odsúdených je príslušník zboru oprávnený použiť donucovacie prostriedky.

V OBR boli v predchádzajúcom období použité donucovacie prostriedky nasledovne:

- v roku 2006 jedenkrát, proti odsúdenému za fyzický útok na referenta režimu, pričom použitie donucovacích prostriedkov bolo vyhodnotené ako opodstatnené, v súlade s platnými právnymi predpismi,
- v roku 2007 nebol použitý žiadny donucovací prostriedok,
- v roku 2008 nebol použitý žiadny donucovací prostriedok,
- v roku 2009 nebol použitý žiadny donucovací prostriedok.

Vyššie uvedené údaje boli získané zo štatistiky o hlásení mimoriadnych udalostí, v súlade s Rozkazom generálneho riaditeľa č.8/2008 o mimoriadnych udalostiach. Podľa uvedeného rozkazu je v § 2 ods.2 písm. h) mimoriadnou udalosťou použitie donucovacích prostriedkov proti odsúdenému. O každom použití donucovacieho prostriedku je vyhotovený aj písomný záznam, ktorý sa archivuje v zmysle platných predpisov. Podľa týchto údajov v OBR nebolo použité žiadne fyzické násilie voči odsúdeným formou faciek, kopancov alebo

inej hrubej sily pri zaobchádzaní s odsúdenými. Pri zaobchádzaní s touto skupinou odsúdených bol zo strany personálu volený ráznejší, direktívnejší prístup, ale vždy iba formou verbálneho prejavu, vzhľadom na ťažko zvládnuteľné osobnosti umiestnené v tomto oddiele.

Príslušníci priamo sa podieľajúci na zaobchádzaní s väznenými osobami sú pravidelne upozorňovaní na pracovných poradách oddelenia výkonu trestu, že všetky formy zlého zaobchádzania s väzňami sú neprofesionálne.

K odseku 56 – CPT požaduje poznámky slovenských úradov k incidentu z júna 2004, kedy príslušník v ústave Bratislava kopol obvineného do hrudníka, keď už táto osoba bola pod kontrolou a ležala na zemi. V danej veci bolo začaté trestné konanie a čin bol dokázaný, avšak 30. októbra 2005 sudca vrátil prípad ako disciplinárnu záležitosť riaditeľovi ústavu, ktorý ho uzatvoril vykonaním pohovoru s príslušníkom. Z pohľadu CPT takýto záver nie je úmerný vzhľadom na závažnosť činu a vysiela zlú správu väzenskému personálu v zmysle predchádzania zlého zaobchádzania s väzňami.

Nakoľko je konanie vo veciach služobného pomeru (tzn. aj konanie o udelení disciplinárneho opatrenia príslušníkovi zboru) nezávislé od iných druhov konania (Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. SŽ-o-NS-23/03 zo dňa 25. 09. 2003), postup v konaní upravuje okrem XII. časti zákona č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) aj ustanovenie § 56 zákona:

„(1) Pred uložením disciplinárneho opatrenia musí byť vždy objektívne zistený skutočný stav. Policajtovi musí byť pred uložením disciplinárneho opatrenia daná možnosť vyjadriť sa k veci, navrhnúť dôkazy a obhajovať sa.

(2) Pri rozhodovaní o uložení disciplinárneho opatrenia sa prihliada na povahu protiprávneho konania, na okolnosti, za ktorých bolo spáchané, jeho následky, mieru zavinenia a na doterajší postoj policajta k plneniu služobných povinností.“

Zbor väzenskej a justičnej stráže by chcel poznamenať, že uvedený riaditeľ ústavu už svoju funkciu nezastáva a bol s ním ukončený služobný pomer v roku 2007. Každá sťažnosť na zlé zaobchádzanie príslušníka alebo zamestnanca zboru voči obvineným alebo odsúdeným je podrobne prešetrená orgánmi Inšpekcie generálnej riaditeľky zboru a v prípade zistenia zlého zaobchádzania príslušníka alebo zamestnanca zboru voči obvineným alebo odsúdeným, budú prijaté disciplinárne a personálne opatrenia voči príslušníkovi alebo zamestnancovi zboru.

K odseku 59 – CPT požaduje vykonať kroky na zaistenie zhody v praxi s požiadavkou, aby si odsúdení umiestnení na oddiele doživotných trestov mohli počas dôkladných osobných prehliadok nechať spodnú bielizeň.

CPT odporúča, aby slovenské úrady okamžite zastavili prax kolektívnych dôkladných osobných prehliadok ako sú opísané v odseku 57 a zaistili, že akákoľvek príčina k dôkladným osobným prehliadkam odsúdených je založená na individuálnom zhodnotení a je vykonaná spôsobom, ktorý v najväčšej možnej miere rešpektuje dôstojnosť dotýčaných odsúdených. Ďalej sa nemajú využívať služobní psi pri rutinných povinnostiach, pri ktorých sú prítomní väzni, ani keď sa odsúdení podrobujú dôkladnej osobnej prehliadke.

CPT požaduje potvrdenie v náležitom čase, že nové opatrenie týkajúce sa dôkladných osobných prehliadok opísaných v odseku 59 bolo zavedené spolu s kópiou upravených predpisov.

Osobná prehliadka obvinených a odsúdených sa vykonáva v súlade s ustanoveniami § 53 zákona o zbere. Osobná prehliadka nesmie sledovať iný záujem, ako je zabezpečenie účelu výkonu väzby, účelu výkonu trestu odňatia slobody, ochrany osôb, strážených objektov zboru a poriadku v nich. Osobná prehliadka sa vykoná na určenom mieste. Osobnú prehliadku vykoná osoba rovnakého pohlavia. Pri osobnej prehliadke sa dodržiavajú základné hygienické pravidlá a nesmie byť ponižovaná ľudská dôstojnosť prehliadanej osoby.

Osobné prehliadky sa v ústavoch vykonávajú v súlade s § 44 ods. 2 Rozkazu ministra spravodlivosti č. 2/2006 o strážnej a eskortnej službe, o justičnej stráži a o špeciálnych zásahových skupinách v ZVJS (ďalej len „RMS č. 2/2006“) a rozdeľujú sa na:

- a) dôkladné osobné prehliadky,
- b) preventívne osobné prehliadky.

Podmienky vykonávania dôkladných osobných prehliadok sú stanovené v § 44 ods. 3 a ods. 4 RMS č. 2/2006. Vykonávanie preventívnych osobných prehliadok upravuje § 44 ods. 5 RMS č. 2/2006.

V oddiele doživotných trestov (ďalej len „ODT“) sa vykonávajú denne preventívne prehliadky a to v zmysle § 44 ods. 5 písm. a) RMS č. 2/2006, a nie dôkladné osobné prehliadky, ako tvrdili odsúdení počas návštevy CPT. Dôkladné osobné prehliadky sa vykonávajú iba v súlade s § 44 ods. 3 a 4 RMS č. 2/2006.

Preventívne osobné prehliadky sa zameriavajú spravidla na odhalenie predmetov, ktorými by odsúdený mohol ohroziť, napr. bezpečnosť eskorty alebo život iných osôb; vykonávajú sa dôkladným prehmataním odevných zvrškov (bez toho, aby ich prehliadaný odkladal) a kontrolou osobných vecí detektorom kovov.

V súlade s § 79 ods. 4 zákona č. 475/2008 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 93/2008 Z. z. (ďalej len „zákon o VTOS“) návšteva odsúdeného, ktorému súd uložil doživotný trest, sa spravidla vykonáva bez priameho kontaktu a za priameho dozoru príslušníka zboru - s výnimkou odsúdených umiestnených v diferenciacnej podskupine (ďalej len „DP“) D2.

V ústave Ilava boli využívané služobné psi v zmysle interných noriem, k zabezpečeniu večernej previerky početného stavu. Psovod so psom, ktorý mal náhubok, zabezpečoval z iného bloku príslušníkov, ktorí vykonávali previerku početného stavu, vzhľadom k tomu, že pri previerke nastupuje naraz až 30 odsúdených a previerku vykonávajú dvaja príslušníci.

Výkon služby zabezpečoval strážny psovod so služobným psom na strážnom stanovišti č. 13, uvedené v Rozpise strážnych stanovišť č. p.: GR ZVJS-V-9-21/2006-22 zo dňa 13. 04. 2006.

Na základe pokynu generálnej riaditeľky zboru bolo uvedené používanie služobného psa zrušené s okamžitou platnosťou.

V ústavoch sa využívajú služobné psi aj na vyhľadávanie omamných a psychotropných látok, ich prekursorov, prípadne výbušnín v zmysle § 39 ods. 1 písm. g) zákona o zbore.

Odborný strážny psovod so služobným psom vyhľadáva alebo sa podieľa na vyhľadávaní drog najmä v ubytovacej časti odsúdených a obvinených, pričom najväčšiu pozornosť venuje prehliadke balíkov, korešpondencie, dopravných prostriedkov, batožín obvinených a odsúdených a batožín osôb vstupujúcim do ústavu.

Použitie psa bez náhubku je možné len v súlade § 39 ods. 2 zákona o zbore, teda ak to povaha a intenzita útoku, prekonanie odporu alebo charakter služobného zákroku vyžaduje.

Používanie služobného psa sa vykonáva v zmysle § 39 ods. 1 písm. g) zákona o zbore „pri vyhľadávaní omamných látok, psychotropných látok, ich prekursorov, jedov, výbušnín, nástražných a výbušných systémov“.

V internom predpise sú vyšpecifikované úlohy a činnosť preškoleného príslušníka zboru – odborného strážneho psovoda v ústave, ktorý vyhľadáva drogy so služobným psom:

„(1) Odborný strážny psovod so služobným psom vyhľadáva alebo sa podieľa na vyhľadávaní drog najmä v objektoch zboru, pričom najväčšiu pozornosť venuje prehliadke balíkov, korešpondencie, dopravných prostriedkov, batožín obvinených a odsúdených a batožín osôb vstupujúcim do ústavu.

(2) Okrem úloh uvedených v odseku 1 odborný strážny psovod najmä:

- a) vykonáva prehliadku balíkov, korešpondencie obvinených a odsúdených v miestnosti na tento účel zriadenej,
- b) vykonáva v nepravidelných intervaloch prehliadky ciel obvinených a odsúdených, iných vybraných priestorov, miestností a objektov tak, aby bol v priebehu 6 mesiacov prehliadnutý celý ústav,
- c) kontrolu ciel, priestorov, miestností a objektov vykonáva aj na základe informácií od príslušníkov zboru zaradených na úseku, skupine alebo referáte preventívno-bezpečnostnej služby,
- d) vykonáva prehliadku batožín a odevných zvrškov:
 1. obvinených a odsúdených pri eskortách celoštátneho zvozu,
 2. vytipovaných obvinených vzatých do výkonu väzby a po kontaktných návštevách,
 3. odsúdených pri nástupe do výkonu trestu odňatia slobody, návrate z opustenia ústavu alebo mimoriadneho voľna na opustenie ústavu a po kontaktných návštevách,
- e) pri vyhľadávaní drog využíva zoznamy obvinených a odsúdených, ktorých trestná činnosť súvisela s drogami a sú evidovaní ako drogový závislí; zoznam pravidelne aktualizuje, spolupracuje s príslušníkmi zboru zaradenými na výkon štátnej služby v zdravotníckom zariadení a úseku, skupine alebo referáte preventívno-bezpečnostnej služby,
- f) prehliadky, ktorých účelom je vyhľadanie drog, vykonáva bez prítomnosti obvinených a odsúdených.“

V pripravovanom návrhu Rozkazu ministra spravodlivosti o strážnej a eskortnej službe a justičnej strážii, ktorý má byť platný od 1. januára 2010 sa upravili podmienky pri vykonávaní dôkladných osobných prehliadok nasledovne.

Osobné prehliadky obvinených a odsúdených

(3) Dôkladná osobná prehliadka sa vykonáva:

- a) pri prijatí a pred prepustením z výkonu väzby a výkonu trestu,
- b) pred a po vykonaní eskorty u všetkých obvinených alebo odsúdených, pokiaľ prišli do kontaktu s inými osobami,
- c) ak je dôvodné podozrenie, že obvinený alebo odsúdený má pri sebe nebezpečné predmety alebo nedovolené veci,
- d) pri generálnej a čiastkovej prehliadke ústavu,
- e) pred a po vykonaní kontaktnej návštevy,
- f) pred umiestnením obvineného do cely, v ktorej sa vykonáva disciplinárny trest alebo odsúdeného do cely v oddiele doživotných trestov, oddiele s bezpečnostným režimom, oddiele špecializovaného zaobchádzania a v uzavretom oddiele,
- g) pred a po vykonaní eskorty obvinených alebo odsúdených na pracovisko, a to iba u takého počtu osôb, ktorý určí vedúci oddelenia ochrany pre každé jednotlivé pracovisko, s prihliadnutím na nebezpečnosť obvinených alebo odsúdených, charakter práce a pracoviska.

(4) Dôkladná osobná prehliadka obvinených alebo odsúdených sa vykonáva v určenej, dostatočne vykurovanej miestnosti, vybavenej odkladacími lavicami a vešiakmi; to neplatí, ak ide o dôkladnú osobnú prehliadku vykonávanú počas prehliadky podľa odseku 3 písm. d). Obvinený alebo odsúdený sa pri dôkladnej osobnej prehliadke vyzlečie do spodnej bielizne s výnimkou prípadov uvedených v odseku 3 písm. a), až c), keď sa obvinený alebo odsúdený vyzlečie *donaha*. Prehliadka tela, odložených odevných zvrškov a osobných vecí sa vykoná fyzickou prehliadkou a detektorom kovov. Obvinenému alebo odsúdenému sa odoberú nedovolené veci alebo predmety, ktorými by mohol ohroziť bezpečnosť eskorty.“.

Po schválení a podpísaní rozkazu ministra spravodlivosti bude táto interná norma zaslaná CPT.

K odseku 60 – CPT odporúča, aby slovenské úrady prehodnotili zákaz prijímania cigariet v balíkoch berúc do úvahy zmiernenie jeho negatívnych dôsledkov.

Prísun nelegálneho tovaru vrátane cigariet a tabakových výrobkov bol jedným z viacerých dôvodov pre návrh Ministerstva spravodlivosti SR pre zrušenie balíkov pre väznené osoby a ich nahradenie výrazne lepším a bezproblémovým prístupom formou nákupu tovaru z predajní v ústave. Pri cigaretách a tabakových výrobkoch sa vychádzalo z poznatkov, že obsah balíka odsúdeného tvorili spravidla tieto komodity, ktoré často pochádzali z nelegálneho trhu a prijímané opatrenia sa míňali účinku (napr. zadržaniu nekolokovaných – nelegálnych cigariet predchádzali odosielateľ a zaslaním cigariet bez obalu). V priebehu legislatívneho procesu prijímania zákona o výkone trestu bolo zrušenie balíkov vypustené, avšak boli presnejšie vymedzené veci, ktoré balík môže obsahovať. Takéto vymedzenie zohľadňuje bezpečnostné riziká, hygienicko-epidemiologické riziká a má snahu zamedziť prísunu nelegálneho tovaru do ústavov. Napriek prijatej legislatívnej úprave považuje zbor uvedené bezpečnostné riziká za stále aktuálne a selektovanie obsahu balíka za permanentný zdroj zbytočných konfliktov medzi väznenými osobami a väzenským personálom, kde jediným riešením je vyňatie práva odsúdených na prijatie balíka z aktuálne platnej legislatívy.

Zákaz zasielania cigariet a tabakových výrobkov v balíkoch je účinný od 01. apríla 2008, teda uplatňuje sa viac ako 1 rok a zatiaľ nebol evidovaný žiadny nárast napätia spojený s abstinenčnými príznakmi spôsobenými nedostatočným prísunom nikotínu. Odosielateľ balíka môže rovnako väzňovi zaslať finančnú čiastku, za ktorú cigarety a tabakové výrobky môže kúpiť v ústavnej predajni.

K odseku č. 65 – CPT odporúča, aby bolo prehodnotené umiestnenie týchto obvinených, aby im v čo najväčšej možnej miere bol poskytnutý náležitý režim len s tými obmedzeniami, ktoré sú vyložene potrebné na ich adekvátnu ochranu.

V objekte č. 5 ústavu Ilava je v súvislosti s pokynom p. č. GRZVJS-111/22-2007 zabezpečovaný v desiatich jednomiestnych celách výkon doživotných trestov pre 3 odsúdených (v diferenciacnej skupine D-1), výkon trestu s bezpečnostným režimom pre odsúdených a výkon väzby obvinených, ktorí spĺňajú podmienky pre samostatné ubytovanie.

Všetky cely, v ktorých boli obvinení a odsúdení umiestnení, boli stavebne ukončené a spĺňali všetky požiadavky pre ubytovanie odsúdených a obvinených podľa platnej legislatívy.

Režim obvinených a odsúdených bol zabezpečovaný v súlade so zákonom. Ku kontaktom obvinených a odsúdených nedošlo.

K odseku 66 – CPT odporúča slovenským úradom venovať náležitú pozornosť pozícii Výboru pre práva dieťaťa (CRC) spomínanému v odseku 66 a zvážiť zrušenie uloženia doživotného trestu odňatia slobody deťom.

V odseku 66 správy CPT sa uvádza, že podľa slovenského práva je možné, aby deti boli odsúdené na doživotie. Zároveň podľa článku 30 (2) ústavného poriadku odsúdených (pokyn č. 12) majú byť podmienky uväznenia pre deti odsúdené na doživotie rovnaké ako pre dospelých odsúdených na doživotie.

Predmetné tvrdenie je nesprávne a nekorešponduje s reálnym právnym stavom v Slovenskej republike. Možno sa domnievať, že k nemu došlo na základe nesprávnej interpretácie slovenského práva pravdepodobne v dôsledku nepresného jazykového prekladu.

V zmysle § 117 Trestného zákona sa trestné sadzby u mladistvých znižujú na polovicu, pričom horná hranica takto zníženej trestnej sadzby nesmie prevyšovať sedem rokov a dolná hranica dva roky. Ak ide o obzvlášť závažný zločin, ktorého miera závažnosti pre spoločnosť je mimoriadne vysoká, môže súd uložiť trest odňatia slobody nad sedem rokov až do pätnásť rokov.

Z uvedeného ustanovenia Trestného zákona teda jednoznačne vyplýva, že maximálna dĺžka trestu odňatia slobody pre mladistvých nemôže presiahnuť 15 rokov.

Na základe tejto skutočnosti je zrejmé, že k omylu došlo i v súvislosti s vymedzením podmienok uväznenia detí odsúdených na doživotie, ktoré majú byť stanovené v ústavnom poriadku.

Z odseku 66 správy CPT nie je jasné, aký pokyn č. 12 mal byť predlohou pre toto tvrdenie, v každom prípade nakoľko doživotný trest odňatia slobody pre mladistvých slovenský trestný kódex nepripúšťa, nie je možné, aby ústavný poriadok upravoval podmienky výkonu trestu odňatia slobody detí odsúdených na doživotie. Ústavný poriadok navyše nemá silu všeobecne záväzného právneho predpisu, ale ide o interný akt riaditeľa ústavu vydaný na základe zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhlášky MS SR č. 368/2008 Z. z., ktorou sa vydáva Poriadok výkonu trestu odňatia slobody. Ústavným poriadkom sa len

konkretizujú ustanovenia predmetného zákona a vyhlášky, najmä spôsob výkonu práv, obmedzení a povinností odsúdených a uplatňovanie poriadku a disciplíny. Treba zároveň dodať, že trest odňatia slobody mladistvých sa vykonáva v ústave na výkon trestu odňatia slobody pre mladistvých, teda oddelene od dospelých odsúdených a teda aj ústavný poriadok v tomto ústave je prispôbený zaobchádzaniu s mladistvými.

K odseku 68 – CPT odporúča, aby sa vonkajšie zariadenia na cvičenie pre odsúdených na doživotie v ústavoch Ilava a Leopoldov výrazne zlepšili.

Ústav Ilava: Vychádzkové dvorce pre obvinených a odsúdených na doživotie sú štandardne zabezpečené mrežou z vrchu a čiastočne zakryté proti dažďu. Už v čase návštevy CTP bola v každom dvorci osadená hrazda na cvičenie.

Okrem uvedeného je v multifunkčnej miestnosti na cvičenie k dispozícii rotoped, stacionárny bicykel a stolnotenisový stôl.

Ústav Leopoldov: Pre odsúdených na doživotie sú vyčlenené 4 vychádzkové dvorce v priestoroch objektu č. 20 - Hrad, kde odsúdení vykonávajú vychádzky a športovú činnosť. Všetky tieto vychádzkové dvorce sú vybavené lavicou a hrazdou určenou na posilňovanie. Navyše dva vychádzkové dvorce sú vybavené basketbalovými košmi, kde odsúdení môžu hrať basketbal aj s inými odsúdenými na doživotie, maximálne v počte 4 odsúdených. Ďalej odsúdení zaradení v DP „D2“ môžu v prípade záujmu využívať väčší vychádzkový dvorec, ktorý je určený aj pre ostatných odsúdených v objekte č. 20 – Hrad. Vo vnútorných priestoroch ODT je miestnosť č. 303 vyčlenená ako športová miestnosť, kde sa nachádza stolnotenisový stôl a odsúdení môžu hrať stolný tenis podľa prejavenej záujmu v čase, ktorý nenaruša iné činnosti na oddiele (aj DP D1 a D2).

Ide zrejme o nepresnú interpretáciu tvrdení odsúdených, ak CPT tvrdí vo svojej správe, že tieto zariadenia neboli dostupné odsúdeným na doživotie a ktorí namiesto toho cvičili na dvoroch podobných chodbám vo veľkosti 13 a 20 m² (v skutočnosti je rozloha týchto dvorcov nasledovná - 2 dvorce po cca 24 m², 1 dvorec 30 m² a 1 dvorec 36 m²) a takisto nie je pravda, že neumožňujú odsúdeným namáhať sa a obmedzujú akékoľvek cvičenie na chôdzu dopredu a dozadu.

K odseku 76 – CPT vyzýva slovenské úrady, aby podnikli kroky potrebné na poskytnutie vhodného riešenia, keď budú v prípade osoby odsúdenej na doživotie v ústave Leopoldov poskytnuté podmienky uväznenia a starostlivosť, ktorú vyžaduje. CPT si želá dostať do dvoch mesiacov správu o opatreniach týkajúcich sa podmienok uväznenia tohto odsúdeného vykonaných v tomto smere.

Odsúdenej osobe uvedenej v správe CPT v ods. 76 bol uložený trest odňatia slobody na doživotie a táto osoba bola zaradená do maximálneho stupňa stráženia.

Znalkyňa z odboru psychológie v znaleckom posudku uviedla:

Ohľadne odsúdeného ide o osobnosť jednoduchú, štruktúrovanú, nekultivovanú, nesocializovanú s reaktívnym pudovým spôsobom správania, bez morálnych zásad a rešpektovania spoločenských noriem, bez schopnosti citovej rezonancie s inými, osobnosť egocentrickú so sklonom k pudovo – agresívnemu uspokojovaniu základných potrieb, bez ohľadu na požiadavku a potrebu ostatných ľudí. Intelektové schopnosti zistila na úrovni ľahkej mentálnej retardácie. Motivácia správania sa je sýtená patologickými rysmi osobnosti,

za ktoré pokladá anetickosť a agresívne pudenie. Jeho vnútorné agresívne uspokojovanie nie je schopný intrapsychicky a ani vedome korigovať, necháva ho voľne vyplavovať bez akejkoľvek snahy na autoreguláciu. Resocializáciu posúdila ako evidentne výrazne problematickú, pretože v jeho osobnosti nenachádza možnosti, na ktorých by bolo možné resocializáciu budovať. Prevládajú u neho asociálne a agresívne tendencie, bezcitnosť, pudovosť bez vnútorných autoregulácií, a keďže u neho neprebehol bežný socializačný proces, stáva sa tento jedinec nebezpečným pre svoje okolie a veľmi ťažko predpokladať, že by bol schopný zmeniť svoje správanie a začleniť sa do spoločnosti. U odsúdeného konštatovala schizofréniu ako je uvedené v správe CPT.

Odsúdený bol do Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a Ústavu na výkon väzby v Leopoldove (ďalej len „ústav Leopoldov“) premiestnený dňa 22.11.2004 z Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a Ústavu na výkon väzby v Ilave za účelom pokračovania vo výkone doživotného trestu v maximálnom stupni stráženia. V súlade s § 79 ods. 2 zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody v znení zákona č. 93/2008 Z. z. (ďalej len „zákon o VTOS“) bol ubytovaný sám na oddiele doživotných trestov v osobitnej cele.

Do oddielu doživotných trestov bol v súlade s § 78 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 368/2008 Z. z., ktorou sa vydáva Poriadok výkonu trestu odňatia slobody (ďalej len „vyhláška“), umiestnený ihneď bez pobytu na nástupnom oddiele a bol zaradený do diferenciačnej podskupiny „D1“.

Podľa § 78 ods. 3 vyhlášky je odsúdený umiestnený oddelene od ostatných odsúdených, nezaraďuje sa do aktivít organizovaných pre celý ústav a mimo cely sa pohybuje zásadne pod dozorom príslušníka zboru.

Podľa § 78 ods. 4 písm. b) vyhlášky ak odsúdený dlhodobo plní program zaobchádzania, dodržiava ústavný poriadok a vykazuje pozitívne zmeny v postoji k trestnej činnosti a v hodnotovej orientácii, možno odsúdeného zaradiť do diferenciačnej podskupiny „D2“, ktoré je charakteristická zmiernením niektorých obmedzení výkonu doživotného trestu - okrem iného aj umožnením kontaktu s ostatnými odsúdenými v diferenciačnej podskupine „D2“.

Odsúdený nespĺňa podmienky na preradenie do diferenciačnej podskupiny „D2“, pretože dlhodobo neplní program zaobchádzania a nedodržiava ústavný poriadok. Počas výkonu trestu bol 20-krát disciplinárne potrestaný, naposledy dňa 27.03.2009, najmä za neslušné správanie sa voči personálu, odmietnutie splniť príkaz príslušníka, sebapoškodenie, ničenie ústavného majetku, spanie v nepovolenej dobe a držanie nepovolených vecí. Disciplinárne odmenený bol 5-krát, naposledy dňa 04.06.1999, najmä za vykonávanie prác pre ústav .

Počas výkonu trestu v tunajšom ústave bol uvedený odsúdený 6-krát hospitalizovaný na psychiatrickom oddelení Nemocnice pre obvinených a odsúdených v Trenčíne. Väčšinou to bolo pre poruchy správania a prejavy agresivity, ktoré sa stupňovali, celkový neklud, nespavosť, heteroagresívne a nezvládnuteľné správanie. Po stabilizovaní správania a medikácii bol vždy premiestnený naspäť do ústavu Leopoldov. Užívanie liekov je pravidelné a je pod dohľadom ústavného psychiatra.

V súčasnej dobe je uvedený odsúdený ubytovaný na oddiele doživotných trestov, je ubytovaný samostatne, je zaradený v diferenciačnej podskupine „D1“ a má vytvorené vhodné

podmienky na výkon doživotného trestu v súlade so zákonom o výkone trestu odňatia slobody.

K odseku 78 – CPT odporúča, aby slovenské úrady zásadne prehodnotili režim aplikovaný odsúdeným na doživotie s cieľom ustúpiť od súčasnej politiky mať týchto odsúdených zamknutých väčšinu času na cele a nejakým spôsobom ich integrovať do hlavného prúdu väzenskej populácie.

Ďalej CPT odporúča, aby boli vykonané vhodné kroky na poskytnutie zmyslu dobe uväznenia odsúdeným na doživotie tým, že sa bude významne investovať do štruktúrovaných aktivít dlhodobej povahy (obzvlášť práca s odbornou hodnotou a vzdelávanie).

Okrem toho CPT odporúča, aby sa plne zaviedla a ďalej rozvíjala diferenciácia režimu D2; aby sa stanovili jasné kritériá na povýšenie do a degradáciu z lepšieho režimu; a s ohľadom na odsek 72 zvýšiť frekvenciu diskusií, na ktorých sa hovorí o preradovaní odsúdených na doživotie.

Berúc do úvahy široké spektrum osobností páchatel'ov v sociálnej skupine odsúdených na doživotie a využitím množstva poznatkov, ktoré boli získané z osobných spisov odsúdených, znaleckých posudkov z oblastí práva, psychológie a psychiatrie vykonaných na páchatel'och pred vynesení rozsudku, z psychologických vyšetrení, z názorov, podnetov a skúseností pedagógov, psychológa, sociálneho pracovníka a ostatného väzenského personálu, ktorý prichádza do priameho styku s odsúdenými, a tiež s využitím cielených individuálnych rozhovorov s odsúdenými je možné vymedziť skupiny odsúdených s nasledovnou charakteristikou:

Zločinecké typy - spáchali obzvlášť závažný úmyselný trestný čin, na ktorý sa pripravovali, alebo trestnú činnosť páchali ako členovia organizovanej skupiny, boli opakovane vo výkone trestu za násilné trestné činy, sú silne protispoločensky zameraní so zamietavým postojom k výkonu trestu. Vyznačujú sa vysokým stupňom egocentrizmu, zvýšenou senzitivitou, emočnou dráždivosťou, malou sebakritičnosťou a často i málo obsažným myslením. Prejavujú fyzickú agresiu, krutosť voči svojmu okoliu, hostilitu, vzdor, neochotu a nízku frustračnú toleranciu. Ich abnormná osobnostná štruktúra znamená trvalý neovplyvniteľný stav, nejedná sa o deviáciu a stav odsúdených nedosahuje chorobnú úroveň. Výkon trestu odňatia slobody z hľadiska svojho účelu u týchto odsúdených plní funkciu izolácie od spoločnosti. Resocializačná prognóza je obzvlášť sťažená, hlavne pre ich záporne orientovanú osobnostnú štruktúru. Program zaobchádzania je zameraný na udržiavanie fyzického a psychického zdravia, čo v praxi znamená, aby títo odsúdení neunikali do negativizmu, k nekontrolovateľnej agresii, sebapoškodzovaniu a podobne.

Odsúdení s výraznou poruchou osobnosti - spáchali obzvlášť závažný úmyselný trestný čin, u ktorých bola zistená výrazná psychická porucha (*sadizmus, masochizmus, pedofília a pod.*). Porucha osobnosti sa u nich prejavuje impulzívnym správaním, afektívnou instabilitou, rýchlymi zmenami nálady a tendenciou k silnej depresii a úzkosti. Je predpoklad, že ich kriminálne správanie (*porucha správania*) pramení práve v zníženej schopnosti kontrolovať vlastné impulzy. Vážnosť poruchy sa prejavuje nielen vážnosťou prečinov, ale tiež pretrvávaním a opakovaním. Z pohľadu psychológie, sexuológie, ale i pedagogiky sa dajú títo odsúdení označiť ako najohrozenejší a zároveň najrizikovejší práve z dôvodu pretrvávania ich psychickej poruchy i počas výkonu trestu odňatia slobody. Je to skupina odsúdených, ktorí vyžadujú prítomnosť špecialistov a primerane vyškolený personál.

Situační páchatelia - spáchali obzvlášť závažný úmyselný trestný čin, u ktorých bola zistená prítomnosť omamných látok, trestný čin spáchali v afektívnom stave, alebo konali pod vplyvom intenzívnych emócií. Spravidla sa jedná o prvotrestaných páchatel'ov, alebo páchatel'ov s minimálnou trestnou minulosťou a neradia sa ku kriminálne narušenej väzenskej klientele. Táto skupina odsúdených je najprispôsobivejšia, uvedomujú si mieru zavinenia, akceptujú trest a sú spravidla zaradení v diferenciacnej podskupine „D2“. Resocializačná prognóza je u týchto odsúdených najpriaznivejšia pre minimálnu kriminálnu narušenosť, primeranú osobnostnú štruktúru a záujem a ochotu spolupracovať. Program zaobchádzania je cielene zameraný na rozvoj osobnosti, hodnotovú orientáciu a sociálnu oporu, s prihliadnutím na minimalizáciu negatívnych vplyvov dlhodobého pobytu vo výkone trestu.

Podmienky umiestňovania odsúdených do diferenciacnej podskupiny „D2“ v rámci výkonu doživotného trestu v podmienkach špecializovaného výkonu trestu sú zadefinované v § 78 ods. 4 a 5 PVTOS obdobne, ako je zadefinovaná vnútorná diferenciacia v ustanoveniach § 9 až 22 PVTOS. Program zaobchádzania sa vypracuje a vyhodnocuje v zmysle ustanovení § 23 až 27 PVTOS u všetkých odsúdených a v dostatočnom rozsahu mapuje priebeh výkonu trestu a dosiahnuté zmeny v správaní u odsúdených umiestnených v štandardnom výkone trestu, ako aj u odsúdených umiestnených v oddiele doživotných trestov. Frekvencia vyhodnocovania pobytu odsúdeného v diferenciacnej podskupine „D1“ „D2“ ako i v ostatných diferenciacných skupinách je daná ustanovením § 26 ods. 1 a 5 PVTOS (prehodnotenie plnenia programu zaobchádzania sa vyhodnocuje do šiestich mesiacov a u odsúdeného s dĺžkou trestu nad päť rokov sa po vykonaní troch rokov trestu vypracuje hodnotenie plnenia programu zaobchádzania raz za 12 mesiacov). Zmena programu zaobchádzania, najmä pri krízových stavoch odsúdeného alebo výrazných zmenách správania, sa rieši individuálnym spôsobom aktuálne.

K odseku 80 – CPT odporúča vykonať kroky na poskytnutie právnych ustanovení týkajúcich sa zreteľného umiestňovania na oddiel s bezpečnostným režimom.

Do OBR sa v súlade s § 81 ods. 1 zákona o VTOS:

- a) odsúdený, ktorý sústavne porušuje ústavný poriadok, odmieta plniť svoje povinnosti, pôsobí na ostatných odsúdených v rozpore s účelom výkonu trestu, ohrozuje bezpečnosť príslušníkov zboru, odsúdených alebo iných osôb, ušiel z výkonu trestu, o útek sa pokúsil alebo ho pripravoval,
- b) odsúdený, proti ktorému sa vedie trestné stíhanie, je splnený dôvod väzby a súd rozhodol o primeranom uplatnení obmedzení,
- c) odsúdený, ktorý svojim nezvládateľným agresívnym správaním ohrozuje svoje zdravie alebo život,
- d) odsúdený, ktorému uložil trest medzinárodný súd a výkon trestu sa má vykonať na území Slovenskej republiky.

Do OBR v súlade s § 81 ods. 2 zákona o VTOS možno umiestniť odsúdeného:

- a) za obzvlášť závažný zločin, ktorý vykonal ako člen organizovanej, zločineckej alebo teroristickej skupiny a z preventívno-bezpečnostných dôvodov,
- b) ktorý je navrhnutý na disciplinárne potrestanie pre porušenie ústavného poriadku, je podozrivý, že sa dopustil trestného činu, a je predpoklad, že by mohol zmariť riadne vyšetrenie veci, bude vo svojej protiprávnej činnosti pokračovať, alebo ak boli voči nemu použité donucovacie prostriedky; takýto odsúdený môže byť umiestnený do oddielu na nevyhnutný čas, najviac však na 24 hodín.

O umiestnení odsúdeného do OBR v súlade s § 81 ods. 3 zákona o VTOS rozhoduje riaditeľ ústavu, to neplatí, ak ide o odsúdeného uvedeného v odseku 1 písm. d). Zaradovanie odsúdených do OBR realizuje riaditeľ ústavu na návrh komisie, ktorá pri vypracovaní návrhu na umiestnenie do tohto oddielu spolupracuje s viacerými odborníkmi a špecialistami v ústave (napr. s psychológom, psychiatrom, sociálnym pracovníkom, pedagógom). Až na základe odporúčania tejto komisie a v súlade s § 81 ods. 1, 2 zákona o VTOS umiestni odsúdeného do OBR.

K odseku 81 – CPT odporúča, aby:

- *odsúdený, ktorého sa týka umiestnenie do bezpečnostnej cely/oddielu s bezpečnostným režimom, alebo ktorý je umiestnený v bezpečnostnej cele/oddielu s bezpečnostným režimom, alebo ktorému sa takéto umiestnenie predlžuje, dostal príležitosť vyjadriť svoj názor na vec po tom, ako bol písomne informovaný o dôvodoch takéhoto opatrenia (rozumie sa, že na základe špecifických detailov od odsúdeného týkajúcich sa bezpečnosti môže existovať dostatočné odôvodnenie na odopretie umiestnenia)*
- *umiestnenie odsúdeného do bezpečnostnej cely/oddielu s bezpečnostným režimom bolo pravidelne celkovo prehodnocované (najlepšie štvrt'ročne). uvedené prehodnocovanie sa má týkať obvinených aj odsúdených;*
- *odsúdení mali právo odvolať sa na nezávislý úrad voči uloženiu alebo predĺženiu umiestnenia do bezpečnostnej cely/oddielu s bezpečnostným režimom.*

Vo výkone väzby sa do bezpečnostnej cely obvinení umiestňujú v súlade s ustanovením § 7 ods. 4 zákona č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby v znení zákona č. 127/2008 Z. z., ak sa správajú agresívne, porušujú ústavný poriadok, ohrozujú bezpečnosť v ústave alebo sú stíhaní pre trestné činy uvedené v § 47 ods. 2 Trestného zákona, za ktoré je možné uloženie trestu odňatia slobody až na doživotie. Personál zabezpečujúci zaobchádzanie s obvinenými zaznamenáva v ich dokumentácii všetky prejavy správania tak, aby v prípade potreby mohli byť podkladom pre takéto umiestnenie. Obdobne sú dôvody umiestnenia odsúdeného do oddielu s bezpečnostným režimom uvádzané v jeho dokumentácii, pričom rozhodnutie riaditeľa po komisii je zaznamenávané na predpísanom tlačive. Rozhodnutie o umiestnení do oddielu s bezpečnostným režimom na základe zákonom daných dôvodov považujeme za transparentné a štandardné uplatňovanie diferenciacie odsúdených.

Legislatívnu úpravu umiestňovania do bezpečnostnej cely a oddielu s bezpečnostným režimom považuje zbor za dostatočnú vrátane záruk, že takéto umiestnenie nebude zneužitá. Väzené osoby majú možnosť obrátiť sa so sťažnosťou na prokurátora vykonávajúceho v ústave dozor nad dodržiavaním zákonnosti v ústave ako aj celú radu ďalších orgánov a organizácií. Takisto je ich právom požiadať o poskytnutie písomnej informácie a povinnosťou ústavu mu takúto informáciu poskytnúť.

V snahe naďalej zlepšovať prístup k väzneným osobám však bude zbor vdáchní, ak CPT sprostredkuje zboru kontakty na krajiny s odporúčaným uplatňovaním praxe, kedy je väznená osoba písomne upovedomovaná o rozhodnutí umiestňujúceho orgánu o jeho ubytovaní v konkrétnej cele v ústave, osobitne ak sa jedná o členov organizovaných zločineckých alebo teroristických skupín, alebo kedy má väznená osoba právo určené ubytovanie odmietnuť s následným postupom v prípade, že správa väznice nenájde s odsúdenou osobou obojstranne uspokojivé riešenie umiestnenia na celu, aby sme u týchto mohli takúto prax overiť a prípadne prevziať do slovenského väzenského systému.

Zbor akceptuje odporúčanie CPT smerujúce k zlepšeniu zručností väzenského personálu vykonávajúceho službu v oddieloch s bezpečnostným režimom, zvýšenia dozoru nad celami, v ktorých sú ubytovaní rizikovní odsúdení a zvýšeniu frekvencie návštev rizikových odsúdených psychológom, v prípade potreby psychiatrom.

K odseku 84 – CPT odporúča, aby slovenské úrady vykonali opatrenia na zaistenie adekvátnej zdravotnej starostlivosti pre odsúdených na oddiele s bezpečnostným režimom v ústave Leopoldov. Uvedené opatrenia majú zahŕňať základné školenie personálu pracujúceho na oddiele s bezpečnostným režimom o relevantných otázkach duševného zdravia; zvýšený dozor personálu nad odsúdenými; úpravu ciel, v ktorých sú ubytovaní duševne chorí odsúdení tak, aby sa znížilo riziko sebapoškodzovania; a zvýšiť prítomnosť psychiatra na oddiele a zaviesť psychiatrický tím. Ďalej CPT odporúča, aby slovenské úrady vytvorili zariadenia vhodné na umiestnenie duševne chorých odsúdených, akí sú momentálne ubytovaní na oddiele s bezpečnostným režimom v ústave Leopoldov.

Počas návštevy CPT a takisto v súčasnej dobe je v ústave Leopoldov podľa tabuľkových počtov príslušníkov vytvorené 1 funkčné miesto psychiatra na cca 1100 obvinených a odsúdených. Zbor súhlasí s konštatovaním členov delegácie, že jeden psychiater na počet obvinených a odsúdených v ústave Leopoldov a takisto na počet špecializovaných oddielov je nedostačujúci. Hlavnou náplňou služobnej činnosti psychiatra je jeho pôsobenie na oddiele výkonu ochranných liečení (protialkoholické a protitoxikomanické liečenie). Harmonogram činnosti psychiatra je nasledovný:

- pondelok	- výkon ochranných liečení,
- utorok	- oddelenie výkonu väzby a oddelenie výkonu trestu,
- streda	- výkon ochranných liečení,
- štvrtok	- oddelenie výkonu trestu,
- piatok	- výkon ochranných liečení.

Podľa uvedeného je zřejmé, že odsúdeným v ODT a OBR sa psychiater v plnej miere môže venovať iba jeden deň v týždni a v ostatných dňoch v závislosti od potreby riešiť individuálne krízové stavy odsúdených. Okrem psychiatra sa na zaobchádzaní s odsúdenými v OBR a ODT podieľa špecializovaný tím v zložení: psychológ, špeciálny pedagóg a sociálny pracovník. Vytvorenie psychiatrického tímu na týchto oddieloch je podmienené vytvorením nových funkčných miest, ekonomickým zabezpečením, čo nezávisí iba od ústavu Leopoldov.

Podmienky ubytovania odsúdených v OBR sú plne v súlade so zákonom o VTOS. Zabrániť odsúdeným v sebapoškodení vhodnou úpravou ciel je možné iba novelizáciou uvedeného zákona. Odsúdený, ktorý svojim správaním ohrozuje svoje zdravie alebo život, môže byť v súlade s § 81 ods. 4 zákona o VTOS umiestnený do kompenzačnej miestnosti; o takomto umiestnení rozhoduje riaditeľ ústavu na odporúčanie lekára. Kompenzačná miestnosť je špeciálne upravená tak, aby si odsúdený nemohol spôsobiť ujmu na zdraví. Do kompenzačnej miestnosti sa umiestni odsúdený na dobu do skončenia príznakov jeho správania, ktorým by mohol ohroziť svoj život, zdravie alebo život inej osoby. Kompenzačná miestnosť neslúži na ubytovanie odsúdeného. Na jednej strane CPT porovnáva podmienky ubytovania v OBR s podmienkami v samoväzbe a na druhej strane požaduje takú úpravu ciel, aby sa znížilo riziko sebapoškodenia týchto osôb, čo v podstate vyžaduje úpravu cely tak, aby bola podobná kompenzačnej miestnosti.

Základné školenie personálu pracujúceho v OBR o relevantných otázkach duševného zdravia a témy súvisiace s problematikou automutilácie, agresivity, porúch osobnosti, abnormných reakcií, samovrážd a pod., budú zapracované do plánu odbornozdokonaľovacieho školenia príslušníkov ústavu Leopoldov vo výcvikovom roku 2010.

Odsúdení na OBR nevyžadujú paušálne psychiatrickú starostlivosť. Medzi hlavné diagnózy odsúdených na tomto oddiele patria poruchy osobnosti (psychopatie) a v štádiu kompenzácie týchto porúch nie je potrebná liečba. Je dobré poznamenať, že problémoví a dekompenzovaní pacienti dostávajú adekvátnu liečbu a sú psychiatricky dispenzarizovaní.

K odseku 85 – CPT si želá dostať do dvoch mesiacov potvrdenie, že odsúdený spomínaný v odseku 85 bol umiestnený do normálnej cely.

Odsúdený bol umiestnený do oddielu s bezpečnostným režimom v súlade s § 81 ods. 1 písm. a) a c) zákona o VTOS, kedy sa do oddielu s bezpečnostným režimom umiestni odsúdený, ktorý sústavne porušuje ústavný poriadok, odmieta plniť svoje povinnosti a odsúdený, ktorý svojim nevládnuteľným agresívnym správaním ohrozuje svoje zdravie alebo život.

Dňa 04.01.2009 o 19.15 hod. v priestoroch ústavu Leopoldov v objekte č. 20 - Hrad na VIII. oddiele - oddiele s bezpečnostným režimom, založil odsúdený úmyselne požiar v cele, v ktorej bol umiestnený.

Na základe vzniknutej udalosti bol odsúdený v zmysle § 8 ods. 4 písm. b) zákona o VTOS samostatne ubytovaný v priestoroch VI. oddielu v objekte č. 20 - Hrad. V týchto náhradných priestoroch (počas rekonštrukcie znehodnotenej cely) bol odsúdený ubytovaný aj počas návštevy delegácie CPT.

V súčasnej dobe je uvedený odsúdený ubytovaný na oddiele s bezpečnostným režimom v normálnej cele v súlade s § 81 ods. 1 písm. a), c) zákona o VTOS, kde má vytvorené adekvátne podmienky k výkonu trestu.

K odseku 86 – CPT požaduje nedostatky opísané v odseku 86 týkajúce sa materiálnych podmienok pre obvinených v ústave Košice je potrebné odstrániť; obzvlášť je potrebné odstrániť kovové clony na niektorých celových oknách alebo nájsť iné riešenie na zabezpečenie adekvátneho prístupu k prírodnému svetlu.

V Ústave na výkon väzby a Ústave na výkon trestu odňatia slobody v Košiciach (ďalej len „ústav“) a to konkrétne v objekte výkonu väzby a výkonu trestu odňatia slobody na oknách ciel a izieb z vonkajšej strany nie sú žiadne kovové clony. Okná ciel obvinených a izieb odsúdených sú vybavené len kovovým rámom, ktorý slúži ako držiak drôteného skla, ktoré zabezpečuje dostatok svetla v každej cele. Členom CPT bolo vysvetlené, že sa nejedná o žiadne kovové clony a taktiež im bol názorne ukázaný objekt. Po týchto úkonoch nemal CPT pripomienky, avšak napriek tomu sa to v správe CPT objavilo ako nedostatok. Je potrebné podotknúť, že tieto rámy v žiadnom prípade nezabraňujú prieniku dostatočného svetla do ciel a izieb. Prípadné odstránenie rámov (vzhľadom na náročnosť demontáže - táto je možná iba dodávateľským spôsobom) predstavuje finančné náklady min. 8.298 EUR (250 000 SKK). Vzhľadom na nedostatočné finančné zdroje nebola daná akcia doposiaľ zahrnutá do investičnej výstavby pre príslušné roky.

Projektová dokumentácia akcie „Stavebné úpravy ciel objektu výkonu väzby“ bola dodávateľsky vypracovaná v mesiaci október 2005. Ústav následne v procese prípravy rozpočtu roka 2006 požadoval o zaradenie predmetnej akcie do Registra kapitálových

výdavkov už pre rok 2006. Vzhľadom na napätosť rozpočtu Zboru väzenskej a justičnej stráže - táto akcia nebola zaradená do Registra kapitálových výdavkov, tak v roku 2006, ako aj v roku 2007.

Stavebné náklady akcie „Stavebné úpravy ciel výkonu väzby“ predstavujú členenie na 2 etapy:

1. etapa - rozpočtový náklad	- 438.160 € (13,2 milióna Sk);
2. etapa - rozpočtový náklad	- 53.110 € (1,6 milióna Sk).

Spolu náklady: 491.270 € (14,8 milióna Sk)

Tieto uvádzané náklady sú v cenovej úrovni roka 2005.

Delenie predmetnej akcie na uvádzané etapy vychádza so záväzného stanoviska námestníka generálnej riaditeľky pre ekonomické veci - prípis č. j.: GR ZVJS-160/32-2005 zo dňa 20.07.2005.

Uvedenú akciu ústav plánoval aj v rámci „Zámeru modernizácií, rekonštrukcií a opráv nehnuteľného majetku a využitie objektivej sústav - pre roky 2007 až 2011“ - prípis č. j.: ÚVVaÚVTOS-39/32-2006 zo dňa 03.10.2006.

Projekt zahŕňa vytvorenie novej hygienickej bunky s WC, umývadlom a sprchou, zároveň odvetranie daných priestorov a priestorov chodieb celého objektu výkonu väzby stavebnicovou VZT jednotkou.

Uvedenú akciu ústav plánoval rovnako aj v Návrhu rozpočtu ústavu na roky 2008 - 2010, pod č. ÚVVaÚVTOS-32/2007 zo dňa 14.05.2007, ako aj v Návrhu investičných zámerov ústavu na roky 2009 - 2011, pod č. ÚVVaÚVTOS-5/32-2008, zo dňa 07.02.2008 a v Návrhu investičných zámerov ústavu na obdobie troch rokov 2010 - 2012 zo dňa 03.04.2009.

Vzhľadom na ekonomickú situáciu, spomínaná akcia nebola doposiaľ zaradená na realizáciu.

K odseku 86 – *Pokiaľ ide o mladistvých, ktorí sú vo výnimočných prípadoch zadržaní v zariadeniach pre dospelých, CPT odporúča, aby slovenské úrady podnikli potrebné kroky v zmysle poznámok uvedených v odseku 87.*

Umiestňovanie mladistvých obvinených je v súlade odporúčaní CPT legislatívne dostatočne upravené v ustanovení § 7 zákona č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby v znení zákona č. 127/2008 Z. z. vrátane možností pre aplikáciu výnimiek pri prípadnom ubytovaní s dospelými. Prax priniesla poznatky o pozitívach prípadoch spoločného umiestnenia mladistvých s vhodne selektovanými dospelými, ktoré sa ukazujú byť z viacerých hľadísk podstatne prospešnejšie najmä pre mladistvého, a to z hľadiska obmedzenia negatívnych vplyvov uväznenia. Ide o prípady, kedy umiestnenie mladistvého s menej narušenými dospelými je menej devastujúce, ako umiestnenie výhradne v komunite rovesníkov. Generálne riaditeľstvo zboru venuje umiestňovaniu mladistvých sústavnú náležitú pozornosť a vedie ústavy k tomu, aby akýkoľvek prípad umiestnenia mladistvého s dospelým bol dôsledne zvažovaný, riadne odôvodňovaný a uvedený aj v písomnej podobe a priebežne prehodnotený.

K výhrade umiestňovania mladistvých v ústavoch s dospelými uvádzame, že ide iba o mladistvých obvinených, ktorí sú umiestňovaní do ústavov na výkon väzby. Mladiství odsúdení muži vykonávajú trest v Ústave na výkon trestu odňatia slobody pre mladistvých v Sučanoch. Nakoľko mladistvých odsúdených žien je v podmienkach Slovenskej republiky veľmi málo – aktuálny stav dňa 7. 10. 2009 bol, že žiadna mladistvá žena sa nenachádzala vo výkone trestu odňatia slobody, teda nie je možné zriadiť pre ne osobitný ústav alebo oddelenie. Podobne je to so stavom mladistvých obvinených v ústavoch na výkon väzby.

Takže v niektorých ústavoch na výkon väzby nie je možné zriadiť samostatné oddelenie iba pre mladistvých. Zdôrazňujeme, že umiestnenie mladistvého s dospelým na cele je výnimočné a vždy musí byť zdôvodnené. V systéme zaobchádzania sa zo strany personálu venuje sústavná pozornosť ochrane práv a záujmov mladistvých obvinených i odsúdených a eliminujú sa všetky riziká vyplývajúce z prípadných kontaktov s dospelými väzňami.

K odseku 88 – CPT vyzýva slovenské úrady, aby zabezpečili, že mladistvým v ústave Košice bude poskytnutá vhodná strava (odsek 88).

Strava sa pre obvinených a odsúdených, tak ako aj pre obvinených mladistvých v ústave pripravuje v zmysle Rozkazu ministra spravodlivosti Slovenskej republiky č. 4/2009 Z. r. o stravovaní v zbere a Rozkazu ministra spravodlivosti Slovenskej republiky č. 12/2007 Z. r. o peňažných limitoch na prípravu stravy v zbere. Strava sa pripravuje, podľa služobným lekárom schválených jedálnych lístkov, receptúr jedál v spoločnom stravovaní, peňažných limitov na prípravu stravy a počtov stravníkov v rozsahu priznaných stravných dávok. Stravnou dávkou sa rozumie množstvo stravy, ktoré sa obvinenému alebo odsúdenému poskytuje podľa vekovej kategórie, zdravotného stavu a zaradenia do práce. Množstvo potravín ktoré zodpovedá jednotlivým stravným dávkam je uvedené v odporúčaných dávkach potravín (príloha č. 2, Rozkazu ministra spravodlivosti Slovenskej republiky č. 4/2009 Z. r. o stravovaní v zbere).

Peňažný limit na prípravu stravy pre nepracujúcich obvinených a odsúdených mladistvých je: raňajky: 0,51 €, obed: 0,67 € a večera 0,50 €. V zmysle § 21, ods. 8 Rozkazu ministra spravodlivosti Slovenskej republiky č. 4/2009 Z. r. o stravovaní v zbere, patrí všetkým nepracujúcim obvineným a odsúdeným mladistvým prídavok stravy v hodnote 0,23 €, ktorý je mladistvým podávaný vo forme mlieka, resp. mliečnych výrobkov.

V tejto súvislosti je potrebné podotknúť, že členovia delegácie CPT sa vo svojom tvrdení o poskytovaní nedostatočnej stravy pre mladistvých obvinených opierali iba o tvrdenia týchto osôb. Počas návštevy CPT v ústave Košice strava pre mladistvých z hľadiska skladby a množstva ani v jedinom prípade nebola skontrolovaná, prevážená a ani vizuálne preverená.

K odseku 90 – CPT odporúča, aby cely, ktoré majú skutočne rovnaké usporiadanie ako tie, ktoré delegácia videla v ústave Košice, neboli pred úpravou využívané na dlhodobé zadržanie alebo zadržanie osôb s rizikom samovraždy.

- CPT by rád dostal kópiu predpisu týkajúceho sa používania bezpečnostných ciel v ústavoch na výkon väzby

- CPT by tiež rád dostal v náležitom čase potvrdenie toho, že bezpečnostné cely v ústavoch na výkon väzby boli upravené a taktiež podrobný opis ich nového usporiadania.

Bezpečnostné cely v ústavoch na výkon väzby sa budú upravovať postupne v rokoch 2010 až 2012. Predmetná úprava bezpečnostných ciel je však závislá na pridelených finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu.

Predbežný plán na úpravu bezpečnostných ciel v ústavoch zboru:

rok 2010

1. Ústav na výkon väzby Žilina

2. Ústav na výkon väzby a Ústav na výkon trestu odňatia slobody Košice
3. Ústav na výkon väzby Levoča

rok 2011

1. Ústav na výkon väzby Bratislava
2. Ústav na výkon trestu odňatia slobody a Ústav na výkon väzby Ilava
3. Ústav na výkon väzby Banská Bystrica

rok 2012

1. Ústav na výkon väzby Nitra
2. Ústav na výkon väzby Prešov
3. Ústav na výkon trestu odňatia slobody a Ústav na výkon väzby Leopoldov
4. Nemocnica pre obvinených a odsúdených a ÚVTOS Trenčín

Ústav Košice: Obvinený bol na cele č. 105 umiestnený od 4.3.2009. Z jeho strany nebol personálu ústavu podaný podnet týkajúci sa zlého stavu postele na tejto cele. Pri príchode členov CPT na celu a zistení uvedeného stavu bol tento problém ihneď vyriešený.

Bezpečnostné cely č.105, 116 a 305 boli v ústave využívané výhradne na umiestnenie obzvlášť nebezpečných obvinených. Obvinená, ktorá spáchala samovraždu dňa 31.05.2008 bola umiestnená do bezpečnostnej cely na základe rozhodnutia riaditeľa ústavu z bezpečnostných dôvodov. Svojim agresívnym konaním sa stala nebezpečnou voči svojmu okoliu a to voči obvineným ženám, ktoré boli pred týmto umiestnením spolu s ňou umiestnené na cele a tiež pre personál ústavu. Z uvedeného dôvodu bola obvinená umiestnená do bezpečnostnej cely a bola jej venovaná zvýšená pozornosť jednak zo strany zdravotníckeho personálu, ako aj zo strany psychológa a referentov na oddelení výkonu väzby.

Technické zabezpečenie bezpečnostných ciel č. 105, 116 a 305 bolo dňa 20.5.2009 odstránené na základe pokynu generálnej riaditeľky.

Umiestňovanie obvinených do bezpečnostných ciel je v ústavoch na výkon väzby realizované v súlade s ustanovením § 7 ods. 4 a § 12 ods. 6 zákona č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby v znení zákona č. 127/2008 Z. z.

V období január – september roku 2009 bolo v ústavoch na výkon väzby v bezpečnostných celách umiestnených 450 obvinených, čo je približne 17 % z počtu 2662 obvinených v tomto období predvedených do výkonu väzby. Umiestňovanie obvinených v ústavoch na výkon väzby do bezpečnostných ciel je realizované z preventívno-bezpečnostných dôvodov s cieľom predchádzať riziku ohrozenia zdravia alebo života obvineného, resp. spoluobvineného.

K odseku 91 – CPT by bol rád informovaný o plánoch uvedenia nového oddielu so zmierneným režimom pre ženy a mladistvých v ústave Ilava do činnosti a o navrhovanom režime.

Uvedenie do činnosti oddielu so zmierneným režimom pre ženy a mladistvých v ústave Ilava sa plánuje po ukončení realizácie signálno-bezpečnostnej techniky v objekte č. 5 pravdepodobne 1. februára 2010 a bude realizovaný v súlade so zákonom.

K odseku 92 – CPT odporúča odstrániť nedostatky opísané v odseku 92 týkajúce sa životných podmienok odsúdených v ústave Ilava.

Objekt č. 6 ústavu Ilava, v ktorom sa vykonáva trest v maximálnom a strednom stupni stráženia má k dispozícii len veľkokapacitné cely (kapacity od 15 do 30 osôb). Objekt ako taký slúžil pôvodne ako kláštor a na účely výkonu trestu bol daný k dispozícii od roku 1856. Objekt a jeho okolie prechádzalo do 90.rokov 20.storočia nekonceptnými stavebnými úpravami. Pristavenie rôznych skladov a výrobných prevádzok v tesnosti na ubytovacie priestory malo za následok obmedzenie slnečného svetla do ciel. Súčasne nevyhovoval stav a počet sociálnych zariadení v celách.

Tento stav začal komplexne riešiť v roku 2005, kedy sa začalo z rekonštrukciou ciel na III. nadzemnom podlaží objektu č.6. Súčasťou rekonštrukcie bolo aj prebudovanie a zvýšenie počtu sociálnych zariadení v cele.

V čase návštevy CPT boli rekonštrukčné práce na uvedenom podlaží ukončené a boli tam ubytovaní odsúdení v strednom stupni stráženia, kde CPT konštatoval primerané materiálne podmienky vo všetkých ohľadoch. V čase návštevy CPT boli zrekonštruované ešte nasledovné cely:

- II. podlažie : cely č.108, 111, 112, 114, 120, 121, 122 a 127
- I. podlažie : cely č.9, 10 a cely nástupné oddielu, cely č.43 rekonštrukcia započatá

V súčasnosti je potrebné ešte zrekonštruovať celkovo 6 veľkokapacitných ciel, kde v súčasnosti vykonávajú trest odsúdení v maximálnom stupni stráženia, a to v závislosti od výšky pridelených finančných prostriedkov.

V celách sa počas neprítomnosti odsúdených (boli na pracovisku) pristúpilo k šetreniu elektrickej energie v zmysle prijatých opatrení mat. č. ÚVTOS a ÚVV 3-14/3-2009 zo dňa 27.2.2009 na základe úloh na dodržiavanie opatrení prijatých v súvislosti s viazaním výdavkov kapitoly Ministerstva spravodlivosti SR, ozbrojená časť Zbor väzenskej a justičnej stráže, program 070 Väzenstvo.

CPT taktiež vyzýva slovenské úrady, aby prehodnotili opatrenia týkajúce sa sprchovania v ústave Ilava.

V objekte č.6 sa sprchovanie realizuje v zmysle všeobecne platných noriem, minimálne dvakrát do týždňa po jednotlivých sektoroch. Každý sektor má jeden priestor pre sprchovanie, ktorý pozostáva z dvoch častí, a to šatne a samotnej sprchy. Sprcha je vybavená ôsmymi až desiatimi ružicami a sprchovanie prebieha postupne v skupinách podľa počtu sprchovacích ružíc.

K odseku 94 – CPT vyzýva slovenské úrady, aby vykonali rezolútne kroky na to, aby bol všetkým obvineným poskytnutý režim zmysluplných aktivít, akými sú združovacie aktivity, vzdelávanie a šport. Dospelým obvineným má byť ponúknutá aj práca, pokiaľ možno s odbornou hodnotou. Zvláštne úsilie je potrebné venovať tomu, aby bol obvineným mladistvým garantovaný režim upravený podľa ich potrieb; uvedené má zahŕňať vzdelávanie a športové aktivity. Je potrebné navrhnúť akčný plán pre implementáciu tohto odporúčania.

Od nadobudnutia účinnosti zákona č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby (1. júla 2006) ústavy na výkon väzby priebežne pokračujú vo vytváraní primeraných podmienok na uskutočňovanie vzdelávacích, osvetových, záujmových a športových aktivít obvinených. Ponuka aktivít je v ústavov sprístupňovaná obvineným prostredníctvom ponukových listov. Obvinení majú možnosť výpožičiek knižných titulov rôznych žánrov z ústavnej knižnice, resp. prístupu k všeobecne záväzným právnym predpisom v čítárni ústavnej knižnice, počúvania rozhlasového a sledovania televízneho vysielania, resp. videofilmov v čase určenom v ústavnom poriadku.

V ÚVTOS a ÚVV v Leopoldove a v ÚVV v Nitre bol v r. 2008 v spolupráci s Občianskym združením Euroedukation zrealizovaný spoločný projekt pre osoby vo výkone väzby a výkone trestu odňatia slobody so zameraním na „Zlepšovanie životných podmienok a zamestnateľnosti osôb pripravujúcich sa na návrat z výkonu väzby a výkonu trestu odňatia slobody prostredníctvom rozvoja všeobecných a odborných znalostí a zručností“. V ÚVTOS a ÚVV v Leopoldove bol realizovaný kombinovaný kurz – PC a anglického jazyka, ktorého sa zúčastnilo 21 obvinených. Uvedený kurz ukončilo 10 obvinených, ktorí o absolvovaní kurzu získali osvedčenie. V ÚVV v Nitre bol v rámci uvedeného projektu realizovaný počítačový kurz, ktorého sa zúčastnilo 40 obvinených, ktorí o absolvovaní kurzu získali osvedčenie.

Povinná školská dochádzka obvinených je v ústavoch na výkon väzby zabezpečovaná v súlade so zákonom č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov ústavy na výkon väzby. V školskom roku 2008/2009 bola povinná školská dochádzka zabezpečovaná všetkým 28 obvineným, ktorí ju nemali ukončenú. V ústavoch na výkon väzby bolo v r. 2008 pre obvinených zorganizovaných spolu 115 aktivít ďalších foriem vzdelávania, resp. osvetových aktivít, ktorých sa zúčastnilo spolu 1086 obvinených, z toho bolo 645 dospelých obvinených a 441 mladistvých obvinených. Jednalo sa najmä o prednášky (napr. o zákone o výkone väzby, poriadku výkonu väzby, spoločenská etiketa, tabakizmus, drogy, alkoholizmus a prevencia, zavedenie eura v Slovenskej republike), poznávacie kvízy (napr. spoločenskovedný vedomostný kvíz). Obvineným je v ústavoch na výkon väzby umožnená individuálna forma štúdia z materiálov dostupných v ústave, resp. ktoré môžu byť obvineným doručené prostredníctvom balíka obsahujúce študijné materiály a literatúru. V rámci záujmovej činnosti majú obvinení možnosť vypožičania spoločenských hier (šach, dáma, ...), obvineným je poskytovaný materiál na ručné práce (napr. vyšívanie,...) – obvinení vyrábajú rozmanité príležitostné ozdoby, ktoré sú podľa tematického zamerania využívané na výzdobu priestorov ústavu. V ústavoch na výkon väzby je obvineným umožnená aj záujmová činnosť individuálnou formou; v tomto prípade môže obvinený využiť na materiálne zabezpečenie formu balíka obsahujúce veci na záujmovú činnosť. V ústavoch boli zorganizované rôzne záujmové aktivity, napr. turnaje v šachu, dáme, stolom futbale, výstavy výtvarných prác, výroba príležitostných ozdôb. Uvedených aktivít sa zúčastnilo 242 obvinených. Vo väčšine ústavov na výkon väzby majú obvinení možnosť športových aktivít počas vychádzok vo vonkajších priestoroch ústavov (futbal, nohejbal, basketbal, ...) alebo v určenom čase vo vnútorných priestoroch ústavu (stolný tenis, cvičenie v posilňovni, ...). Okrem dennej ponuky aktivít športovej činnosti sú v ústavoch na výkon väzby pre obvinených zorganizované turnaje v stolnom tenise, nohejbale a silových disciplínach (pretláčanie rukou, tlak s činkou, kliky), ktorých sa v r. 2008 zúčastnilo 464 obvinených (z toho bolo 101 mladistvých obvinených).

Zvýšenie rozsahu a najmä pestrosti uvedených aktivít v budúcnosti je závislé od dostatočného objemu pridelených finančných prostriedkov zboru potrebných na rekonštrukciu vonkajších a vnútorných priestorov doposiaľ určených k využívaniu na uvedené aktivity.

V ústavoch na výkon väzby bolo v r. 2008 zaradených do práce priemerne 90 obvinených. Osem ústavoch na výkon väzby malo obvinených pracovne zaradených na pracoviskách napr. „Kompletovanie kabeláže pre automobilový priemysel“, „Ručné šitie obuvi“, „Galvanizácia a povrchové úpravy“, vnútorné prevádzky ústavu (upratovanie priestorov výkonu väzby, pomocné práce vo väzenskej kuchyni, a pod.). Zaradovanie obvinených do práce je prvotne podmienené ustanovením § 32 zákona č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby (súhlas obvineného a príslušného orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu).

Medzi ďalšie eliminujúce faktory ovplyvňujúce zaradovanie obvinených do práce je určenie miesta výkonu väzby ustanovením § 3 zákona o výkone väzby z dôvodu zabezpečenia účelu výkonu väzby, t. z., že obvinený nemôže byť zaradený na pracovisko, ktoré je zriadené mimo ústavu.

K odseku 95 – CPT odporúča, aby slovenské úrady vynaložili viac úsilia na poskytnutie zmyslupnej práce a zaistili, že odsúdení budú mať bezpečné a vhodné pracovné prostredie.

Zbor organizuje a zabezpečuje činnosť zameranú na vykonávanie práce obvinenými a odsúdenými v strediskách vedľajšieho hospodárstva (ďalej len „stredisko“) alebo vo vnútornej prevádzke ústavu. Táto činnosť nemá podnikateľský charakter a výdavky na ňu sa uhrádzajú zo štátneho rozpočtu. Práce pre väznené osoby sa vyberajú tak, aby zodpovedali kvalifikačným predpokladom, miere zložitosti, zodpovednosti, psychickým a fyzickým schopnostiam väznených osôb. Okrem toho pri zaradení do práce zaraďovacia komisia v ústave prihliada na zdravotný stav odsúdeného a možnosti využitia jeho pracovných schopností. Väznená osoba sa zasadnutia zaraďovacej komisie osobne zúčastňuje a má možnosť vyjadriť sa, či môže a chce navrhnutú pridelenú prácu vykonávať. Nakoľko u veľkej časti väznených osôb sú nedostatočné kvalifikačné predpoklady na odborné práce, odráža sa to v skutočnosti, že zbor väznené osoby zaraďuje na práce jednoduchšie - manuálne, napríklad montážne a kompletážne. Zastávame názor, že je vhodnejšie aby väznené osoby vykonávali práce jednoduchšieho charakteru, ako keby neboli do práce zaradení vôbec, nakoľko účelná a zmysluplná práce zmierňuje stres z uzatvorenej komunity a nezanedbateľné sú aj ekonomické prínosy zaraďovania obvinených a odsúdených do práce.

Zbor kladie dôraz na to, aby pracovné podmienky väznených osôb boli minimálne rovnaké ako u zamestnancov vonkajšieho sektora mimo väzenského prostredia. Pre tento účel má zbor vytvorené aj príslušné legislatívne podmienky. Pri zriaďovaní pracovísk zboru sa uplatňujú technické a hygienické požiadavky na vhodné pracovné prostredie podľa platných noriem z civilného sektora, ktoré kontroluje nezávislý štátny orgán verejného zdravotníctva mimo väznenstva. V prípade, že pracoviská nespĺňajú zákonom stanovené požiadavky na hlučnosť, prašnosť, osvetlenie teplotu, kubatúru miestností a ďalšie zadané parametre, orgán verejného zdravotníctva nevydá kladné stanovisko k ich spusteniu do prevádzky. Zbor preverí uvádzaný prípad nedostatočného osvetlenia a teploty na pracovisku a ak sa potvrdia nevhodné podmienky na pracovisku, prijme opatrenia na okamžité odstránenie nedostatkov.

K odseku 96 – CPT vyzýva slovenské úrady, aby prehodnotili pracovnú dobu a podmienky väzňov tak, aby boli spravodlivé.

Každý obvinený alebo odsúdený má za vykonanú prácu nárok na pracovnú odmenu v súlade s ustanoveniami Nariadenia vlády SR č. 384/2006 Z. z. o výške pracovnej odmeny a o podmienkach jej poskytovania obvineným a odsúdeným (ďalej len „nariadenie vlády“). Je potrebné zdôrazniť, že ide o pracovnú odmenu, nie o mzdu. Pri odmeňovaní za vykonanú prácu u obvinených v súlade s § 32 zákona č. 221/2006 Z. z. a u odsúdených v súlade s § 45 zákona č. 475/2005 Z. z. sa neuplatňuje minimálna mzda. Dôvodom je skutočnosť, že obvinený a odsúdený má počas výkonu väzby a výkonu trestu odňatia slobody na rozdiel od civilného zamestnanca zabezpečené z prostriedkov štátneho rozpočtu základné životné potreby, najmä stravu, odev, ubytovanie, lekársku starostlivosť, ako aj niektoré špecifiká pri zaradení do práce, napr. zabezpečenie bezplatnej dopravy na pracovisko.

Podľa nariadenia vlády je každý rovnaký druh práce odmeňovaný za rovnakých podmienok. Každý obvinený, resp. odsúdený zaradený do práce je pre účely určenia výšky pracovnej tarify zaradený do príslušnej pracovnej triedy v závislosti od charakteru vykonávanej práce a dosiahnutej kvalifikácie, a do pracovného stupňa podľa dĺžky započítanej praxe. Pracovné tarify charakterizujú náročnosť práce podľa toho, či je odsúdený na pracovnú činnosť poučený, zaškolený alebo spĺňa podmienku odborného vzdelania.

Ústav ako zamestnávateľ garantuje odsúdeným všetky finančné zvýhodnenia k pracovnej odmene, na ktoré im vznikne nárok v zmysle nariadenia vlády, a to príplatky za prácu nadčas, za prácu v sobotu a nedeľu, za prácu vo sviatok, za prácu v noci, za prácu v sťaženom a zdraví škodlivom pracovnom prostredí. Odsúdený dostane pracovnú odmenu vždy vo výplatnom termíne bez ohľadu na skutočnosť, či objednávatel' prác a služieb ústavu jeho pohľadávku už uhradil, alebo sa táto dlhodobá vymáha. Treba poznamenať aj skutočnosť, že s výnimkou vnútorných prevádzok vykonávajú odsúdení na pracoviskách stredísk väčšinou pomocné práce, ktoré nemôžu byť odmeňované tak ako odborné práce zabezpečované civilnými zamestnancami. Ďalším problémom je aj neplnenie výkonových noriem a nevyužívanie fondu pracovného času väznenými osobami zaradenými do práce.

Aj napriek tomu, že sa inštitút minimálnej mzdy u obvinených a odsúdených zaradených do práce neuplatňuje, v § 3 ods. 3 nariadenia vlády je ustanovený valorizačný mechanizmus, ktorým sa upravuje výška pracovných taríf pre obvinených a odsúdených uvedených v prílohách č. 3 a 4. Postupné zvyšovanie výšky pracovnej odmeny väznených osôb dokumentujeme v nasledovnej tabuľke.

Rok	2005	2006	2007	2008
Priemerná výška mesačnej pracovnej odmeny (€)	77,98	82,52	86,01	90,98

Pracovná doba väznených osôb zaradených do práce je rovnaká ako u ostatných zamestnancov v civilnom sektore, zároveň ústav zabezpečuje, aby nadčasová práca neprekročila limit stanovený Zákonníkom práce. Vytykaný prípad práce bez adekvátnej pracovnej odmeny sa týka práce odsúdených pre ústav, ktoré sú vykonávané v súlade s § 46 zákona o VTOS bezplatne. Žiadny z odsúdených nie je nútený pracovať zadarmo – výkon prác pre ústav nie je v žiadnom prípade zárobkovou činnosťou, ale významným prostriedkom pri zaobchádzaní s odsúdenými, ktorého cieľom je najmä aktivácia základných pracovných návykov a zručností odsúdeného v súlade s programom zaobchádzania. Výkon prác pre ústav je zameraný najmä na oblasť životného prostredia a zodpovednosti za svoje prostredie

spojených s výkonom jednoduchých samoobslužných manuálnych činností cieľavedome vedúcich odsúdeného k dodržiavaniu základných hygienických návykov, poriadku a čistoty. Tieto práce sa týkajú výhradne životného priestoru odsúdeného a jeho prípravy na život po prepustení a nemožno ich zamieňať s výkonom všeobecne prospešných činností pre obce alebo iné fyzické, či právnické osoby, alebo so zaraďovaním do práce.

V zložitom procese zaraďovania väznených osôb do práce existuje v praxi množstvo špecifik oproti civilnému sektoru, pracovníci väzenstva sa snažia vytvárať pre obvinených a odsúdených rovnaké pracovné podmienky ako majú civilní zamestnanci. Vzhľadom na vzdelanostnú úroveň odsúdených, ich profesnú skladbu, manuálnu zručnosť, mentálnu úroveň a v mnohých prípadoch celkovo negatívny prístup k práci, kladie sa pred zbor veľmi náročná úloha - vyvíjať také aktivity na zamestnávajúce odsúdených, aby sa zabezpečila jednoduchá a nenáročná práca pre veľký počet osôb a zároveň aby táto práca bola adekvátne finančne ohodnotená.

K odseku 97 – CPT vyzýva slovenské úrady, aby zaisťovali, že všetci odsúdení budú mať prospech z obsiahleho režimu rôznych zmysluplných aktivít.

System diferenciacie výkonu trestu odňatia slobody v zbore je uplatňovaný aj pri vzdelávaní, záujmovej a športovej činnosti odsúdených. Ponuka týchto aktivít pre odsúdených vo všetkých stupňoch stráženia je diferencovaná a niektoré obmedzenia vyplývajúce z predpisov zohľadňujú špecifiká jednotlivých kategórií odsúdených a nevyhnutnosť udržiavať v ústavoch potrebnú mieru bezpečnosti. Rozsah aktivít ovplyvňuje aj postoj a záujem odsúdených o uvedené aktivity, ako aj výsledky odsúdeného pri plnení stanoveného programu zaobchádzania.

Najviac možností pre zmysluplné trávenie času stráveného vo väzení majú odsúdení zaradení v ústavoch s minimálnym stupňom stráženia. Menej možností majú odsúdení zaradení v strednom stupni stráženia a relatívne najmenej odsúdení zaradení v maximálnom stupni stráženia. Uvedený stav súvisí so systémom stráženia, ale najmä obmedzením tejto skupiny odsúdených v rozsahu ich pohybu v ubytovni ústavu alebo v ústave a s tým spojenými zvýšenými nárokmi na personálne zabezpečenia – dohľadu a dozoru príslušníkov zboru.

K možnostiam aktivít odsúdených uvádzame, že systém zaobchádzania s odsúdenými využíva celú škálu prostriedkov zaobchádzania. Na splnenie cieľov programu zaobchádzania sa využívajú formy a metódy pedagogického a psychologického pôsobenia, metódy sociálnej práce, zaraďovanie do práce, vzdelávanie a kultúrno-osvetová činnosť. Tieto prostriedky sa využívajú u všetkých odsúdených, avšak v rôznych podmienkach jednotlivých ústavoch jednak podľa stupňa stráženia, najmä však podľa osobnostných dispozícií odsúdených, ich resocializačných potrieb, ale tiež v závislosti od priestorových a materiálnych možností ústavu. Podotýkame, že veľká pozornosť sa venuje individuálnej pedagogickej práci s odsúdenými. V rámci tejto činnosti sa rieši množstvo podnetov a požiadaviek odsúdených, vykonáva sa množstvo servisných činností (napr. návštevy, balíky, korešpondencia) pre odsúdených. Pomerne náročnou, najmä na čas, je aj administratívna činnosť pedagógov. Očakávame však, že situácia sa bude zlepšovať a to už zavedenou elektronickou dokumentáciou, ktorá čiastočne odbremeni personál od týchto činností.

Je potrebné zdôrazniť, že zboru záleží na tom, aby sa vytváral, čoraz väčší priestor na prehlbovanie a skvalitňovanie zaobchádzania, aby pedagógovia, psychológovia a sociálni

pracovníci ústavov mohli zabezpečovať väčší rozsah pestrých a zmysluplných aktivít zameraných na resocializáciu odsúdených. Záleží nám na rozvoji a pestrej ponuke vzdelávacích aktivít, osvetových aktivít, ale aj zamestnávania odsúdených na pracoviskách s prácou, ktorá nielenže upevňuje ich pracovné návyky, prináša ekonomické výhody, ale prispieva i k zvyšovaniu kvalifikácie odsúdených. V tejto oblasti však s poľutovaním musíme konštatovať, že veľmi ťažko, osobitne v súčasnom období pretrvávajúcej hospodárskej krízy, je možné zabezpečiť pre odsúdených lepšie platenú odbornú prácu. Mimoriadne náročné je to vo vzťahu k odsúdeným, ktorí majú nízke alebo žiadne vzdelanie, nemajú odbornú kvalifikáciu a nemajú vypestované pracovné návyky. U takto disponovaných odsúdených, najmä však, ak sú zaradení v ústave s maximálnym stupňom stráženia, prípadne v oddiele s doživotným trestom, často s diagnostikovanými poruchami psychického alebo psychiatrického charakteru, teda zdravotnými obmedzeniami, či postihnutím, sa iba veľmi ťažko zabezpečuje práca, ktorá by zodpovedala ich resocializačným potrebám a bola i po ekonomickej stránke pre odsúdených primerane motivujúca.

Podotýkame, že v systéme zaobchádzania sa zbor snaží etablovať účinné prostriedky zaobchádzania s odsúdenými. Sústavne sa venuje pozornosť individuálnym i skupinovým formám zaobchádzania i prehlbovaniu individualizácie výkonu trestu tak, aby sa plnil účel výkonu trestu odňatia slobody. Zbor dbá o to, aby odsúdení mali možnosť čas strávený vo väzení prežiť zmysluplne a činnosťou, ktorá im umožní rozvoj osobnosti a pomôže patrične zvýšiť sebaúctu, ktorá je predpokladom pre ich úspešné zaradenie sa do spoločnosti.

S cieľom skvalitňovania zaobchádzania sa v ostatnom období zameriavame na skupinové formy práce s odsúdenými. Skupinové formy zaobchádzania majú význam v oblasti optimalizovania interpersonálnych vzťahov v oddieloch odsúdených a pri odstraňovaní porúch adaptácie odsúdených na podmienky výkonu trestu. Skupinové ovplyvňovanie sa významnou mierou podieľa na optimalizácii klímy v jednotlivých ústavoch. Obsahovo sú skupinové aktivity zamerané na formovanie pozitívnych prejavov správania, užitočného trávenia voľného času, životného štýlu v súlade so spoločenskými a právnymi normami. Najväčší význam v systéme penitenciárneho zaobchádzania majú skupinové formy práce v tom, že prispievajú k efektívnosti výkonu trestu odňatia slobody, osobitne v oblasti odstraňovania subjektívnych príčin páchania trestnej činnosti a prispievajú k rozvoju sociálnych kompetencií odsúdených.

Odborne kvalifikovaní príslušníci zboru viedli v minulom roku 25 diskusných skupín, 22 relaxačných skupín, 52 skupín sociálno-výcvikových, 9 skupín poradenských, 9 terapeutických a 11 iných, spolu pracovalo vo všetkých ústavoch 128 skupín. Z uvedeného počtu v ústavoch s maximálnym stupňom stráženia pracovalo 9 skupín v Ilave a v Leopoldove 5 skupín. Tieto údaje dokumentujú trend nárastu počtu najmä sociálno-výcvikových skupín. Uvedená situácia je výsledkom aj toho, že prakticky všetci pedagógovia, sociálni pracovníci i psychológovia absolvujú špecializované vzdelávanie-sociálno-psychologický výcvik. Poznatky a zručnosti takto nadobudnuté uplatňujú formou intenzívnejších metód a postupov v zaobchádzaní s odsúdenými.

K odseku 98 – CPT odporúča, aby slovenské orgány vykonali potrebné kroky na nápravu vyššie uvedených nedostatkov týkajúcich sa opatrení pre prístup k cvičeniu vonku a zariadení, v ktorých sú poskytované.

Ústav Ilava: Odsúdení z objektu č. 6 vykonávajú vychádzku v troch vychádzkových dvoroch. Dva z nich prešli rozsiahlou rekonštrukciou a ponúkajú dostatočné priestory na oddych a ochranu pred nevlídnym počasím, ako aj priestor na sedenie.

Vychádzkový dvor pre odsúdených, ktorí sú zaradení v domácej réžii je riešený v štýle záhrady s umelým jazierkom, v ktorom sú okrasné ryby. Jazierko je prekryté dreveným mostom pre peších a okolo sú osadené drevené lavičky.

Vychádzkový dvor pre odsúdených v strednom stupni stráženia je po rozsiahlej rekonštrukcii. Bolo potrebné vykonať úpravu terénu a izolačné práce, dvor je vyložený novou dlažbou, bolo vybudované WC a prístup k pitnej vode. V strede vychádzkového dvora sa nachádza drevený altánok pre cca 10 odsúdených.

Vychádzkový dvor pre odsúdených v maximálnom stupni stráženia je vybavený basketbalovým košom a bola vybudovaná ochrana pred nepriaznivým počasím ako aj prístup k pitnej vode. Pod prístrešok sa vojde cca 15 odsúdených.

Ústav Košice: Vychádzky obvinených sa vykonávajú podľa spracovaného plánu vychádzok obvinených, v ktorom je zabezpečená časová rotácia vykonávania vychádzok jednotlivých oddielov. Vo vychádzkových dvoroch sa nachádzajú hrazdy, v dvoch dvorcoch sa nachádzajú veľké činky, jeden dvorec je upravený na minifutbal. Vychádzkové dvory boli vymaľované. Pre obvinených sa vykonávajú aj športové vychádzky na vychádzkovom dvore pre odsúdených, kde je futbalové ihrisko a cvičebné náradie, a na nádvorí ústavu pri pracovni obvinení hrajú volejbal a bedminton. V objekte výkonu väzby je zriadená miestnosť voľnočasových aktivít, v ktorej sa nachádza televízny prijímač s videoprehrávačom, stepper, veľká činka a dve jednoručné činky, lavica na cvičenie.

7. Služby zdravotnej starostlivosti.

a. somatická starostlivosť

K odseku 101 – CPT odporúča, aby somatická zdravotná starostlivosť v ústavoch Ilava, Leopoldov a Bratislava bola posilnená tak, ako je opísané v odseku 101.

Nepovažujeme v súčasnej dobe za účelné navýšiť množstvo stredného zdravotníckeho personálu alebo lekárov v ÚVV Bratislava, ÚVTOS a ÚVV Leopoldov ani v ÚVTOS a ÚVV Ilava, nakoľko súčasný stav je v súlade s platnou legislatívou SR v uvedenej oblasti – Výnos Ministerstva zdravotníctva SR č. 09812/2008 o minimálnych požiadavkách na personálne zabezpečenie a materiálno-technické vybavenie jednotlivých druhov zdravotníckych zariadení z 10. 09. 2008. Podľa odporúčaní CPT by musel ZVJS navýšiť v zdravotníckom zariadení ÚVV Bratislava 3 sestry, v ÚVTOS a ÚVV Leopoldov jedného lekára a 10 sestier a v ÚVTOS a ÚVV Ilava 4 sestry.

K odseku 102 – CPT preto odporúča, aby slovenské úrady prehodnotili prax väzenských lekárov týkajúcu sa ošetrovania väzňov aj väzenského personálu.

Práca služobného lekára zahŕňa svedomitú poskytovanie zdravotnej starostlivosti svojim pacientom bez ohľadu na to, či sa jedná o obvinených, odsúdených, príslušníkov, zamestnancov ZVJS alebo iným registrovaným osobám. Personálne zabezpečenie zdravotníckych zariadení v ústavoch je plánované tak, aby mohla byť poskytovaná primeraná zdravotná starostlivosť všetkým skupinám pacientov, ktorí sú registrovaní v zdravotníckom zariadení ústavu. Pri ošetrovaní a liečbe všetkých pacientov sa používajú identické odborné postupy, ktoré sú zabezpečované rovnakým zdravotníckym personálom, tým je teda zaručené,

že obvinení a odsúdení nebudú pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti separovaní a majú garantované, že úroveň poskytovanej zdravotnej starostlivosti bude rovnaká, aká je poskytovaná príslušníkom a zamestnancom zboru. V opačnom prípade by mohlo byť namietané, že dochádza k segregácii pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti obvineným a odsúdeným.

K odseku 103 – CPT znovu zdôrazňuje slovenským úradom, aby zaistili, že niekto kompetentný poskytne prvú pomoc, pokiaľ možno osoba s uznávanou ošetrovateľskou kvalifikáciou, bude vždy prítomný v priestoroch väznice.

Poskytnutie odbornej prvej pomoci zabezpečuje v ústavoch ZVJS v pracovnej dobe od 07,00 hod. do 15,00 hod. lekár zdravotníckeho zariadenia ústavu, od 15,00hod. do 18,00 hod. zdravotná sestra. V mimopracovnej dobe od 18,00 do 07,00 hod. je poskytovaná prvá pomoc nezdravotníckym personálom ústavu, ktorý je pravidelne školený služobnými lekármi počas tzv. cyklickej služobnej prípravy o zásadách poskytovania prvej pomoci vrátane použitia defibrilátora (AED), ktorý je neustále k dispozícii v každom ústave. Následne zabezpečuje pokračovanie v prvej pomoci posádka civilnej rýchlej záchranej lekárskej služby, ktorá garantuje príchod na miesto ošetrovania do 15 minút od ohlásenia prípadu.

K odseku 104 – CPT vyzýva slovenské úrady, aby zaistili, že záznam spísaný po lekárskej prehliadke bude obsahovať:

- (i) *podrobný opis výrokov príslušného odsúdeného relevantných pre lekárske vyšetrenie vrátane akýchkoľvek jeho tvrdení o zlom zaobchádzaní;*
- (ii) *podrobný opis objektívnych lekárskeho nálezu založených na dôkladnom vyšetrení; a*
- (iii) *závery lekára v zmysle (i) a (ii).*

Celý záznam má byť dostupný väzňovi a jeho alebo jej právnikovi. Ďalej, kedykoľvek, keď lekár zaznamená zranenia zodpovedajúce tvrdeniam väzňa o zlom zaobchádzaní, musia byť na záznam systematicky upozornené príslušné orgány.

Obsah a formu zdravotnej dokumentácie v Slovenskej republike upravuje zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov sa informovaný súhlas. Legislatívna požiadavka na zdravotnú dokumentáciu je v podstate totožná s požiadavkou CPT.

Rovnako tento zákon upravuje prístup k dokumentácii pre pacienta, jeho zástupcu a ďalšie osoby ako i sprístupňovanie údajov zo zdravotnej dokumentácie. V ústavoch sa dbá, aby zdravotná dokumentácia a zaobchádzanie s ňou, vrátane ochrany medicínskych údajov, zodpovedalo dikcii tohto zákona. Preto je v lekárskeho nálezu v súčasnosti uvedené všetko tak ako to požaduje aj CPT, obzvlášť je dokumentácia dôsledná v takých prípadoch, kde je udané použitie násillia. Prístup k dokumentácii pre pacienta resp. jeho právneho zástupcu nie je nijako obmedzený.

Na psychiatrickom oddelení zdravotníckeho zariadenia ústavu je vedená dokumentácia o ochorení a liečbe, ktorá má relatívne intímny charakter a jej poskytovanie musí brať do úvahy riziko negatívneho ovplyvnenia liečby. Všeobecný lekár, resp. iní odborníci majú prístup k potrebnej časti dokumentácie tak, aby ich liečba neinterferovala s psychiatrickou liečbou.

Psychiatrické dekurzy odsúdených pacientov sú uložené na psychiatrickom oddelení zdravotníckeho zariadenia ústavu a všeobecné zdravotné karty sú uložené na všeobecnom úseku zdravotníckeho zariadenia tak, ako je štandardom.

K odseku 105 – CPT odporúča, aby všetky lekárske vyšetrenia odsúdených na doživotie boli vykonávané mimo počutia - a ak príslušný lekár nepožiada v konkrétnom prípade - mimo dohľadu príslušníkov.

Podľa názoru CPT je najvyšší čas, aby slovenské úrady implementovali dlhodobé odporúčanie CPT o ukončení takýchto praktík.

Pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti obvineným a odsúdeným rozhodne vždy služobný lekár, sestra alebo iný zdravotnícky personál o tom, či je potrebná prítomnosť príslušníkov pri vyšetrení alebo ošetrovaní, pričom samozrejme berie v záujme svojej bezpečnosti a bezpečnosti ostatných zdravotníckych pracovníkov ohľad aj na odporúčania predvádzajúcich príslušníkov o potrebe ich prítomnosti. Pri rozhodovaní o potrebe spútvania postupuje zdravotnícky personál rovnakým spôsobom a samozrejme prihliada aj na zdravotný stav pacienta.

Lekárske vyšetrenie alebo ošetrovanie, ktoré je nevyhnutné vykonať mimo ústavu, zabezpečuje vždy nemocnica v Trenčíne. Ak nemocnica nemôže poskytnúť požadované lekárske vyšetrenie alebo ošetrovanie, ústav v spolupráci s nemocnicou zabezpečí lekárske vyšetrenie alebo ošetrovanie odsúdeného v inom zdravotníckom zariadení. Odsúdenému sa počas eskorty prikladajú putá, spútvací opasok a spútvacie retiazky.

Akútne prípady vyšetrenia zdravotného stavu, poskytnutia prvej pomoci v mimopracovnom čase sa zabezpečujú prostredníctvom rýchlej záchranej služby alebo lekárskej služby prvej pomoci. Vyšetrenie alebo ošetrovanie odsúdeného vykonáva lekár priamo na cele, v ktorej je odsúdený ubytovaný alebo v miestnosti na to určenej.

Lekárske prehliadky sa vykonávajú za prítomnosti príslušníkov nakoľko nám to umožňuje § 5 ods. 2 zákona č. 447/2006 Z. z. o organizácii poskytovania zdravotnej starostlivosti v Zbore väzenskej a justičnej strážej, podľa ktorého pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti obvinenému alebo odsúdenému v zdravotníckom zariadení zboru, môže byť v miestnosti, kde sa starostlivosť poskytuje prítomný príslušník zboru rovnakého pohlavia, ak o to požiadajú ošetrojúci zdravotnícky pracovník v záujme ochrany života alebo zdravia prítomných osôb. Ak je pri vyšetrení na požiadanie prítomný príslušník, má profesionálnym spôsobom rešpektovať dôvernú povahu vzťahu lekár – pacient.

K odseku 106 – CPT odporúča, aby boli prijaté opatrenia na zaistenie toho, že lekárske záznamy budú vedené podľa odborných noriem.

Na zabezpečenie súladu vedenia zdravotnej dokumentácie osobám registrovaným v zdravotníckom zariadení s platnými právnymi predpismi (zákon č. 576/2004 Z. z. zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov) sa vykonávajú tematické kontroly na úseku zdravotnej starostlivosti v jednotlivých ústavoch, ktorých súčasťou je aj kontrola vedenia zdravotnej dokumentácie. Platná právna norma neurčuje, že záznam v zdravotnej dokumentácii musí byť vyhotovený nutne v tlačenej forme, musí byť však čitateľný. Povinnosťou každého lekára je dodržiavať uvedenú normu. V prípade, že tak nekoná, je sankcionovaný.

b. psychiatrická starostlivosť

K odseku 107 – CPT odporúča, aby sa prednostne posilnilo poskytovanie psychiatrickej starostlivosti v ústave Leopoldov, obzvlášť so zreteľom na potreby odsúdených umiestnených na oddiele s bezpečnostným režimom a oddiele doživotných trestov.

Ústav Leopoldov: Od 01.01.2008 bol do služobného pomeru prijatý psychiater, ktorý bol zaradený na úsek ochranných liečení zdravotníckeho zariadenia. Jeden deň v týždni má vyčlenené ordinačné hodiny pre obvinených a jeden deň v týždni pre odsúdených. Hlavnou náplňou služobnej činnosti psychiatra je jeho pôsobenie na oddiele výkonu ochranných liečení (protialkoholické a protitoxikomanické liečenie). Harmonogram činnosti psychiatra je nasledovný:

- pondelok	-	výkon ochranných liečení,
- utorok	-	oddelenie výkonu väzby a oddelenie výkonu trestu,
- streda	-	výkon ochranných liečení,
- štvrtok	-	oddelenie výkonu trestu,
- piatok	-	výkon ochranných liečení.

Podľa uvedeného je zrejmé, že odsúdeným v ODT a OBR sa psychiater v plnej miere môže venovať iba jeden deň v týždni a v ostatných dňoch v závislosti od potreby riešiť individuálne krízové stavy odsúdených. Okrem psychiatra sa na zaobchádzaní s odsúdenými v OBR a ODT podieľa špecializovaný tím v zložení: psychológ, špeciálny pedagóg a sociálny pracovník. Vytvorenie psychiatrického tímu na týchto oddieloch je podmienené ekonomickým zabezpečením. Opakovane zdôrazňujeme, že odsúdeným, ktorí sú umiestnení na OBR a ODT a vyžadujú takúto starostlivosť, je im poskytnutá.

K odseku 108 – CPT verí, že zriadenie nového Psychiatrického detenčného centra v Hronovciach bude viesť k podstatnému zlepšeniu situácie, čo sa týka poskytovania psychiatrickej starostlivosti väzňom.

Pozri odpoveď k odseku 52.

K odseku 112 – CPT odporúča, aby sa prioritne zaviedla rada aktivít na psychiatrickom oddelení pre akútnych pacientov. Ďalej, všetci pacienti na psychiatrickom oddelení vrátane oddelenia pre akútnych psychiatrických pacientov majú mať efektívny prístup k cvičeniu vonku hodinu denne. Dvor využívaný na tento účel má byť vybavený prístreškom.

Nemocnica pre obvinených a odsúdených v Trenčíne: Na oddelení akútnej psychiatrie sa nachádzajú všetky kategórie obvinených a odsúdených (všetky stupne stráženia, muži i ženy, taktiež všetky kategórie obvinených), preto nie je možné pri rešpektovaní zákonov o výkone väzby a výkone trestu odňatia slobody vykonávať s týmito kategóriami obvinených a odsúdených spoločné aktivity. U pacientov akútneho psychiatrického oddelenia denné aktivity vyplývajú z ich aktuálneho psychického stavu a ordinácie lekára.

Personál psychiatrického oddelenia svojimi kvalifikačnými predpokladmi a získanými špecializáciami vo svojich odboroch poskytuje spektrum takých zdravotných výkonov, ktoré sú na jednej strane indikateľné vzhľadom k zdravotnému stavu konkrétnych pacientov a zároveň sú možnosťou zmysluplnejšie tráviť čas na psychiatrickom oddelení, rešpektujúc hľadisko psychohygieny a prevencie hospitalizmu.

Na psychiatrickom oddelení sa využívajú programy psychosociálnej rehabilitácie a aktivity, ktoré svojím obsahom a zameraním zahŕňajú metódy, spôsoby a postupy verbálne aj neverbálne vedených terapeutických procedúr.

K možnostiam patria skupinové a v niektorých indikovateľných prípadoch aj individuálne aktivity prostredníctvom liečebného zamestnávania - ergoterapie, psychomotorickej terapie, arteterapie, muzikoterapie, kultúrnych aktivít (TV, knihy, tlač.), poradenstva podľa indikovateľnosti v jednotlivých prípadoch a špecializácie poskytujúceho (psychologické, liečebno-výchovné, sociálne a pod.)

Bola prehodnotená možnosť vykonávania vychádzok u odsúdených žien vykonávajúcich ochrannú liečbu a bola im ponúknutá možnosť vykonávať vychádzky v čase od 9.00 hod. do 10.00 hod. Uvedená zmena bola zapracovaná v Ústavnom poriadku.

U pacientov s nariadenou ochrannou liečbou sa tiež využíva časový priestor na ergoterapeutické aktivity, ktoré sú vykonávané vonku.

Pacienti nemocnice môžu využívať aj vychádzkové dvorce, ktoré boli esteticky upravené, doplnené lavičkami na sedenie; tieto sú zároveň čiastočne zastrešené.

Realizácia prístrešku na samostatnom vychádzkovom dvore je plánovaná v priebehu roka 2010.

K odseku 114 – CPT odporúča, aby sa vykonali potrebné kroky na zaistenie toho, že používanie obmedzovacích prostriedkov v psychiatrickom kontexte bude v súlade s vyššie uvedenými nariadeniami v odseku 114.

Politika používania obmedzovacích prostriedkov, ako aj podrobný popis použitia obmedzovaných prostriedkov boli rozpracované v uvedenej ZIPS riaditeľa ústavu č. 4/2008 a v súčasnosti v ZIPS riaditeľa ústavu č. 1/2009.

K odseku 115 – CPT odporúča, aby osobám so súdom nariadeným ochranným liečením bolo formálne garantované právo požiadať v primeraných intervaloch – okrem pravidelných ročných automatických prehodnocovaní - o súdne preskúmanie nariadenia.

V legislatíve Slovenskej republiky neexistuje žiaden právny predpis, ktorý by zakazoval osobám so súdom nariadeným ochranným liečením dať súdu podnet na ukončenie ochrannej psychiatrickej liečby.

Osoba so súdom nariadeným ochranným liečením môže dať súdu podnet na ukončenie psychiatrickej liečby kedykoľvek. Žiadosť súdu je zaslaná vždy, nie je pravdou, že jeho žiadosť by bola zaslaná súdu, iba ak by ju podporil lekár. Odosielanie korešpondencie je upravené v § 25 a nasl. zákona č. 475/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov. Podľa § 25 ods. 3 písm. d) uvedeného zákona je právo odsúdeného pri jeho korešpondencii so súdom chránené tým, že do tejto korešpondencie nie je prípustné nahliadnutie zo strany riaditeľa ústavu, resp. ním určeného príslušníka zboru.

V prípade nedoslania korešpondencie má odsúdený právo podať si sťažnosť.

K odseku 116 – CPT požaduje podrobné informácie o predpísanom postupe vrátane všetkých záruk v kontexte nedobrovoľného psychiatrického umiestnenia a/alebo liečby väzňa na psychiatrickom oddelení pre akútnych pacientov v nemocnici v Trenčíne.

V zmysle platnej legislatívy o každej nútenej hospitalizácii v lôžkovom psychiatrickom zariadení rozhoduje príslušný súd po prešetrení všetkých okolností, ktoré viedli k nútenej hospitalizácii na psychiatrii.

V prípade nútenej hospitalizácie na psychiatrickom oddelení je v nemocnici postupované v súlade so zákonom č. 576/2004 Z.z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Nedobrovoľné umiestnenie väzňa na psychiatrické oddelenie pre akútnych pacientov, rovnako ako akákoľvek liečba poskytnutá počas takéhoto umiestnenia je upravené v § 9 ods. 4 zákona č. 576/2004 Z.z., na základe ktorého je poskytovateľ povinný prevziať osobu do ústavnej starostlivosti oznámiť do 24 hodín súdu, v ktorého obvode sa zdravotnícke zariadenie ústavnej starostlivosti nachádza. O zákonnosti dôvodov prevzatia do ústavnej starostlivosti rozhodne súd. Do rozhodnutia súdu možno vykonávať len také zdravotné výkony, ktoré sú nevyhnutné na záchranu života a zdravia osoby alebo na zabezpečenie jej okolia.

K odseku 117 – CPT požaduje komentár slovenských úradov k záležitostiam uvedeným v odseku 117 týkajúcich sa úhrady nákladov spojených s poskytovaním zdravotnej starostlivosti väzňami.

Poskytovanie zdravotnej starostlivosti je upravené v § 16 zákona č. 221/2006 Z. z., zákon o výkone väzby v znení neskorších predpisov a v § 31 zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody v znení neskorších predpisov, v ktorých sa konštatuje, že ústav môže zo svojho rozpočtu poskytnúť nenávratný peňažný príspevok obvinenému, resp. odsúdenému, ktorý nemá peňažné prostriedky, na nákup liekov, liečebnej alebo zdravotníckej pomôcky predpísaných lekárom a tieto nemožno poskytnúť bezplatne na základe zdravotného poistenia podľa osobitných predpisov a na úhradu nevyhnutných nákladov za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti podľa osobitného predpisu.

Nemocnica pre obvinených a odsúdených v Trenčíne poskytuje zdravotnú starostlivosť v potrebnom rozsahu bez ohľadu na výšku finančného konta obvineného, resp. odsúdeného.

K odseku 121 – CPT odporúča, aby slovenské úrady zabezpečili, že:

- všetky zdravotné spisy budú obsahovať psychiatrické hodnotenie poskytujúce dostatočne podrobné informácie odôvodňujúce navrhnutú liečbu;
- relevantná liečba a informácie týkajúce sa obsahu nadobudnuté pri liečbe na oddelení budú prístupné všetkým členom liečebného tímu, obzvlášť psychológom a ošetrovateľskému tímu. Náležitá komunikácia liečebného tímu má tiež zahŕňať záznamy personálu a lekárov o somatickej starostlivosti;
- predpisovanie a podávanie liekov bude náležite dokumentované.

V Psychiatrickom oddelení Zdravotníckeho zariadenia ústavu sa umiestňujú odsúdení mladiství a odsúdení muži zo všetkých ústavov na výkon trestu odňatia slobody, bez rozdielu fyzického veku, ktorí majú súdom nariadené sexuologické ochranné liečenie, alebo sexuologické ochranné liečenie kombinované s psychiatrickým, protialkoholickým, protitoxikomanickým ochranným liečením, alebo ochranným liečením patologického hráčstva.

V noci a cez víkendy v Psychiatrickom oddelení zdravotníckeho zariadenia ústavu nie je prítomný liečebný personál nakoľko zariadenie nemá charakter nepretržitej prevádzky a v čase mimo liečebných aktivít je v bežnom režime výkonu trestu. Psychiatrické hodnotenia a diagnózy sú pacientom stanovované podľa Medzinárodnej štatistickej klasifikácie chorôb a príbuzných zdravotných problémov - MKCH-10, adekvátne k zdravotnému stavu pacienta. Po príchode do oddelenia je pacient podrobený psychiatrickému a psychologickému vyšetreniu objektívnymi štandardnými metódami a technikami, ktoré doposiaľ nikto nespochybnil ani neoznačil ako povrchné a tieto platia v celej zdravotníckej sieti.

Psychiater a každý člen liečebného tímu po každej konzultácii s odsúdeným (pacientom) je povinný urobiť bezprostredný písomný záznam, ktorý musí byť objektívny a čo najviac podrobný. Táto činnosť sa realizuje v praxi, o čom svedčia záznamy v psychiatrických dekurzoch pacientov. To, čo je pracovné, nemôže byť nikdy osobné.

CPT mal tieto záznamy k dispozícii, pracoval s nimi takmer dva dni a konkrétne sa o tom presvedčil. Členka komisie MUDr. Marianne Kastrup si za prítomnosti mjr. PhDr. M. Timkovej prostredníctvom tlmočníka nechala pretlmočiť niekoľko náhodne vybraných písomných záznamov z dekurzov. Zdá sa, že tvrdenie „malá kontinuita alebo koordinácia celkovej zdravotnej starostlivosti“ je vysoko subjektívne, nakoľko odborný terapeuticko - diagnosticky informačný tok je v oddelení denne realizovaný ranným sedením všetkých členov terapeutického tímu a písomne je podrobne evidovaný v dekurzoch, s ktorými pracuje každý terapeut opakovane niekoľkokrát počas pracovnej doby. Bolo by zaujímavé poznať iný druh „kontinuity a pracovného informačného prepojenia“, čím by sa možno naplnili vyššie uvedené tvrdenia.

Psychiatrické dekurzy odsúdených pacientov sú uložené v psychiatrickom oddelení a všeobecné zdravotné karty sú uložené na všeobecnom úseku zdravotníckeho zariadenia, tak ako je štandardom. Nie je možné, aby všeobecný lekár evidoval psychiatrickú kartu a naopak. To, čo je pre pacienta zo všeobecnej karty nutné a dôležité je písomne zaznamenané v jeho odbornom psychiatrickom dekurze.

CPT bol poskytnutý písomný harmonogram terapeutických aktivít v oddelení a preto je nepochopiteľné tvrdenie o trikrát trvajúcich stretnutiach s pacientmi do týždňa. Na ochrannej liečbe nie sú realizované stretnutia (spoločenské), ale psychoterapeutické aktivity, ktoré sú realizované denne a ktorých sa každý odsúdený pacient na ochrannej liečbe nie „môže“ ale je povinný sa v rámci liečby zúčastniť. Nie sú známe prípady, aby pacient odmietol účasť na psychoterapeutickej aktivite (aj keď je to teoreticky možné).

Každý pacient počas jedného týždňa absolvuje :

- trikrát skupinovú psychoterapiu
- individuálnu psychoterapiu podľa potreby
- jedenkrát arteterapiu
- dvakrát autogénny tréning, alebo relaxáciu s imagináciami
- jedenkrát biblioterapiu
- jedenkrát muzikoterapiu
- dvakrát ergoterapiu
- dvakrát liečebný telocvik
- jedenkrát komunitu

Pohovory, konzultácie, krízové intervencie sú vždy realizované podľa potreby konkrétneho pacienta.

K medikácii liekov treba uviesť, že sú náležite zdokumentované v psychiatrickom dekureze a ich podávanie je precízne označované na liekovke pre odsúdeného pacienta, preto zdravotná sestra nie je nútená si v pamäti vybavovať farmakoliečbu. Je eliminovaný, na najnižšiu možnú mieru, resp. je vylúčený, aby v tomto prípade došlo k nejakej zámene alebo omylu.

K odseku 126 - CPT odporúča, aby boli vykonané kroky potrebné na zaistenie toho, že anti-androgénna liečba páchatel'ov sexuálnych trestných činov bude podložená náležitými zárukami. Konkrétne:

- má sa získať dobrovoľný a informovaný súhlas odsúdených pred začatím anti-androgénnej liečby;
- takéto osoby majú dostať podrobné vysvetlenie (vrátane písomného) účelu a možných nepriaznivých účinkov liečby, ako aj dôsledkov v prípade odmietnutia podstúpiť takúto liečbu; a
- na žiadneho odsúdeného nemožno vyvíjať nátlak, aby súhlasil s anti-androgénnou liečbou.

Ďalej je potrebné vypracovať všeobecný a podrobný postup týkajúci sa anti-androgénnej liečby vrátane náležitých záruk. Okrem vyššie uvedeného týkajúceho sa súhlasu má takýto postup zahŕňať ustanovenia o:

- kritériách začlenenia a vylúčenia z takejto liečby;
- lekárskeho vyšetrenia pred, počas a po liečbe;
- prístupe ku konzultácii vonku vrátane nezávislého druhého názoru; a
- pravidelného hodnotenia liečby nezávislým lekárskeho úradom.

CPT by bol rád informovaný o ročnom počte mužov s ochranným liečením, ktorí podstupujú alebo podstúpili anti-androgénnu liečbu v priebehu posledných piatich rokov v Slovenskej republike. Uvedené čísla majú zahŕňať podstúpenie liečby vo väzenských zariadeniach, ako aj v zdravotníckych zariadeniach nezávislých od väzenskej služby.

ÚVV a ÚVTOS Košice: Pri akejkoľvek liečbe musí byť striktne dodržaný zákon a v prípade antiandrogénovej liečby je táto riadená § 6 ods. 9 písm. b), Zákonom č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov.

K tomuto je potrebné uviesť:

- súhlas pri súdom nariadenej ochrannej liečbe nie je potrebný,
- pacient je plne informovaný o účinkoch lieku,
- žiaden nátlak na pacienta neexistuje a neexistoval,
- lekárske vyšetrenia sú pred, počas a po liečbe realizované,
- psychiatier - sexuológ je „z vonku,“ nie je príslušníkom zboru, kde pracuje s takýmito pacientmi tým istým spôsobom,
- v prípade sťažnosti sa môže každý pacient obrátiť na Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, čo je nezávislá štátna inštitúcia.

Každý pacient, u ktorého je liečba Androcurom ordinovaná je informovaný vopred o vhodných aj nevhodných účinkoch lieku pri vizite, osobným pohovorom a formou odbornej

skupinovej prednášky. Podľa § 6 ods. 9 písm. b), Zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov sa informovaný súhlas nevyžaduje v prípade ochranného liečenia uloženého súdom, čo platí pre každého pacienta na ochrannej liečbe (každý náš pacient má súdom nariadenú ochrannú liečbu).

Počas existencie ochrannej liečby nebol prípad odmietnutia liečby a z tohto dôvodu nebolo nutné nikoho eskortovať späť do ústavu ani podať návrh za marenie súdneho rozhodnutia návrhu o ochrannej liečbe.

Bolo by účelné, aby sa CPT zaujímal, ako vyzerá a ako sa realizuje priamo alebo nepriamo „nátlak“ na užívanie androcurovej liečby. Takéto tvrdenie treba odmietnuť, nakoľko je pre psychoterapeuta dehonestujúce byť označený za individuum využívajúce tento spôsob liečby ako dôvod pre pacienta vyhnúť sa predĺženému trestu.

Antiandrogénová liečba je prísne objektívne indikovaná, pacient je presne o vhodných a nevhodných účinkoch lieku informovaný a podľa ustanovenia § 6 ods. 9 písm. b) zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov sa u neho nevyžaduje písomný súhlas, nakoľko ochranná liečba je súdom nariadená. Táto liečba je doplňujúcou liečbou psychoterapie. Psychiater psychiatrického oddelenia má adekvátne medicínske vzdelanie so špecifickým zameraním na sexuológiu. O tejto liečbe rozhoduje - o jej začatí aj ukončení, a je to plne v jeho kompetencii, za čo je aj zodpovedný. Antiandrogénová liečba nikdy nebola a nie je všeobecnou podmienkou na „prepustenie páchatel'ov sexuálnych trestných činov“.

K odseku 127 – CPT by rád dostal poznámky slovenských úradov k tvrdeniam niektorých väzňov, že v minulosti im bol navrhnutý postup chirurgickej kastrácie.

Počas existencie ochrannej liečby v Psychiatrickom oddelení Zdravotníckeho zariadenia ústavu Košice nikdy nebola realizovaná chirurgická kastrácia. V evidencii tohto oddelenia sa nachádza iba jeden pacient, ktorý sa podrobil dobrovoľne, na vlastnú žiadosť kastrácií mimo tohto oddelenia a mimo ochrannej liečby. Inými informáciami zbor nedisponuje.

K odseku 128 – CPT odporúča, aby slovenské úrady pokračovali v pripisovaní vysokej priority rozvoju odbornej prípravy väzenského personálu, tak počiatocnej ako aj následnej. V priebehu školenia je potrebné klásť značný dôraz okrem ručného ovládania a techník zadržania na získavanie interpersonálnych komunikačných zručností.

- CPT si želá byť informovaný o vývoji, ktorý sa týka opätovného zváženia slovenských úradov o potrebe niektorých príslušníkov nosiť obušky.

Príslušník Zboru väzenskej a justičnej stráže je oprávnený použiť donucovací prostriedok – obušok a tomfu v zmysle § 31 ods. 1 písm. i) zákona o zbere. Použitie obušku je ustanovené v § 33 ods. 1 zákona o zbere, pričom príslušník zboru je oprávnený ho použiť, aby:

- a) zaistil svoju bezpečnosť alebo bezpečnosť inej osoby pred protiprávnym útokom, ak sa po výzve od útoku neupustí a útok bezprostredne hrozí, trvá alebo podľa všetkých znakov bude pokračovať,

- b) zabránil výtržnosti, ruvačke, úmyselnému poškodzovaniu majetku alebo inému hrubému správaniu, ktorým sa porušuje ustanovený poriadok alebo verejný poriadok,
- c) predviedol obvineného alebo odsúdeného, ktorý kladie aktívny odpor,
- d) zabránil násilnému vstupu nepovolaných osôb do strážených objektov zboru alebo na miesta, kde je vstup zakázaný.

Z uvedených dôvodov je nosenie obušku potrebné na vykonanie okamžitého zásahu v prípade protiprávneho konania obvinených alebo odsúdených. Veľká časť príslušníkov zboru, vykonávajúcich zaobchádzanie s obvinenými a odsúdenými počas výkonu služby, nenosí obušok vzhľadom na zameranie ich služobných činností. Ide o samostatných referentov režimu zabezpečujúcich realizáciu práv a povinností obvinených v súlade s účelom väzby, pedagogický a špecializovaný personál vykonávajúci zaobchádzanie s odsúdenými (vychovávateľ, pedagóg, sociálny pracovník, psychológ, zdravotný personál a iní). V otvorených oddeleniach, kde nie sú vysoké riziká vzniku protiprávnych konaní, príslušníci zboru obušky nenosia. Charakter a špecifické podmienky jednotlivých ústavov vyžadujú, aby príslušníci zboru, ktorí sú v priamom výkone služby a zabezpečujú organizáciu života obvinených a odsúdených vo výkone služby obušky nosili. Zbor prehodnotí okrem iného i diferencované nosenie obuškov príslušníkmi zboru, ktorí zabezpečujú zaobchádzanie, pričom sa bude klásť dôraz na nový systém vonkajšej i vnútornej diferenciacie odsúdených. V budúcnosti, ak to finančná situácia dovoľí, hodlá do súčastí výstroje zaradiť teleskopické obušky so skrytým nosením.

Zvyšovaniu odbornej spôsobilosti a profesionality príslušníkov zboru sa venuje a bude venovať sústavná pozornosť. V zaobchádzaní sa preferujú pedagogické a psychologické postupy, zdôrazňuje sa význam komunikácie pri predchádzaní a riešení konfliktov. Uvedené zameranie dokumentujú aj nové interné predpisy – napr. RGR č. 29/2008 o sociálno-psychologickom výcviku v Zbore väzenskej a justičnej strážbe. Uvedený predpis upravuje organizáciu, materiálne zabezpečenie, obsahové zameranie a personálne zabezpečenie sociálno-psychologického výcviku. Výcvik predstavuje formu praktického zážitkového špecializačného vzdelávania príslušníkov zboru prostredníctvom skúsenosti na sebe samom.

Cieľom výcviku je:

- a) skvalitnenie interakčných zručností a schopností pre efektívnu komunikáciu a prácu s ľuďmi,
- b) prehĺbenie profesionálnej kvalifikácie príslušníkov zboru,
- c) zdokonalenie teoretických vedomostí a praktických zručností na účely uplatňovania metód a foriem pedagogického a psychologického pôsobenia a metód sociálnej práce pri zaobchádzaní s obvinenými a odsúdenými,
- d) rozšírenie teoretických vedomostí a získanie praktických zručností interakcie príslušníkov zboru s obvinenými a odsúdenými,
- e) získanie profesionálnych zručností, ktoré sú predpokladom na vykonávanie lektorskej činnosti v rámci výcvikov a praktických nácvikov sociálno-komunikačných zručností.

Výcvik je určený najmä pre príslušníkov zboru ustanovených do funkcie pedagóg, sociálny pracovník a psychológ. Do výcviku je možné zaradiť i ďalších príslušníkov zboru, najmä vykonávajúcich stále štátnu službu v priamom kontakte s obvinenými a odsúdenými. Dĺžka trvania výcviku je 200 hodín. Obsah výcviku tvoria aktivity zamerané na uplatňovanie vhodných metód foriem pedagogického a psychologického pôsobenia a metód sociálnej

práce príslušníka zboru vykonávajúceho stálu štátnu službu v priamom kontakte s obvinenými a odsúdenými, najmä na skvalitnenie zaobchádzania.

Výcvik je obsahovo zameraný najmä na:

- a) optimálnu interpersonálnu komunikáciu (otvorená komunikácia, vyjadrovanie pocitov, akceptácia pocitov, asertivita, prehrávanie rolí, zvládanie agresívneho správania),
- b) emocionálnu a racionálnu analýzu prvkov správania,
- c) riešenie modelových situácií z oblasti zaobchádzania,
- d) nácvik efektívnych komunikačných techník, riešenie konfliktov,
- e) nácvik relaxačných techník,
- f) pedagogické a psychologické aspekty činnosti skupín a vedenia skupín,
- g) riešenie problematiky závislostí,
- h) osobitosti práce s menšinami,
- i) základy pedagogického a psychologického poradenstva,
- j) predchádzanie diskriminácii, rasizmu, prejavov intolerancie a násilia.

Za účelom skvalitňovania zaobchádzania a optimalizovania interakcie personálu s väzňami bol pripravený v minulom roku aj nový predpis RGR č. 61/2008 o psychologickej činnosti v Zbore väzenskej a justičnej strážne.

Aplikácia uvedeného predpisu od 1. januára 2009 vytvára vhodné podmienky na vykonávanie rozsiahlej psychologickej činnosti s obvinenými a odsúdenými v ústavoch na výkon väzby a s odsúdenými v ústavoch na výkon trestu odňatia slobody, ako aj podmienky pre poskytovanie psychologickej starostlivosti príslušníkom a zamestnancom zboru. Rozsiahlejšie aplikovanie psychologickej činnosti v praxi prispieva k optimalizácii penitenciárneho zaobchádzania s obvinenými a odsúdenými, k udržiavaniu duševného zdravia väzňov i personálu a vedie k postupnému eliminovaniu využívania protektívnych silových postupov, avšak vždy s akcentom na udržiavanie nevyhnutnej bezpečnosti a vylúčenia rizika jej ohrozenia.

K odseku 129 – CPT odporúča, aby sa prehodnotila legislatíva a predpisy týkajúce sa disciplíny vo väzniciach v zmysle poznámok uvedených v odseku 129.

Uplatňovaniu disciplinárnej právomoci sa venuje zo strany vecne príslušných odborov, najmä odboru výkonu väzby a výkonu trestu Generálneho riaditeľstva ZVJS v rámci kontrolnej činnosti i pri vybavovaní podnetov a sťažností obvinených a odsúdených sústavne náležitá pozornosť. Dbá sa, aby sa disciplinárna právomoc vykonávala nielen v súlade s právnymi predpismi upravujúcimi výkon trestu odňatia slobody, ale aj v súlade s pedagogickými zásadami odmeňovania a trestania tak, aby sa udržiavala úroveň disciplíny a poriadku v ústavoch a zároveň, aby boli obvinení a odsúdení motivovaní primeraným odmeňovaním rešpektovať stanovené právne predpisy, poriadok v ústave i zásady morálky umožňujúce vzájomné nekonfliktné spolužitie.

Riziko ukladania ľubovoľných a neprimeraných trestov je vylúčené. Dôležité je tiež to, že v systéme penitenciárneho zaobchádzania sa využíva komunitný systém a činnosť samosprávy najmä v ústavoch s minimálnym stupňom stráženia, a ak je to účelné, i v ústavoch so stredným stupňom stráženia. Uvedený systém umožňuje odsúdeným aktívne sa zapájať do organizácie života odsúdených na oddieloch a podnecuje odsúdených k otvorenej komunikácii aj o pravidlách správania sa. Komunitný systém umožňuje všetkým odsúdeným veľmi dobre poznať stanovené pravidlá, vnímať porušenie stanoveného pravidla,

ako aj jeho následok – disciplinárne riešenie. Podotýkame, že mierne previnenie, porušenie pravidiel alebo ojedinelé zanedbanie povinnosti sa takmer vždy rieši iba pedagogickým pohovorom. Disciplinárny trest uloží pedagóg iba v prípade, ak je zavinené porušenie stanoveného poriadku a disciplíny riadne objasnené, ak sú objasnené všetky okolnosti previnenia. Pred uložením disciplinárneho trestu sa vždy umožní väznennej osobe k veci sa vyjadriť. Pri ukladaní disciplinárneho trestu sa postupuje tak, že vždy sa zvažuje závažnosť previnenia, aby uložený disciplinárny trest prispel k náprave previnilca, nikdy nie k jeho poníženiu alebo psychickej devastácii. Vždy sa zvažujú tiež dôsledky previnenia vo vzťahu k porušeniu práv a záujmov iných osôb i vo vzťahu k skupine odsúdených, v ktorej sa disciplinárne previnenie vyskytlo. Zdôrazňujeme, že disciplinárnu právomoc v základnom rozsahu vykonávajú príslušníci zboru - pedagógovia s vysokoškolským, väčšinou pedagogickým vzdelaním, teda s predpokladanou spôsobilosťou vykonávať disciplinárnu právomoc v súlade s pedagogickými zásadami, s vnímaním psychologických aspektov ovplyvňovania správania osobnosti človeka, najmä však spravodlivo, primerane a so zameraním na plnenie účelu výkonu trestu.

K informácii doplníme, že za dlhodobé pozitívne výsledky dosahované pri plnení programu zaobchádzania alebo plnenie pracovných povinností bolo odsúdeným v r. 2008 udelených celkovo 10563 odmiern, za zavinené nesplnenie povinnosti alebo porušenie zákazu bolo odsúdeným uložených 3119 disciplinárnych trestov. Aj z porovnania počtu udelených odmiern a uložených trestov vidno, že dosiahnutý pomer medzi odmenami a trestami je optimálny, dominuje pozitívne motivovanie väzňov, pričom v roku 2008 približne trojnásobne prevažovalo udeľovanie odmiern. Tento stav sa dostavil po opakovaných hlbších analýzach disciplinárnej praxe a cieľavedomom usmerňovaní personálu odborom výkonu väzby a výkonu trestu GR ZVJS zameranom na skvalitňovanie aplikovania disciplinárnej právomoci za účelom prehĺbovania účinnosti zaobchádzania s odsúdenými a udržiavania disciplíny a poriadku v ústavoch.

Zbor bude pokračovať v analýze legislatívy a predpisov týkajúcich sa disciplíny vo väzniciach a v prípade negatívnych zistení predloží príslušné legislatívne návrhy.

K odseku 130 – *CPT odporúča bezodkladne odstrániť neprijateľné postupy týkajúce sa neusporiadaných disciplinárnych postupov opísaných v odseku 130.*

K poznámke o neusporiadaní disciplinárnych trestov treba uviesť, že systém ukladania i vykonávania disciplinárnych trestov považujeme nielen za vhodné a precízne upravený v právnych predpisoch, ale aj ich výkon riadne kontrolovaný a preverovaný a to nielen kontrolnými orgánmi ZVJS, ale aj orgánmi prokuratúry vykonávajúcimi dozor nad dodržiavaním zákonnosti v ústavoch, kde sa vykonáva väzba a trest odňatia slobody. K spomenutému prípadu prerušenia psychiatrickej liečby počas výkonu disciplinárneho trestu uvádzame, že ak by došlo k prerušeniu liečby, tak iba so súhlasom lekára, ktorý je vždy povinný zhodnotiť zdravotný stav odsúdeného a dopad disciplinárneho trestu na odsúdeného pred jeho umiestnením v uzavretom oddiele a začatím výkonu disciplinárneho trestu.

Na elimináciu devastačného dopadu uvedeného disciplinárneho trestu na zdravie osoby je podľa ustanovenia 54 ods. 4 zákona o VTOS stanovená povinnosť lekára u odsúdeného, ktorý vykonáva trest celodenného umiestnenia v uzavretom oddiele alebo disciplinárny trest umiestnenia do samoväzby, tento musí byť vyšetrený lekárom najmenej raz za tri dni a tiež musí posúdiť, či je odsúdený spôsobilý ďalej vykonávať disciplinárny

trest. Uvedeným nie je dotknuté právo odsúdeného na poskytnutie potrebnej zdravotnej starostlivosti.

b. kontakt s vonkajším svetom

K odseku 131 – CPT vyzýva slovenské úrady, aby preskúmali spôsoby zaistenia toho, že všetci väzni vrátane väzňov s málo alebo bez finančných prostriedkov mohli udržiavať náležité kontakty s vonkajším svetom vrátane telefónu.

Kontakty s vonkajším svetom môžu väznené osoby udržiavať formou osobného alebo korešpondenčného styku a od roku 2006 aj telefonickým stykom. Legislatívnou úpravou účinnou od roku 2006 bolo tým väzneným osobám, ktoré nedisponujú finančnými prostriedkami, umožnené odoslať v kalendárnom mesiaci dva listy na náklady ústavu. Zbor si je vedomý potreby udržiavania a rozvíjania kontaktov s vonkajším svetom s cieľom posilňovania širšieho sociálneho zázemia. Finančná náročnosť však neumožňuje, aby obdobný postup bol zavedený aj pri telefonovaní.

V budúcom období zbor prehodnotí možnosti a podmienky telefonovania väzňov a bude hľadať také riešenie, aby sa telefonovanie za účelom udržiavania náležitých kontaktov s vonkajším svetom vo väčšom rozsahu umožnilo aj tým väzňom, ktorí disponujú malými finančnými prostriedkami.